

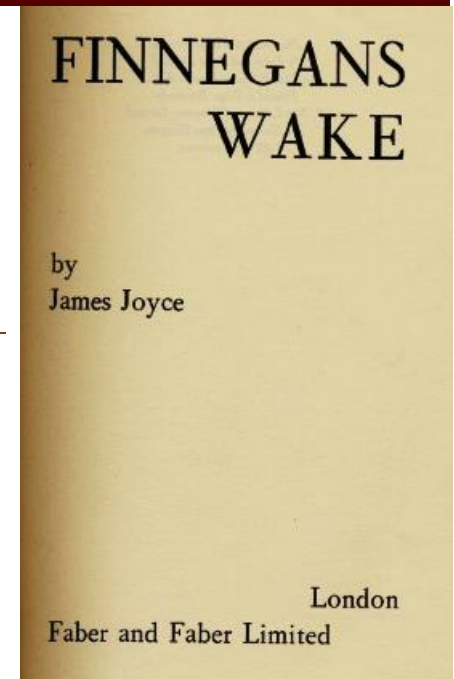
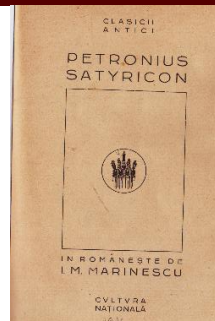
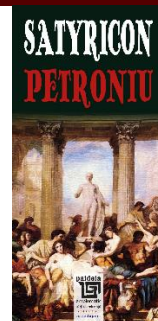
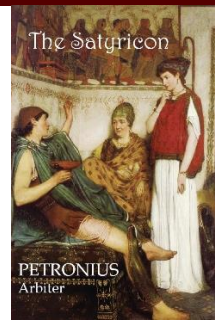
Joyce Lexicography Volume 125

As to the Theory of the Novel, the very First & the very Last

Satyricon

by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), French (1923)
in six volumes

Latin, English, and Romanian

Edited by
C. George Sandulescu & Lidia Vianu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

As to the Theory of the Novel, the very First & the very Last

1. Let us assume that *Satyricon* is a novel, though there are voices, not many, which deny the fact.
2. Let us assume that Joyce knew *Satyricon* extremely well in detail, on account of his Latin in a Catholic University. That is why he studied Italian. In this way, he practically covered all Romance languages, and his stay repeatedly sojourned in Zürich took care of his German. Joyce could write fluently in Italian (even published newspaper articles for money), French (he lived in Paris practically half of his life), and Danish and Norwegian because he corresponded with Henrik Ibsen in both these languages.

1. Why did Joyce open the first cinema-hall in Dublin?
2. *Finnegans Wake* was mostly written at night, after Joyce had listened to the radio: broadcasts were his hobby, and he listened to them regularly.
3. Joyce was the first to realize that the relationship between word and image was the most important binarity of the 20th century and after.

Conform teoriei romanului, primul și ultimul

1. Să considerăm că *Satyricon* este roman, deși există voci care afirmă contrariul, chiar dacă ele nu sunt multe la număr.
2. Să considerăm că Joyce cunoștea *Satyricon* profund și în detaliu, dat fiind că a studiat latina la o universitate catolică. Acesta a fost motivul pentru care a studiat italiana. În maniera lui proprie, Joyce a acoperit întreaga arie a limbilor romanice, iar șederea lui la Zürich, prelungită în mod repetat, i-a asigurat cunoștințele de limba germană. Joyce scria foarte bine în italiană (chiar a publicat articole de ziar în această limbă, toate scrise pentru bani), în franceză (a locuit la Paris jumătate din viața lui), și de asemenea în daneză și norvegiană – acestea din urmă fiind limbile în care Joyce a corespondat cu Henrik Ibsen.

1. De ce a deschis Joyce primul cinematograful din Dublin?
2. *Finnegans Wake* a fost scris în mare măsură după ce Joyce asculta radio noaptea: Joyce era pasionat de radio și asculta în fiecare noapte.
3. Joyce și-a dat seama primul că relația imagine-cuvânt e binaritatea cea mai importantă a secolului XX și după el.

1. Joyce comes very close to Petronius. Instead of modifying the image (like Fellini), Joyce modifies the structure of the word.
2. The structure of the two novels is **deliberately loose**, with very subtle implications. They were written in order to last in time, to become eternal literature.
3. Both situations and heroes are surprisingly similar.
4. Both the overall structure and the texture of details are extraordinarily similar. The young man (who is, to a large extent, the main hero) is Stephen Dedalus. In *Finnegans Wake*, Stephen becomes the main hero of the Honuphrius episode.

Key words

1. looseness of structure and texture
2. staccato manner, in which the fragments are apparently different.

Conclusion

It seems certain that Joyce knew Petronius, that he focused on the connection word-image.

The characters are similar, both in number and typology.

1. Joyce lucrează foarte aproape de Petronius. În loc de modificarea imaginii (Fellini), Joyce modifică interiorul cuvântului.
2. Structura celor două romane este **deliberat dezlânată**, cu implicații de mare subtilitate. Ele au fost scrise cu intenția de a rezista în timp, spre eternitate literară.
3. Corespondențele situațiilor și personajelor sunt surprinzător de apropiate.
4. Paralelele dintre scrierea lui Petronius și a lui Joyce, la nivelul structurii de ansamblu, cât și al texturii de detaliu, sunt extraordinar de apropiate. Tânărul (în mare măsură personajul principal) e Stephen Dedalus. În *Finnegans Wake*, Stephen devine personajul principal din Honuphrius.

Cuvinte cheie

1. dezlănare, la nivel de structură și textură
2. abordare staccato, cu aparentă lipsă de apropiere între pasaje.

Concluzie

Este sigur că Joyce cunoștea Petronius, că a mers pe ideea relației dintre cuvânt și imagine.

Numărul și tipologia personajelor sunt asemănătoare.

C. George Sandulescu

Joyce Lexicography Volume 125

As to the Theory of the Novel, the very First & the very Last

Satyricon

by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), French (1923)
in six volumes

Latin, English, and Romanian

Edited by
C. George Sandulescu & Lidia Vianu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

FINNEGANS
WAKE

by
James Joyce

London
Faber and Faber Limited

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

CONTEMPORARY LITERATURE PRESS

The online Publishing House of the University of Bucharest

Editura pentru studiul limbii engleze prin literatură

Lidia Vianu
Director

C. George Sandulescu
Executive Advisor

UNIVERSITATEA
DIN BUCUREȘTI

VIRTUTE ET SAPIENTIA

BRITISH
COUNCIL

Ambasáid na hÉireann
Embassy of Ireland
Ambasada Irlandei

INSTITUTUL
CULTURAL
ROMÂN

ISBN 978-606-760-081-0
© The University of Bucharest

Cover Design and overall Layout by
Lidia Vianu

Subediting: Silviu Buzatu, Dorina Constantin, Maria Rizoioi
Proofreading: Ioana Agafiței, Ioana Dumitru, Andrada Mingiuc, Constanța Tutunea
IT Expertise: Cristian Vîjea, Simona Sămulescu
PR Manager: Violeta Baroană

Acknowledgements

Petronius: *Satyricon*, <http://www.thelatinlibrary.com/petronius1.html>
The Satyricon of Petronius Arbiter, complete and unexpurgated translation by W.C. Firebaugh, in which are incorporated the forgeries of Nodot and Marchena, and the readings introduced into the text by De Salas, 1922, <http://www.gutenberg.org/files/5225/5225-h/5225-h.htm>.

Petroniu: *Satyricon*. Traducere în limba română de Eugen Cizek, Paideia, București, 1995.
 Petronius: *Satyricon*. Traducere în limba română de I.M. Marinescu, Editura Cultura Nationala 1921, Colectia Clasicii Antici.
 L'Oeuvre de Pétrone. *Le Satyricon*. Traduction nouvelle et complète par Louis de Langle, Bibliothèque des curieux, Paris, 1923.
 Illustrations from Federico Fellini's *Satyricon*, 1969.

Contemporary Literature Press

Bucharest University
The Online Literature Publishing House
of the University of Bucharest

A Manual for the Advanced Study of
Finnegans Wake
in One Hundred and Thirty Volumes

Totalling 5,000 pages

by C. George Sandulescu and Lidia Vianu

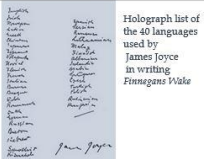

<http://editura.mttlc.ro>

You can download our books for free,
including the full text of
Finnegans Wake line-numbered, at
<http://editura.mttlc.ro/>,
<http://sandulescu.perso.monaco.mc/>

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

Holograph list of
the 40 languages
used by
James Joyce
in writing
Finnegans Wake

Director
Lidia Vianu

Executive Advisor
C. George Sandulescu

Joyce Lexicography Volume 125

As to the Theory of the Novel, the very First & the very Last

Satyricon

by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)
in six volumes

Latin, English, and Romanian

Edited by
C. George Sandulescu & Lidia Vianu

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

1

I.

Satiricon liber
1st century AD

Num alio genere Furiarum
declamatores inquietantur, qui
clamant: 'Haec vulnera pro
libertate publica excepi; hunc
oculum pro uobis impendi:
date mihi ducem, qui me
ducat ad liberos meos, nam
succisi poplites membra non
sustinent'? Haec ipsa
tolerabilia essent, si ad
eloquentiam iturus uiam
facerent. Nunc et rerum

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

(It has been so long; since I
promised you the story of my
adventures, that I have
decided to make good my
word today; and, seeing that
we have thus fortunately met,
not to discuss scientific
matters alone, but also to
enliven our jolly conversation
with witty stories. Fabricius
Veientis has already spoken
very cleverly on the errors

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

... Oare pe declamatori nu-i
chinuie tot niște Furii¹? Căci ei
răcnesc cam așa: „Am căpătat
aceste răni, fiindcă am apărat
libertatea țării: am rămas fără
ochiul ăsta, ca să vă mântuiesc
pe voi. Dați-mi o călăuză, care
să mă ducă la copiii mei,
pentru că mi-au tăiat
îndoiturile genunchilor² și nu
mă mai pot ține pe picioare”.
Și încă s-ar mai putea îngădui

Satyricon
Traducere de I.M. Marinescu,
1921

Oare nu sunt chinuiți de
acelaș soi de turbare
declamatorii cari strigă:
«Aceste răni le-am primit
pentru libertatea obștească,
acest ochiu l'am pierdut
pentru voi! Dați-mi un
conducător care să mă ducă la
copiii mei, căci cu îndoiturile
genunchilor tăiate, nu mă mai
pot ține pe picioare». Toate
aceste declamații ar mai fi de

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

2

tumore et sententiarum uanissimo strepitu hoc tantum proficiunt ut, cum in forum uenerint, putent se in alium orbem terrarum delatos. Et ideo ego adulescentulos existimo in scholis stultissimos fieri, quia nihil ex his, quae in usu habemus, aut audiunt aut uident, sed piratas cum catenis in litore stantes, sed tyrannos edicta scribentes quibus imperent filiis ut patrum suorum capita praecidant, sed responsa in pestilentiam data, ut uirgines tres aut plures immolentur, sed mellitos uerberorum globulos, et omnia dicta factaque quasi papauere

committed in the name of religion, and shown how priests, animated by a hypocritical mania for prophecy, boldly expound mysteries which are too often such to themselves. But) are our rhetoricians tormented by another species of Furies when they cry, "I received these wounds while fighting for the public liberty; I lost this eye in your defense: give me a guide who will lead me to my children, my limbs are hamstrung and will not hold me up!" Even these heroics could be endured if they made easier the road to eloquence;

fraze din astea, dacă ele ar deschide cu adevărat învățăceilor calea către elocință. Însă din vorbele umflate și din larma asta deșartă a sentențelor, începătorii trag un singur folos: anume acela că se cred ajunși într-o altă planetă, de cum se trezesc în for³. Într-adevăr, eu socot că tinerii, cum ajung în școli, se prostesc de tot, căci acolo nu văd și nu aud nimic din cele de care ne ciocnim noi în viața cea adevărată: cât sunt elevi, ei au de-a face numai cu pirați ce stau pe țărm cu lanțurile în mâini⁴, cu tirani scriind edicte,

suportat, dacă ar deschide drum celor ce se vor dedica oratoriei, dar deocamdată, prin subiecte umflate și prin maxime goale și răsunătoare, nu aduc alt folos decât că fac pe oratorii, cari vin în for, să se creadă pe altă față a lumii. Și deaceea socot eu că se prostesc copiii în școli, fiindcă nici n'aud, nici nu văd nimic din cele ce le folosim zilnic. Nu văd, nici n'aud decât pirați stând gata cu lanțurile pe țărm, tirani scriind porunci prin care se ordonă ca fiii să taie capetele părinților, răspunsuri ale oracolelor pentru gonirea ciumei, cerând

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

3

et sesamo sparsa.

but as it is, their sole gain from this ferment of matter and empty discord of words is, that when they step into the Forum, they think they have been carried into another world. And it is my conviction that the schools are responsible for the gross foolishness of our young men, because, in them, they see or hear nothing at all of the affairs of every-day life, but only pirates standing in chains upon the shore, tyrants scribbling edicts in which sons are ordered to behead their own fathers; responses from oracles, delivered in time of

prin care poruncesc fiilor să rezeze capetele părinților⁵, cu răspunsuri date de oracole în vreme de ciumă⁶, unde se poruncește să se jertfească zeilor trei fecioare ori chiar mai multe. Sunt doar fraze lustruite și parcă găluști unse cu miere: unde toate, cuvinte sau fapte, par a fi stropite cu sos făcut din mac și din susan⁷.

jertfirea a trei sau a mai multor fecioare. Toate acestea sunt niște plămădiri de fraze frământate cu miere și toate acțiunile și discursurile sunt par'că presărate cu semințe de mac și de sezam.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

4

pestilence, ordering the
immolation of three or more
virgins; every word a honied
drop, every period sprinkled
with poppy-seed and sesame.

¹ Furiile (în latinește *Furiae*, la greci *Erinii*) figurau în mitologie ca zeițe ale Infernului. Ele torturau sufletele criminalilor, în special ale matricizilor (cf. *Orestia* lui Eschil). Acțiunea se petrece într-o școală de retorică. Vorbește Encolpius, naratorul romanului.

² Aluzie la un obicei odios. Uneori erau tăiate tendoanele (aflate în spatele genunchilor) prizonierilor de război, spre a-i împiedica să fugă.

³ Sentență, *sententia* în latinește, adică enunț scurt, lapidar, chiar percutant, având un caracter apoftegmatic. În for, piața centrală a orașelor romane, aveau loc procesele judiciare și se desfășura activitatea politică.

⁴ Figura piratului este caracteristică pentru retorica clasică.

⁵ Figura tiranului ocupa de asemenea un loc însemnat în retorică.

⁶ În timpul epidemiilor de ciumă și al altor calamități naturale, anticii consultau oracolele aflate în anumite temple.

⁷ Anticii pregăteau un sos verde, cu mac și susan. Comparația evidențiază lipsa de forță a elocinței cultivate în școlile retorilor. Traducerea „găluști unse cu miere” a fost propusă de Florica Bechet.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

5

II.

Satiricon liber

1st century AD

Qui inter haec nutriuntur, non magis sapere possunt quam bene olere qui in culina habitant. Pace uestra liceat dixisse, primi omnium eloquentiam perdidistis. Levibus enim atque inanibus sonis ludibria quaedam excitando, effecistis ut corpus orationis eneruaretur et caderet. Nondum iuuenes declamationibus

The Satyricon

Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Those who are brought up on such a diet can no more attain to wisdom than a kitchen scullion can attain to a keen sense of smell or avoid stinking of the grease. With your indulgence, I will speak out: you – teachers – are chiefly responsible for the decay of oratory. With your well modulated and empty tones you have so labored for

Satyricon

Traducere de Eugen Cizek,
1995

Cei care se hrănesc cu astfel de mâncăruri nu mai știu ce este gustul bun, așa cum nu mai miros frumos cei ce-și fac veacul numai prin bucătării¹. Să nu vă fie cu bănat, dar voi, retorii, ați dus cei dintâi elocința la pierzanie. Născocind tot soiul de fleacuri cu sunetele voastre ușurele și deșarte, ați izbutit să faceți din cuvântare ceva

Satyricon

Traducere de I.M. Marinescu,
1921

II. Cei ce se hrănesc cu d'al-de-astea nu mai pot avea nici gust, nici miros fin, întocmai ca cei ce stau la bucătărie. Voi, retorilor, să-mi îngăduiți a v'o spune fără supărare, voi ați nimicit, cei dintâi, arta oratoriei, prin reducerea discursului la un joc de vorbe sgomotoase, și seci, făcând ca puterea cuvântării să slăbească și să decadă. Tinerii

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

6

continebantur, cum Sophocles aut Euripides inuenerunt uerba quibus deberent loqui. Nondum umbraticus doctor ingenia deleuerat, cum Pindarus nouemque lyrici Homericis uersibus canere timuerunt. Et ne poetas quidem ad testimonium citem, certe neque Platona neque Demosthenen ad hoc genus exercitationis accessisse uideo. Grandis et, ut ita dicam, pudica oratio non est maculosa nec turgida, sed naturali pulchritudine exsurgit. Nuper uentosa istaec et enormis loquacitas Athenas ex Asia commigrauit

rhetorical effect that the body of your speech has lost its vigor and died. Young men did not learn set speeches in the days when Sophocles and Euripides were searching for words in which to express themselves. In the days when Pindar and the nine lyric poets feared to attempt Homeric verse there was no private tutor to stifle budding genius. I need not cite the poets for evidence, for I do not find that either Plato or Demosthenes was given to this kind of exercise. A dignified and, if I may say it, a chaste, style, is neither

fără vlagă și fără rost. Tinerii nu erau încă puși la jugul declamațiilor voastre, când Sofocle și Euripide au găsit cuvintele de care aveau nevoie. Dascălii de retorică, ce trăiesc numai ca șoarecii de bibliotecă, nu prăpădiseră încă mințile oamenilor când Pindar² și cei nouă lirici³ au renunțat la metrica homerică. Și ca să nu iau de martori numai pe poeți, pot să spun că nici Platon și nici Demostene nu s-au coborât vreodată până la acest soi de exercițiu oratoric. Elocința mare și, ca să spun așa, neprihănită, nu-și boiește

nu erau încă legați de regulile declamațiilor, în vremea când Sophocles și Euripides au descoperit limbajul prin care trebuiau să se exprime. Vreun învățacel mucezit în școală nu distrusese încă talentele, pe când Pindar și cei nouă poeți lirici se sfiau să mai cânte în versuri omerice. Și spre a nu lua ca pildă numai pe poeți, eu văd că nici Platon, nici Demostenes n'au ajuns până la acest fel de deprinderi. O cuvântare înălțătoare, și ca să zic așa, plină de modestie, nu e nici fardată de dresuri, nici plină de emfază, ci se înalță prin propria ei frumusețe. Nu

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

7

animosque iuuenum ad magna surgentes veluti pestilenti quodam sidere adfluit, semelque corrupta regula eloquentia stetit et obmutuit. Ad summam, quis postea Thucydidis, quis Hyperidis ad famam processit? Ac ne carmen quidem sani coloris enituit, sed omnia quasi eodem cibo pasta non potuerunt usque ad senectutem canescere. Pictura quoque non alium exitum fecit, postquam Aegyptiorum audacia tam magnae artis compendiariam inuenit.

elaborate nor loaded with ornament; it rises supreme by its own natural purity. This windy and high-sounding bombast, a recent immigrant to Athens, from Asia, touched with its breath the aspiring minds of youth, with the effect of some pestilential planet, and as soon as the tradition of the past was broken, eloquence halted and was stricken dumb. Since that, who has attained to the sublimity of Thucydides, who rivalled the fame of Hyperides? Not a single poem has glowed with a healthy color, but all of them,

obrazul și nici nu se umflă în pene, ci se înalță plină de o frumusețe firească. Nu a trecut multă vreme de când această vorbărie furtunoasă și fără măsură a năvălit la Atena, venind din Asia; întocmai ca un astru aducător de ciumă, a atins cu suflarea-i otrăvită inimile tinerilor care se avântă spre înălțimi⁴. Odată stricată rânduiala discursului, elocința a înțepenit și a amuțit. Ce mai încoace și încolo, cine a mai dobândit faima lui Tucidide⁵ sau a lui Hiperide⁶? N-a mai strălucit nici arta poezilor, pierzând culoarea sa

de mult a trecut din Asia, la Atena, această vorbărie umflată și exagerată și a bătut, ca un vânt pornit sub un astru răufăcător, peste avântul ce tindea spre frumos al tinerilor. Odată principiile ei înfrânte, oratoria a amuțit. Cine s'a mai ridicat după aceea până la înălțimea unui Thucydide, până la renumele unui Hyperide? Nici poezia n'a mai strălucit în coloritu-i natural, ci toate, ca și cum ar fi fost hrănite din acelaș suc, n'au mai putut ajunge până la căruntețea bătrâneții. Acelaș sfârșit l'a avut și pictura, după ce Egiptenii, prin

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

8

as though nourished on the same diet, lacked the strength to live to old age. Painting also suffered the same fate when the presumption of the Egyptians “commercialized” that incomparable art. (I was holding forth along these lines one day, when Agamemnon came up to us and scanned with a curious eye a person to whom the audience was listening so closely.)

sănătoasă. Poemele, ca și cum ar fi fost toate hrănite cu aceleași bucate, n-au putut să ajungă la bătrânețe și nici să încărunească. Nici măcar pictura n-a avut o dezvoltare mai bună, după ce cutezanța egiptenilor a găsit mijlocul de a readuce la scheme sarbede regulile unei arte atât de mari⁷.

îndrăzneala lor, au inventat în locul unei arte așa de mărețe, una cu proceduri mai simplificate.

¹ Deci elevii „hrăniți” în școlile retorilor nu mai au simț gustativ, așa cum bucătarii miros permanent a bucătărie. (La romani, expresie proverbială.)

² Pindar a fost cel mai mare poet liric grec (518-442 î.C.).

³ Cei nouă lirici, celebri și ei în antichitate, sunt: Stesichoros, Alceu, Simonide, Alcman, Safo, Ibycos, Anacreon, Bacchylide și Corinna.

⁴ Îndeobște se recunoaște aici o aluzie la disputa angajată la Roma între partizanii elocvenței asianice (expresie amplă, abundentă, hipercolorată) și promotorii elocinței aticiste (expresie concentrată, sobră, reținută). Cei mai mulți exegeți ai operei petroniene deslușesc un atac la adresa asianismului.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

9

Encolpius menționează și Asia, patria asianismului. Alți cercetători opinează însă că ar fi vizat și aticismul. De fapt, Petroniu n-a aparținut ferm nici unuia dintre cele două curente. Într-adevăr, el nu citează, printre marii scriitori greci, nici pe Lysias, pe care-l admirau aticiștii, nici pe Isocrate, admirat de asianiști. Oricum, el critică aici unele exagerări ale retorilor vremii sale, îndeosebi caracteristici asianiștilor.

⁵ Cel mai cunoscut istoriograf atenian, autorul istoriei războiului peloponesiac (sec. al V-lea î.C.).

⁶ Vestit orator contemporan cu Demostene. Era tot atenian.

⁷ Avem prea puține amănunte referitoare la inovația tehnică introdusă în pictură de către egipteni în timpul dominației romane. Știm însă că romanii practica un realism minuțios, am spune fotografic, care necesita timp și tehnică migăloasă. În Egipt s-au căutat, probabil, mijloace de a picta mai rapid și mai sintetic.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

10

III.

Satiricon liber
1st century AD

Non est passus Agamemnon
me diutius declamare in
porticu, quam ipse in schola
sudaverat, sed: "Adulescens,
inquit, quoniam sermonem
habes non publici saporis et,
quod rarissimum est, amas
bonam mentem, non fraudabo
te arte secreta. <Nihil>
nimirum in his
exercitationibus doctores
peccant qui necesse habent

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

He would not permit me to
declaim longer in the portico
than he himself had sweat in
the school, but exclaimed,
"Your sentiments do not
reflect the public taste, young
man, and you are a lover of
common sense, which is still
more unusual. For that reason,
I will not deceive you as to the
secrets of my profession. The
teachers, who must gibber

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Agamemnon¹ nu s-a simțit în
stare să mă rabde declamând
în portic² mai mult decât
asudase el înlăuntrul școlii.
— Tinere, făcu el, fiindcă nu ții
seama de gustul mulțimii și,
lucru deosebit de rar,
îndrăgești bunul simț, am să-ți
împărtășesc tainele artei
oratorice. De fapt, în aceste
exerciții declamatorii nu
păcătuiesc dascălii care sunt

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Agamemnon nu mi-a mai
îngăduit însă să declam în
portic decât atât cât răgușise
el, perorând în școală: «Tinere,
îmi zise, de oarece vorbești nu
după gustul publicului, și ai,
lucru foarte rar, bun simț, îți
voiu destăinui misterul artei
mele. În aceste exerciții ale
noastre n'au nici o vină cei ce
învață oratoria, nevoiți fiind să
bată câmpii împreună cu

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

11

cum insanientibus furere.
Nam nisi dixerint quae
adulescentuli probent, ut ait
Cicero, “soli in scholis
relinquentur”. Sicut ficti
adulatores cum cenas diuitum
captant, nihil prius meditantur
quam id quod putant
gratissimum auditoribus
fore — nec enim aliter
impetrabunt quod petunt, nisi
quasdam insidias auribus
fecerint — sic eloquentiae
magister, nisi tanquam
piscator eam imposuerit hamis
escam, quam scierit
appetituos esse pisciculos,
sine spe praedae morabitur in
scopulo.

with lunatics, are by no means
to blame for these exercises.
Unless they spoke in
accordance with the dictates of
their young pupils, they
would, as Cicero remarks, be
left alone in the schools! And,
as designing parasites, when
they seek invitations to the
tables of the rich, have in mind
nothing except what will, in
their opinion, be most
acceptable to their audience —
for in no other way can they
secure their ends, save by
setting snares for the ears — so
it is with the teachers of
rhetoric, they might be
compared with the fisherman,

nevoiți să se pună la mintea
nebunilor³. Căci dacă n-ar
preda lucruri care să le placă
tinerilor „ar rămâne singuri în
școli”, cum zice Cicero⁴.
Întocmai ca lingușitorii de
comedie; aceștia, când pun
gheara pe vreo masă la un om
bogat, mai întâi se gândesc să
spună ceea ce cred ei că poate
să placă foarte mult
ascultătorilor, căci nu ating
ținta dorită dacă nu încântă
cum trebuie urechile⁵. Așa
pățește și profesorul de
elocință. Dacă, precum un
pescar, nu pune în cârligul
undiței momeala, pe care știe
că or s-o apuce peștișorii,

nebunii, căci dacă n’ar spune
din cele ce sunt pe placul
tinerilor, «ar rămâne singuri
în școli», cum zice Cicero.
Întocmai după cum
lingușitorii prefăcuți când
umblă să mănânce pe la
ospetele bogaților, nu se
gândesc la nimic alt decât la
ce-ar plăcea mai mult
ascultătorilor, și spre a fi
primiți la masă, întind anume
curse urechilor lor, întocmai
așa este și cel ce învață arta
oratoriei. El e ca pescarul, care
dacă nu va pune în undiță
mâncarea pe care știe că o
doresc peștișorii, pierde
nădejdea de a mai prinde ceva,

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

12

who, unless he baits his hook
with what he knows is most
appetizing to the little fish,
may wait all day upon some
rock, without the hope of a
catch."

rămâne până în pânzele albe
pe stânca sa și fără nădejdea
de-a mai prinde ceva.

și rămâne, stând mult și bine,
sus pe stâncă.

¹ Agamemnon era profesorul lui Encolpius și al prietenului acestuia, menționat mai jos. Și numele acestui orator are o semnificație. Este tocmai numele basileului care, în *Iliada* lui Homer, conduce pe greci la luptă, așa cum retorul Agamemnon își călăuzea învățăceii.

² Encolpius își rostea discursul în portic, galeria acoperită din marginea clădirii în care se afla școala lui Agamemnon. Se pare că Encolpius dăduse în portic replica unui discurs rostit în interiorul școlii de un declamator.

³ Expresie proverbială în antichitate. Grecii spuneau „a face pe nebunul împreună cu nebunii”.

⁴ În discursul său *Pro Caelio* (XVII), Cicero afirmase că dascălii intransigenți cu gusturile și munca discipolilor riscă să rămână fără elevi.

⁵ Petroniu se referă la parazit, personaj frecvent întâlnit în comediiile lui Plaut și ale lui Terențiu (sec. al II-lea î.C.). Pentru a-și asigura prânzurile, aceștia recurgeau la tot felul de lingușeli.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

13

IV.

Satiricon liber
1st century AD

Quid ergo est? Parentes obiurgatione digni sunt, qui nolunt liberos suos seuera lege proficere. Primum enim sic ut omnia, spes quoque suas ambitioni donant. Deinde cum ad uota properant, cruda adhuc studia in forum impellunt, et eloquentiam, qua nihil esse maius confitentur, pueris induunt adhuc nascentibus. Quod si

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

What, then, is there to do? The parents who are unwilling to permit their children to undergo a course of training under strict discipline, are the ones who deserve the reproof. In the first place, everything they possess, including the children, is devoted to ambition. Then, that their wishes may the more quickly be realized, they drive these

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Ce să mai vorbim? Merită să fie muștrați părinții care nu vor ca odraslele lor să tragă foloase din învățătură sub o îndrumare aspră¹. Căci mai întâi jertfesc ambiției chiar nădejile lor, ca și celelalte lucruri, de altfel. Apoi, grăbindu-se să-și vadă visurile cu ochii, împing în for niște învățăcei încă fragezi: vor să îndese în capul unor prunci

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Cine-i de vină dar? Părinții sunt aceia cari sunt demni de dojană, ei cari nu doresc progresul copiilor lor printr'un învățământ serios. Mai întâiu, ca în toate celelalte, toate speranțele le subordonează ambiției. Apoi, grăbind împlinirea dorințelor, împing pe copii în for, cu studiile neterminate încă bine și cu haina artei oratorice,

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

14

paterentur laborum gradus fieri, ut studiosi iuvenes lectione seueram inrigarentur, ut sapientiae praeceptis animos componerent, ut uerba atroci stilo effoderent, ut quod uellent imitari diu audirent, <ut persuaderent> sibi nihil esse magnificum quod pueris placeret: iam illa grandis oratio haberet maiestatis suae pondus. Nunc pueri in scholis ludunt, iuvenes ridentur in foro, et quod utroque turpius est, quod quisque <puer> perperam didicit, in senectute confiteri non uult. Sed ne me putes improbasse schedium Lucilianae humilitatis, quod

unripe scholars into the forum, and the profession of eloquence, than which none is considered nobler, devolves upon boys who are still in the act of being born! If, however, they would permit a graded course of study to be prescribed, in order that studious boys might ripen their minds by diligent reading; balance their judgment by precepts of wisdom, correct their compositions with an unsparing pen, hear at length what they ought to imitate, and be convinced that nothing can be sublime when it is

elocința, despre care tot ei spun că este arta cea mai de seamă. Dacă ar avea răbdare ca tinerii să învețe treptat cele ce deprind, ca să-și formeze mințile după preceptele filosofilor, să-și supună toate vorbele ce le rostesc unui control migălos, să asculte îndelung ceea ce vor să imite și să se păzească a socoti mărețe lucrurile care plac în copilărie, curând curând acel strălucit meșteșug al elocinței ar dobândi demnitatea și însemnătatea sa adevărată. Acum copiii se țin numai de joacă prin școli, iar tinerii se fac de râs când ajung în for

afară de care, mărturisesc ei, că nimic nu-i mai mare, îmbracă pe copiii lor deabia născuți. Dacă ar îngădui ca ei să învețe treptat-treptat, să se pătrundă de o învățătură serioasă, să-și formeze sufletele după preceptele înțelepciunii, să-și cerceteze vorbele după o judecată neîngăduitoare, s'asculte multă vreme ceea ce voesc să imite, să se convingă pe ei înșiși că nimic, din ceea ce place copiilor, nu-i măreț, atunci acea înaltă elocvență și-ar avea greutatea maiestosei sale autorități. Acum, însă, copiii își fac un joc din școală,

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

15

sentio, et ipse carmine
effingam:

designed to catch the fancy of
boys, then the grand style of
oratory would immediately
recover the weight and
splendor of its majesty. Now
the boys play in the schools,
the young men are laughed at
in the forum, and, a worse
symptom than either, no one,
in his old age, will confess the
errors he was taught in his
school days. But that you may
not imagine that I disapprove
of a jingle in the Lucilian
manner, I will deliver my
opinions in verse, —

și — ceea ce este mai rușinos —
nimeni nu vrea să recunoască
la bătrânețe că nu a învățat
cum se cuvine în copilărie. Dar
ca să nu crezi că eu sunt
împotriva improvizațiilor
făcute după modelul lui
Lucilius², voi încropi o poezie
în care voi arăta tot ce
gândesc:

ca tineri sunt luați în râs, când
vorbesc în for, și, ce-i mai
rușinos decât amândouă
acestea, ei nu voesc să
mărturisească la bătrânețe că
au învățat prost la tinerețe. Și
ca să nu crezi că eu nesocotesc
improvizațiile satirice, în felul
îndrăzneț al lui Lucilius, ca și
el, iacă, plăsmuesc în versuri
ceeace gândesc:

¹ Într-o lucrare a lui Tacit despre arta oratorică, unul dintre personaje (Messalla) reproșează și el părinților că nu se decid să-și crească fiii într-o disciplină riguroasă (*Dialogus de oratoribus*, 28 și urm.).

² Lucilius a fost autor de satire (sec. al II-lea î.C.). Era celebru pentru facilitatea cu care improviza. Dar, deși îl invocă pe Lucilius, Agamemnon expune în

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

16

versuri idei similare celor profesate de Persius, poet satiric contemporan cu Petroniu.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

17

V.

Satiricon liber

1st century AD

Artis seuerae si quis ambit
effectus
mentemque magnis applicat,
prius mores
frugalitatis lege poliat exacta.
Nec curet alto regiam trucem
uultu
cliensue cenas inpotentium
captet,
nec perditis addictus obruat
uino
mentis calorem; neue plausor

The Satyricon

Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

"The man who emerges with
fame, from the school of stern
art,
Whose mind gropes for lofty
ideals, to bring them to light,
Must first, under rigid
frugality, study his part;
Nor yearn for the courts of
proud princes who frown in
their might:
Nor scheme with the riff-raff, a
client in order to dine,

Satyricon

Traducere de Eugen Cizek,
1995

*Oricine urmărește recolta artei
aspre,
Ținând mărețe fapte, întâi să-și
cizeleze
Moravurile sale cu legea
cumpătării.
De mândrele palate cu chip trufaș
să râdă,
La mesele bogate nestând ca
parazit:
Să nu-și înece torța talentului în
cupe*

Satyricon

Traducere de I.M. Marinescu,
1921

De serioasă artă efecte cine
cată
Și se 'ndeletnicește cu-a ei
mărețe lucruri,
Acela polească-și întâiu a lui
moravuri
Cu-a cumpătării reguli. La
mândra curte, josnic,
El fruntea să nu-și plece, și nici
pe la oște
De oameni mari să nu stea, sau
cu stricați alături

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

18

in scenam
sedeat redemptus histrioniae
addictus.
Sed siue armigeræ rident
Tritonidis arces,
seu Lacedaemonio tellus
habitata colono
Sirenumque domus, det
primos uersibus annos
Maeoniumque bibat felici
pectore fontem.
Mox et Socratico plenus grege
mittat habenas
liber, et ingentis quatiat
Demosthenis arma.
Hinc Romana manus
circumfluat, et modo
[Graio
exonerata sono mutet suffusa

Nor can he with evil
companions his wit drown in
wine
Nor sit, as a hireling,
applauding an actor's
grimace.
But, whether the fortress of
arms-bearing Tritonis smile
Upon him, or land which the
Spartan colonials grace,
Or home of the sirens, with
poetry let him beguile
The years of young manhood,
and at the Maeonian spring
His fortunate soul drink its fill:
Then, when later, the lore
Of Socrates' school he has
mastered, the reins let him
fling,

*C-o ceată de netrebnici; în teatre
să nu zacă,
Plătit să strige: „Bravo!” de
jalnici măscărici.
Dar de-i surâde cetatea Tritoniei¹
bine-narmate,
Glia ce au populat-o colonii din
Lacedemona²,
Cuibul Sirenelor³ – anii dintâi
poeziei jertfească⁴ –
Și din izvorul meonic⁵ să soarbă
cu suflet ferice!
Lesne sătul de socratică turmă⁶,
să lase mai slobod
Hățul – să zăngăne armele lui
Demostene cel mare⁷
Să-l înconjoare romanele cete
scăpate de-accentul
Grecilor și să-l inspire,
schimbându-i de asemenea*

Să-și piardă 'n vin a minții
putere, nici s'aplaude,
Treaz stând mereu la gestul
actorului pe scenă.

Dar fie că lui i-a surâs cetatea
Atenei armate,
Sau Neapolul cel locuit de-
urmași dela Sparta, sau casa
Sirenelor, el primii-i ani să-i
dea poeziei cu totul,
Și din omeric izvor, cu inimă
dragă, să soarbă.
Pe urmă, frâul slăbind, scăpat
din socratică turmă,
Să sune din armele lui
Demostenes, marele geniu;
Cu 'mbelșugare să-și ia
Romanii de-aici inspirație

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

19

saporem.

Interdum subducta foro det
pagina cursum,
et fortuna sonet celeri distincta
meatu.

Dent epulas et bella truci
memorata canore,
grandiaque indomiti Ciceronis
uerba
[minentur.

Hi animum succinge bonis: sic
flumine largo
plenus Pierio defundes
pectore uerba.

And brandish the weapons
that mighty Demosthenes
bore.

Then, steeped in the culture
and music of Greece, let his
taste

Be ripened and mellowed by
all the great writers of Rome.

At first, let him haunt not the
courts; let his pages be graced

By ringing and rhythmic
effusions composed in his
home

Next, banquets and wars be
his theme, sung in soul-
stirring chant,

In eloquent words such as
undaunted Cicero chose.

Come! Gird up thy soul!

gustul⁸

*Forului, smuls uneori, să-i alerge
condeiul pe-o filă,*

*Soarta s-o cânte, cu mersu-i
mereu nestatornic și iute⁹.*

*Hrana să-și afle-n războaie slăvite
cu tonul eroic*

*Și-n sfidătoare cuvinte, de Cicero,
aprigul, spuse¹⁰.*

*Sufletul ți-l întărește cu-aceste
comori: te adape*

*Late șuvoaie, putând să vorbești
ca și Muzele înseși.*

Și 'n urmă, de graiul grecesc,
cu totul pătrunși, ei să-l
schimbe

Și forul lăsând uneori, să dea
liber sbor poeziei,

Făcând să răsune norocul cel
iute la mers și ospete,

Și lupte să cânte ce-au fost de
asprul rapsod foarte demne,

S'amenințe-apoi alegând din
Cicero fraze mărețe. . . .

Cu daruri de-acestea

'nzestrate, vei face să curgă
din pieptu-ți

De poezie pătruns, vorbirea
cum curge torentul.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

20

Inspiration will then force a
vent
And rush in a flood from a
heart that is loved by the
muse!"

¹ Tritonia era un alt nume al zeiței Pallas Atena (la romani numită și Minerva), protectoarea meșteșugurilor și artelor, divinitatea strategiei războiului și îndeobște a înțelepciunii. Pallas Atena era numită și Tritonia, pentru că, potrivit unei vechi tradiții, s-ar fi născut lângă o fântână din insula Creta, sau în preajma unui lac din Libia, care purtau amândouă numele lui Triton, zeul-pește din alaiul lui Neptun. Cetatea Tritoniei este orașul Atena.

² Orașul Sparta se numea și Lacedemona. Aici însă autorul se referă la Tarent, oraș din sudul Italiei, întemeiat și colonizat inițial de spartani. Era considerat ca o cetate prielnică înfloririi artelor.

³ Se referă la *Neapolis* (azi Napoli), situat nu departe de locul unde legenda așeza sălașul Sirenelor, femeile-pește din mitologie, care fermecau pe corăbieri cu vocea lor.

⁴ Cicero și Quintilian recomandau și ei să se înceapă educația cu lecturi din operele poezilor cunoscuți.

⁵ Meonia era Lidia, țară aflată în Asia Mică. Izvorul la care se referă Agamemnon se afla în Lidia și era consacrat Muzelor.

⁶ Socrate era considerat părintele filosofilor. Deci Agamemnon preconizează să se studieze inițial arta poetică și filosofia.

⁷ Demostene constituie simbolul oratoriei. Deci Petroniu sugerează că abia după studierea poeziei și filosofiei să se abordeze arta oratorică.

⁸ Deci mai întâi cultura greacă și apoi educația romană.

⁹ Prin urmare Agamemnon recomandă oratorului matur practica intermitentă a meșteșugului poetic.

¹⁰ Așadar, Petroniu îndeamnă pe oratori să se întoarcă la studierea clasicilor și în primul rând la Cicero.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

21

VI.

Satiricon liber
1st century AD

Dum hunc diligentius audio,
non notaui mihi Ascyli
fugam... Et dum in hoc
dictorum aestu in hortis
incedo, ingens scolasticorum
turba in porticum uenit, ut
apparebat, ab extemporali
declamatione nescio cuius,
qui Agamemnonis suasoriam
exceperat. Dum ergo iuuenes
sententias rident ordinemque
totius dictionis infamant,

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

I was listening so attentively
to this speech that I did not
notice the flight of Ascylos,
and while I was pacing the
gardens, engulfed in this
flood-tide of rhetoric, a large
crowd of students came out
upon the portico, having, it
would seem, just listened to
an extemporaneous
declamation, of I know not
whom, the speaker of which

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Cum eram numai ochi și
urechi la Agamemnon, n-am
băgat de seamă fuga lui
Ascylos¹...
Și în focul convorbirii m-am
avântat prin grădină. Iată,
însă, că o ceată mare de elevi
a dat buzna în portic, venind,
după cât se părea, de la
declamația improvizată a nu
mai știu cui, care răspunsese
discursului rostit de

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Pe când cu lăcomie ascultam
acestea, nu băgai de seamă că
Ascylos fugise. În vreme ce
mergeam prin grădină, în
focul convorbirii, o mare ceată
de școlari veni în portic. După
cum se părea, ei veneau dela
cuvântarea improvizată a nu
știu cărui orator care
răspunsese la discursul lui
Agamemnon. Pe când acești
tineri începură a-și bate joc de

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

opportune subduxi me et
cursim Ascylton persequi
coepi. Sed nec uiam diligenter
tenebam [quia] nec quo
<loco> stabulum esset
sciebam. Itaque quocumque
ieram, eodem reuertebam,
donec et cursu fatigatus et
sudore iam madens accedo
aniculam quandam, quae
agreste holus vendebat et:

had taken exceptions to the
speech of Agamemnon.
While, therefore, the young
men were making fun of the
sentiments of this last
speaker, and criticizing the
arrangement of the whole
speech, I seized the
opportunity and went after
Ascyltos, on the run; but, as I
neither held strictly to the
road, nor knew where the inn
was located, wherever I went,
I kept coming back to the
same place, until, worn out
with running, and long since
dripping with sweat, I
approached a certain little old
woman who sold country

Agamemnon². Aşadar, în
vreme ce tinerii luau în râs
stilul şi planul întregului
discurs al acestuia, am prins
momentul prielnic şi m-am
furişat afară, ca să-l caut în
mare grabă pe Ascyltos. Dar
nu îmi aminteam prea bine
drumul, căci nici măcar nu
ştiam unde era hanul în care
locuiam. Degeaba băteam
drumurile, căci nimeream tot
prin locurile prin care mai
fusesem cu puţină vreme în
urmă, până când, obosit de
alergătură şi asudat ca vai de
lume, m-am apropiat de o
băbuţă care vindea
zarzavaturi aduse de la ţară.

gândirile lui Agamemnon,
ponegrindu-i orânduirea
întregii cuvântări, eu găsii
timpul potrivit de-a mă furişa,
şi mă luai în fugă după
Ascyltus. Dar nu-mi urmam
drumul sigur, fiindcă nu mai
ştiam unde mi-eră locuinţa.
Astfel, ori pe unde apucam,
mă pomeneam tot acolo de
unde plecasem. În cele din
urmă, obosit de mers şi ud de
sudoare, mă apropiai de o
bătrână, ce vindea zarzavat
prost şi «te rog, măicuţă, îi
zisei, nu ştii oare unde locuiesc
eu?»

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

23

vegetables.

¹ Ascyltos, prietenul lui Encolpius. Urmează o lacună în original.

² Metoda aceasta de a răspunde la o anumită pledoarie caracteriza așa-zisele controverse (în latinește *controuersiae*), specie a retoricii foarte gustată în vremea lui Petroniu.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

24

VII.

Satiricon liber
1st century AD

“Rogo, inquam, mater, numquid scis ubi ego habitem?” Delectata est illa urbanitate tam stulta et: “Quidni sciam?” inquit, consurrexitque et coepit me praecedere. Divinam ego putabam et... subinde ut in locum secretiorem uenimus, centonem anus urbana reiecit et: “Hic, inquit, debes

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

“Please, mother,” I wheedled, “you don’t know where I lodge, do you?” Delighted with such humorous affability, “What’s the reason I don’t” she replied, and getting upon her feet, she commenced to walk ahead of me. I took her for a prophetess until, when presently we came to a more obscure quarter, the affable

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Rogu-te, măicuță, am întrebat-o, nu știi cumva unde stau eu?
Înveselită de-o glumă atât de nătângă, ea mi-a răspuns:
– Cum să nu?
Apoi s-a ridicat și a luat-o înaintea mea. Credeam că e o vrăjitoare. Când, după câțva timp, am ajuns într-un loc mai singuratic, bătrânica cea îndatoritoare a dat la o parte o

Satyricon
Traducere de I.M. Marinescu,
1921

Bătrânei îi plăcù foarte mult o politeță așa de naivă. «Cum să nu știu?» îmi răspunse, și ridicându-se, începù să meargă înaintea mea. Crezui că-i ghicitoare, dar îndată după aceea, cum ajunserăm într’un loc mai dosnic, baba cea politicoasă ridică perdeaua sdrențuită dela o casă, zicându-mi: «Aici trebuie să locuiești». Spunând

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

habitare.” Cum ego negarem me agnoscere domum, uideo quosdam inter titulos nudasque meretrices furtim spatiantes. Tarde, immo iam sero intellexi me in fornicem esse deductum. Execratus itaque aniculae insidias operui caput et per medium lupanar fugere coepi in alteram partem, cum ecce in ipso aditu occurrit mihi aequelassus ac moriens Ascyltos: putares ab eadem anicula esse deductum. Itaque ut ridens eum consalutavi, quid in loco tam deformi faceret quaesiui.

old lady pushed aside a crazy-quilt and remarked, “Here’s where you ought to live,” and when I denied that I recognized the house, I saw some men prowling stealthily between the rows of name-boards and naked prostitutes. Too late I realized that I had been led into a brothel. After cursing the wiles of the little old hag, I covered my head and commenced to run through the middle of the night-house to the exit opposite, when, lo and behold! whom should I meet on the very threshold but Ascyltos himself, as tired as I

perdea pusă la o ușă și mi-a spus:
– Aci trebuie că locuiești.
În vreme ce îi arătam că nu recunosc casa, am zărit niște oameni care umblau pe furiș, ici și colo, printre plăcuțe¹ și printre târfe goale.
Târziu, ba chiar prea târziu, am înțeles că bătrâna mă dusesese într-un bordel. De aceea, blestemând șiretlicul babei, mi-am acoperit fața cu poalele veșmântului și am luat-o la fugă prin mijlocul lupanarului, spre cealaltă intrare; când, iată, chiar în prag am dat peste Ascyltos, obosit și mai mult mort decât

că nu cunosc un astfel de locaș, zării câțiva indivizi plimbându-se pe furiș printre inscripțiile camerelor și printre niște curtezane goale. Târziu, ba chiar târziu de tot, pricepui că fusesem dus într’un local de prostituție. Blestemând cursa ce-mi întinsese bătrâna, îmi acoperii capul și începui să fug prin mijlocul bordelului spre cealaltă parte, când iacă, chiar la ieșire, tot așa de ostent și trăgând să moară, ca și mine, îmi ieși înainte Ascyltus! Ai fi crezut că aceeași bătrânică îl adusesese acî. După ce-i dădui bună ziua, rîzînd, îl întrebai

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

26

was, and almost dead; you would have thought that he had been brought by the self-same little old hag! I smiled at that, greeted him cordially, and asked him what he was doing in such a scandalous place.

viu, ca și mine de altminteri. Ai fi crezut că l-a adus acolo aceeași băbuță. Prin urmare, l-am salutat râzând și l-am întrebat ce căuta într-un loc atât de deocheat.

cu ce se îndeletnicește într' un locaș așa de rușinos?

¹ Se referă la plăcuțele (în latină *tituli*) cu numele curtezanelor puse pe ușile boxelor. În lupanarul roman, fiecare prostituată primea în boxa ei.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

27

VIII.

Satiricon liber
1st century AD

Sudorem ille manibus detersit et: "Si scires, inquit, quae mihi acciderunt." – "Quid novi?" inquam ego. At ille deficiens: "Cum errarem, inquit, per totam ciuitatem nec inuenirem quo loco stabulum reliquissem, accessit ad me pater familiae et ducem se itineris humanissime promisit. Per anfractus deinde

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Wiping away the sweat with his hands, he replied, "If you only knew what I have gone through!" "What was it?" I demanded. "A most respectable looking person came up to me," he made reply, "while I was wandering all over the town and could not find where I had left my inn, and very graciously offered to guide

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Întâi, și-a șters sudoarea de pe mâini.
– Dacă ai ști, făcu el apoi, ce-am pățit!
– Ce anume? l-am întrebat.
Gata să leșine, mi-a răspuns:
– Cum răătăceam prin tot orașul și nu mă dumiream unde-mi era sălașul, s-a apropiat de mine un bărbat în toată firea și, politicos, mi-a propus să-mi arate drumul.

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

El, ștergându-și sudoarea cu mâinile, îmi zise: «dacă ai ști ce mi s'a întâmplat?» «Peste ce-ai dat?» îl întreb. El, sfârșit, grăi: «Pe când răătăceam prin tot orașul și nu găseam unde-mi eră locuința, veni la mine un particular și, foarte delicat, îmi făgădui să-mi arate drumul. Prin cotituri, și apoi prin uliți întunecoase, mă aduse până în acest loc și

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

obscurissimos egressus in hunc locum me perduxit, prolatoque peculio coepit rogare stuprum. “ | Iam pro cella meretrix assem exegerat, | iam ille mihi iniecerat manum et nisi valentior fuisset, dedissem poenas.”

*

| adeo ubique omnes mihi videbantur satureum bibisse

*

iunctis viribus molestum contempsimus.

me. He led me through some very dark and crooked alleys, to this place, pulled out his tool, and commenced to beg me to comply with his appetite. A whore had already vacated her cell for an as, and he had laid hands upon me, and, but for the fact that I was the stronger, I would have been compelled to take my medicine.” (While Ascyltos was telling me of his bad luck, who should come up again but this same very respectable looking person, in company with a woman not at all bad looking, and, looking at Ascyltos, he

Apoi, prin niște ulicioare înguste și întunecoase, m-a adus în locul ăsta. Cu banii în mână, mi-a propus să petrec într-un anume fel cu el. Curtezana, care îi închiriasse o odaie, pusese mâna pe un as¹, iar omul mă și înșăcase. Dacă n-aș fi fost mai voinic decât el, o pățeam rău de tot²... Într-atât mi se părea că toți și prin toate părțile se îmbătaseră cu satureum³... Ne-am unit puterile și l-am răzbit pe desfrânatul nepoftit⁴...

oferindu-mi bani, mă rugă să mă prostituez lui. O curtezană și luase chiria pentru cameră, el și pusese mâna pe mine. De n’aș fi fost mai puternic ca el, aș fi pățit-o. (Povestitorul se desparte de Ascyltus, care dispare).

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

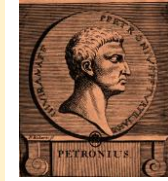
29

requested him to enter the house, assuring him that there was nothing to fear, and, since he was unwilling to take the passive part, he should have the active. The woman, on her part, urged me very persistently to accompany her, so we followed the couple, at last, and were conducted between the rows of name-boards, where we saw, in cells, many persons of each sex amusing themselves in such a manner) that it seemed to me that every one of them must have been drinking satyrion. (On catching sight of us, they

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

30

attempted to seduce us with
paederastic wantonness, and
one wretch, with his clothes
girded up, assaulted Ascyltos,
and, having thrown him
down upon a couch,
attempted to gore him from
above. I succored the sufferer
immediately, however,) and
having joined forces, we
defied the troublesome
wretch. (Ascyltos ran out of
the house and took to his
heels, leaving me as the object
of their lewd attacks, but the
crowd, finding me the
stronger in body and
purpose, let me go
unharmd.)

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

¹ Asul (în latinește *as*, *assis*) era una dintre unitățile monetare ale romanilor. Reprezenta o valoare redusă.

² În textul latin urmează o lacună și două fragmente de frază fără legătură între ele.

³ Iarbă a cărei rădăcină servea la prepararea unor poțiuni. Urmează o lacună în original.

⁴ Lacună în original.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

32

IX.

Satiricon liber
1st century AD

[ENCOLPIVS]: Quasi per caliginem uidi Gitona in crepidine semitae stantem et in eundem locum me conieci. Cum quaererem numquid nobis in prandium frater parasset, consedit puer super lectum et manantes lacrimas pollice extersit. Perturbatus ego habitu fratris, quid accidisset quaesiui. Et ille tarde quidem et inuitus, sed

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

(After having tramped nearly all over the city,) I caught sight of Giton, as though through a fog, standing at the end of the street, (on the very threshold of the inn,) and I hastened to the same place. When I inquired whether my "brother" had prepared anything for breakfast, the boy sat down upon the bed and wiped away the trickling tears

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

[Encolpius] Ca printr-o ceață l-am zărit pe Giton¹ stând la un colț de stradă și m-am repezit într-acolo. În vreme ce-l întrebam² dacă ne pregătise prânzul, așa cum trebuia să facă un frate adevărat³, băiatul s-a așezat pe pat și și-a șters cu degetul cel mare lacrimile care îi șiroiau pe față. Mișcat că-l vedeam în halul ăsta, l-am întrebat ce se

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Ca printr'o ceață, zării pe Giton, stând pe trotuarul unei uliți și spre acelaș loc mă îndreptai și eu. Pe când întrebam pe tovarășu-mi de iubire, dacă ne-a pregătit ceva pentru prânz, copilul se așază pe pat și-și șterse cu degetul cel mare lacrimile ce-i curgeau. Foarte înspăimântat de înfățișarea lui, îl întrebai ce i s'a întâmplat? El, târziu și

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

postquam precibus etiam iracundiam miscui: "Tuus, inquit, iste frater seu comes paulo ante in conductum accucurrit, coepitque mihi uelle pudorem extorquere. | Cum ego proclamarem, gladium strinxit et "Si Lucretia es, inquit, Tarquinius inuenisti". | Quibus ego auditis intentauit in oculos Ascyli manus et: "Quid dicis, inquam, muliebris patientiae scortum, cuius ne spiritus purus est?" Inhorrescere se finxit Ascylos, mox sublatis fortius manibus longe maiore nisu clamauit: "Non taces, inquit, gladiator

with his thumb. I was greatly disturbed by such conduct on the part of my "brother," and demanded to be told what had happened. After I had mingled threats with entreaties, he answered slowly and against his will, "That brother or comrade of yours rushed into the room a little while ago and commenced to attempt my virtue by force. When I screamed, he pulled out his tool and gritted out – If you're a Lucretia, you've found your Tarquin!" When I heard this, I shook my fists in Ascylos' face, "What have you to say for yourself," I

întâmplă. M-a lămurit târziu și în silă, numai după ce am adăugat rugămintelor și amenințări:

– Fratele ăsta al tău, vorbi el, sau însoțitor, dacă vrei să-i spui așa, s-a năpustit mai adineauri în han și a vrut să-și facă poftele cu mine. Cum eu țipam cât mă ținea gura, a scos sabia din teacă și a zbierat la mine: „Dacă faci pe Lucreția, să știi că ai găsit și un Tarquinius”⁴.

Auzind de-o asemenea ispravă, m-am repezit cu pumnii strânși drept spre ochii lui Ascylos și i-am zis: – Ce-o să mai spui acum,

mai mult fără voie, după rugăciuni și supărări din parte-mi, îmi spuse: «Tovarășul tău de pat, sau însoțitoru-ți, a venit aici la han cu puțin înainte-ți și a voit să mă violeze. Fiindcă strigam, el a scos sabia zicându-mi: «dacă faci pe Lucreția, ai dat peste Tarquinius!» La auzul acestora, întinsei amenințător mâinile înaintea ochilor lui Ascylos. «Ce-ai de spus la astea, tu, care te prostituezi mai mult decât poate răbdă o femeie, tu, căruia nici respirația chiar nu ți-e curată?» Ascylos făcù pe înfuriatul și întinzând și mai

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

obscene, quem de ruina harena dimisit? Non taces, nocturne percussor, qui ne tum quidem, cum fortiter faceres, cum pura muliere pugnasti, cuius eadem ratione in uiridario frater fui, qua nunc in deversorio puer est” – “Subduxisti te, inquam, a praeceptoris colloquio.”

snarled, “you rutting pathic harlot, whose very breath is infected?” Ascyltos pretended to bristle up and, shaking his fists more boldly still, he roared: “Won’t you keep quiet, you filthy gladiator, you who escaped from the criminal’s cage in the amphitheatre to which you were condemned (for the murder of your host?) Won’t you hold your tongue, you nocturnal assassin, who, even when you swived it bravely, never entered the lists with a decent woman in your life? Was I not a ‘brother’ to you in the pleasure-garden, in the

stricatule? Ești mai rău decât o târfă. Nici măcar răsuflarea nu-ți este curată!

Întâi Ascyltos s-a prefăcut îngrozit. Apoi, însă, ridicând pumnii mai vârtos decât mine, a strigat mai tare decât răcnisem eu la el:

– N-o să-ți tacă odată gura, gladiator desfrânat, zdreanță netrebnică picată din arenă⁵? N-o să taci odată, ucigaș de noapte, tu care nici când ești în vlagă nu te poți măsura cu o muiere ca lumea. M-ai silit să fac pe fratele tău într-o poiană, așa cum îl silești aici în han pe copilul ăsta.

– Ai spălat putina în timpul

amenințător mâinile, sbieră și mai tare: «Nu taci, îmi zise, gladiator murdar, tu, care-ai scăpat din dărâmturile unui circ? Nu taci, ucigaș de noapte, tu, care chiar atunci când erai în plină putere, n’ai putut înfruntă o femeie curată, tu, care din acelaș motiv, m’ai violat într’o grădină tot așa cum violezi în hanul acesta pe copil?»

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

35

same sense as that in which
this boy now is in this
lodging-house?" "You
sneaked away from the
master's lecture," I objected.

cuvântării profesorului
nostru, l-am întrerupt eu.

¹ Giton era tânărul prieten și slujitor al lui Encolpius.

² Cei trei prieteni intraseră, desigur, în hanul unde locuiau.

³ Cuvântul „frate” (în latinește *frater*) are aici un sens special, căci se referă la un amant. Mai jos, autorul uzitează termenul de „soră” (în latinește *soror*) cu sensul de iubită. Encolpius se referă la Giton, iar nu la Ascyltos.

⁴ Aluzie la un episod *anterior* din istoria legendară a Romei. Fiul ultimului rege al romanilor, Tarquinius Superbus, a necinstit-o pe Lucreția. Această samavolnicie a provocat o răscoală populară îndreptată împotriva regalității, în urma căreia a fost instaurată republica.

⁵ Aluzie la gladiatorii condamnați la moarte, care luptau în arenă, pe o estradă al cărei fund se întredeschidea brusc și îi precipita în mijlocul fiarelor sau printre flăcări. Unii reușeau totuși să scape cu viață din această cădere și să fugă. Encolpius fusese gladiator în existența-i agitată, chiar dacă nu ajunsese, probabil, în situația la care se referă Ascyltos. Este aici numai o insultă.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

36

X.

Satiricon liber
1st century AD

— "Quid ego, homo stultissime, facere debui, cum fame morerer? An uidelicet audirem sententias, id est uitrea fracta et somniorum interpretamenta? Multo me turpior es tu hercule, qui ut foris cenares, poetam laudasti". Itaque ex turpissima lite in risum diffusi pacatius ad reliqua secessimus.

*

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

"What should I have done, you triple fool, when I was dying of hunger? I suppose I should have listened to opinions as much to the purpose as the tinkle of broken glass or the interpretation of dreams. By Hercules, you are much more deserving of censure than I, you who will flatter a poet so as to get an invitation to

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

— Netotule, zise el, ce puteam să fac dacă muream de foame? Sau poate ai fi vrut să ascult frazele lui faimoase, biete cioburi de sticlă și tălmăciri de vise. Pe Hercule¹, tu ești mult mai ticălos decât mine. Ca să înhați o invitație la masă pe undeva, te-ai pus să lauzi pe unul care-și închipuia că e poet.
După cea mai netrebnică

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

«Te-ai furișat, îi zisei, pe când stam de vorbă cu Agamemnon!» «Dar ce trebuia să fac, nerodule, când muream de foame? Nu cuvma eram să stau s'ascult sentințe, adică cioburi sparte și tălmăciri de vise? Zău, mai josnic ești tu ca mine, tu care ca să mănânci în târg, te-ai gudurat pe lângă un poet!» Din ceartă rușinoasă, izbucnirăm în râs și mai

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

Rursus in memoriam revocatus iniuriae: "Ascylte, inquam, intellego nobis conuenire non posse. Itaque communes sarcinulas partiamur ac paupertatem nostram priuatis questibus temptemus expellere. Et tu litteras scis et ego. Ne quaestibus tuis obstem, aliud aliquid promittam; alioqui mille causae quotidie nos collident et per totam urbem rumoribus different." Non recusauit Ascyltos et: "Hodie, inquit, quia tanquam scholastici ad cenam promisimus, non perdamus noctem. Cras autem, quia hoc

dinner!" Then we laughed ourselves out of a most disgraceful quarrel, and approached more peaceably whatever remained to be done. But the remembrance of that injury recurred to my mind and, "Ascyltos," I said, "I know we shall not be able to agree, so let us divide our little packs of common stock and try to defeat our poverty by our individual efforts. Both you and I know letters, but that I may not stand in the way of any undertaking of yours, I will take up some other profession. Otherwise, a thousand trifles will bring us

dintre certuri, am izbucnit în râs amândoi și, împăcați, ne-am apucat de alte treburi. Numai că fărădelegea săvârșită de Ascyltos îmi revenea mereu în minte. — Ascyltos, îmi dau seama că nu mai e cu putință să ne înțelegem ca lumea unul cu celălalt. De aceea, haide să împărțim lucrurile și să ne încercăm norocul, fiecare de capul lui. Amândoi suntem cărturari, și tu, și eu. Ca să nu ne punem bețe în roate unul celuilalt, îți făgăduiesc că o să mă apuc de altă meserie; altminteri o să ne certăm de o mie de ori pe zi și o să

liniștindu-ne, trecurăm la altceva. Gândindu-mă, însă, iar la ocară ce-mi făcuse: «Ascylte, îi spusei, văd că nu ne mai putem înțelege. Să împărțim, așadar, lucrurile ce avem și unul și altul, și să încercăm să alungăm sărăcia, căutând să câștigăm fiecare în parte. Și tu cunoști literatura, și eu. N'am să-ți fac concurență la ceea ce câștigi tu și mă voi ocupa de altceva. Altfel, mii de pricini ne vor îmboldi să ne ciocnim zilnic și ne vor face cunoscuți în tot orașul». Ascyltus nu refuză această propunere. «Astăzi, zise el, fiindcă am făgăduit să

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

libet, et habitationem mihi
prospiciam et aliquem
fratrem.” — | “Tardum est,
inquam, differre quod placet.”

|

*

Hanc tam praecipitem
diuisionem libido faciebat; iam
dudum enim amoliri
cupiebam custodem
molestum, ut ueterem cum
Gitone meo rationem
reducerem.

*

into daily collision and furnish
cause for gossip through the
whole town.” Ascyrtos made
no objection to this, but merely
remarked, “As we, in our
capacity of scholars, have
accepted an invitation to
dinner, for this date, let us not
lose our night. Since it seems
to be the graceful thing to do, I
will look out for another
lodging and another ‘brother,’
tomorrow.” “Deferred
pleasures are a long time
coming,” I sighed. It was lust
that made this separation so
hasty, for I had, for a long
time, wished to be rid of a
troublesome chaperon, so that

ajungem de pomină în tot
orașul.

Ascyrtos nu s-a împotrivit, dar
mi-a spus:

— Să nu pierdem totuși seara
asta. Doar am făgăduit să
mergem la cină, ca niște
adevărați învățați ce suntem.

Însă mâine, pentru că așa ți s-a
năzărit acum ție, o să-mi caut
altă locuință și alt frate.

— Ce rost are să amânăm pe
mâine ceea ce ne este pe plac
amândurora? i-am răspuns.

O dorință năvalnică mă
împingea să grăbesc
despărțirea; de mult
chibzuiam să scap de un
paznic supărător, ca să-mi

luăm parte la o masă, ca niște
învățați ce suntem să nu mai
pierdem noaptea. Mâine însă,
fiindcă așa îți place, îmi voi
caută și locuință și un alt
tovarăș de pat». «E greu, îi
răspunsei, să mai amâi ceva
care ne convine la amândoi». Această despărțire așa de
repede, mi-o dictă pofta, căci
deja de mult doream să alung
pe acest oaspete supărător și
să-mi reiau vechile legături cu
Giton. (Ascyrtus pleacă,
povestitorul iese și el în oraș).

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

39

I could resume my old relations with my Giton. (Bearing this affront with difficulty, Ascyltos rushed from the room, without uttering a word. Such a headlong outburst augured badly, for I well knew his ungovernable temper and his unbridled passion. On this account, I followed him out, desirous of fathoming his designs and of preventing their consequences, but he hid himself skillfully from my eyes, and all in vain, I searched for him for a long time.)

reiau vechile obiceiuri împreună cu scumpul meu Giton²...

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

40

¹ „Pe Hercule” (în latinește *mehercule*) era înjurătura preferată a bărbaților la Roma.

² Lacună în original. În fragmentul pierdut, Petroniu nara, probabil, cum a ieșit Ascyltos din cameră și și-a luat bagajele, despărțindu-se de Encolpius.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

41

XI.

Satiricon liber
1st century AD

Postquam lustraui oculis
totam urbem, in cellulam
redii, osculisque tandem bona
fide exactis alligo artissimis
complexibus puerum,
fruorque uotis usque ad
invidiam felicibus. Nec adhuc
quidem omnia erant facta,
cum Ascyltos furtim se
foribus admouit, discussisque
fortissime claustris inuenit me
cum fratre ludentem. Risu

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

After having had the whole
town under my eyes, I
returned to the little room
and, having claimed the
kisses which were mine in
good faith, I encircled the boy
in the closest of embraces and
enjoyed the effect of our
happy vows to a point that
might be envied. Nor had all
the ceremonies been
completed, when Ascyltos

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

După ce mi-am rotit privirea
prin tot orașul, m-am întors în
odăița mea, l-am sărutat fără
nici o sfială pe băiat și l-am
îmbrățișat cu căldură,
bucurându-mă de dragoste
după pofta inimii. Nu ne
făcusem încă poftetele, când
Ascyltos s-a apropiat de
odăița noastră și, făcând să
sară zăvorul ce ținea ușa
încuiată, m-a găsit cu fratele

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

După ce am străbătut cu
privirea tot orașul, mă întorsei
în odaia mea și, după câteva
sărutări luate cu bună
credință, strânsei în brațe pe
copil, și-mi satisfăcui cele mai
fericite dorințe, de m'ar fi
pismuit oricine. Nu
isprăvisem bine, când
Ascyltus apropiindu-se pe
furiș de ușe, și spărgând
încuietoarea, mă găsi

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

itaque plausuque cellulam impleuit, opertum me amiculo euoluit et: "Quid agebas, inquit, frater sanctissime? Quid? Vesticontubernium facis?" Nec se solum intra uerba continuit, sed lorum de pera soluit et me coepit non perfunctorie uerberare, adiectis etiam petulantibus dictis: "Sic diuidere cum fratre nolito."

*

stole stealthily up to the outside of the door and, violently wrenching off the bars, burst in upon me, toying with my "brother." He filled the little room with his laughter and hand-clapping, pulled away the cloak which covered us, "What are you up to now, most sanctimonious 'brother'?" he jeered. "What's going on here, a blanket-wedding?" Nor did he confine himself to words, but, pulling the strap off his bag, he began to lash me very thoroughly, interjecting sarcasms the while, "This is the way you would share

meu în brațe. A umplut încăperea cu hohote de râs, bătând din palme, și, ridicând mantaua cu care mă acoperisem, strigă: – Ce făceai, prea sfinte frate? Cum așa? Ședeți amândoi sub același cort?

Nu s-a mulțumit numai cu vorbele, ci a dezlegat cureaua cu care-și legase traista și a început să mă croiască zdravăn. Ba mai îndruga și tot soiul de ocări nerușinate: „Să nu te mai desparți de fratele tău în felul ăsta niciodată”¹...

sbeguindu-mă cu tovarășul meu de dragoste.

El umplu toată odaia cu râsetele și cu bătăile-i din palme și aruncând mantaua de pe mine, mă descoperi. «Ce făceai aci, om sfânt, îmi zise, tu, care faci să se despartă tovarășia noastră?» Și nu se mărgini numai la vorbe, ci desfăcând o curea dela sacul de drum, începù să mă croească cu ea cum se cade, adăugând și vorbe obraznice: «Să mai poftești să-ți împarți astfel lucrurile cu tovarășul tău de pat!»

*

(Cei doi tovarăși pierd într'o

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

43

with your comrade, is it!"

pădure o tunică cu bani furați.
Le rămâne însă o mantă
scumpă, pe care nevoia îi
silește să o vândă).

¹ Urmează o lacună în original. În pasaje pierdute, Petroniu a povestit cum au hotărât cei doi prieteni să-și amâne despărțirea.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

44

XII.

Satiricon liber
1st century AD

Veniebamus in forum
deficiente iam die, in quo
notauimus frequentiam rerum
uenalium, non quidem
pretiosarum sed tamen
quarum fidem male
ambulantem obscuritas
temporis facillime tegeret.
Cum ergo et ipsi raptum
latrocinio pallium
detulissemus, uti occasione
opportunissima coepimus

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Twilight was falling, as we
entered the market-place, in
which we noticed a quantity
of things for sale, not any of
much value, it is true, but such
as could be disposed of to the
best advantage when the
semi-darkness would serve to
hide their doubtful origin. As
we had brought our stolen
mantle, we proceeded to make
use of so favorable an

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Am ajuns în piață către
amurgul zilei¹. Am văzut aici
o mulțime de lucruri de
vânzare. Nu erau mărfuri de
preț, iar întunericul nu ne
îngăduia să vedem de unde
veneau și dacă erau sau nu de
furat. Întrucât aveam la noi
mantaua furată, ne-am gândit
să profităm de un prilej atât de
potrivit și s-o vindem. Într-un
ungher oarecare am dat la

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Am ajuns în târg când ziua era
pe sfârșite, și acolo bagarăm
de seamă că erau o mulțime
de lucruri de vânzare, nu de
cele scumpe, ci de acelea a
căror vânzare suspectă, foarte
lesne o acoperia întunerecul.
Fiindcă și noi aduseserăm
mantaua furată, începurăm a
ne folosi de această ocazie
foarte potrivită, și într'un colț
al pieței, scuturându-i o

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

atque in quodam angulo
laciniam extremam concutere,
si quem forte emptorem
splendor uestis posset
adducere. Nec diu moratus
rusticus quidam familiaris
oculis meis cum muliercula
comite propius accessit ac
diligentius considerare
pallium coepit. Inuicem
Ascyltos iniecit
contemplationem super
umeros rustici emptoris, ac
subito exanimatus conticuit.
Ac ne ipse quidem sine aliquo
motu hominem conspexi, nam
uidebatur ille mihi esse, qui
tunicam in solitudine
inuenerat. Plane is ipse erat.

opportunity, and, in a
secluded spot, displayed a
corner of it, hoping the
splendid garment would
attract some purchaser. Nor
was it long before a certain
peasant, whose face was
familiar to my eyes, came up,
accompanied by a young
woman, and began to examine
the garment very closely.
Ascyltos, in turn, cast a glance
at the shoulders of our rustic
customer, and was instantly
struck dumb with
astonishment. Nor could I
myself look upon this man
without some emotion, for he
seemed to be the identical

iveală o bucată din manta, în
nădejdea că strălucirea
veșmântului va momi pe
vreun cumpărător. După
puțină zăbavă, un țăran, care
nu mi se părea necunoscut, s-a
apropiat de noi împreună cu o
femeiușcă și a început să
cerceteze mantaua, atent, cu
privirea. La rândul său,
Ascyltos s-a apucat să se uite
la umerii țaranului
cumpărător și pe loc i-au
pierit și glasul, și răsuflarea.
Nici eu nu mă uitam
nepăsător la omul nostru, căci
mi se părea că era cel care
găsise tunica noastră în locul
pustiu unde o pierdusem. Și,

pulpană, căutam dacă nu
cumva poate strălucirea
veșmântului ne va aduce
vreun cumpărător?
N'asteptaram mult și un țăran,
cunoscut ochilor mei, se
apropie, însoțit de o
femeiușcă, și începui a-și ținti
stăruitor ochii asupra
mantalei. La rândul lui,
Ascyltus își aruncă privirea
peste umerii țaranului
cumpărător și deodată,
pierindu-i răsuflarea, tăcui.
Nici eu nu privii pe om fără
oarecare emoție, căci mi-se
părea că-i acela care găsise
tunica în locul cel singuratec.
Și el eră. Dar Ascyltus

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

Sed cum Ascyrtos timeret
fidem oculorum, ne quid
temere faceret, prius tanquam
emptor propius accessit
detraxitque umeris laciniam et
diligentius temptavit.

person who had picked up the
ragged tunic in the lonely
wood, and, as a matter of fact,
he was! Ascyrtos, afraid to
believe the evidence of his
own eyes for fear of doing
something rash, approached
the man, as a prospective
buyer, took the hem of the
tunic from the rustic's
shoulders, and felt it
thoroughly.

într-adevăr, era chiar el. Dar
Ascyrtos, pentru că nu-și
putea crede ochilor, și ca să nu
săvârșească vreo nerozie, s-a
apropiat ca și cum ar fi fost el
însuși un cumpărător, l-a
apucat pe țaran de bucata de
stofă ce se afla pe umerii lui și
a început s-o pipăie cu grijă.

neîndrăznind să-și creadă
ochilor și pentru a nu face
ceva nechibzuit, se apropie ca
și cum el însuși ar fi fost
cumpărător și trăgându-i
haina după umeri, o pipăie cu
atenție.

¹ Pasajul în care autorul a descris reconcilierea dintre Ascyrtos și Encolpius nu ni s-a păstrat. De asemenea, s-a pierdut fragmentul unde romancierul a narat cum eroii lui au furat sau au găsit niște monede de aur și le-au ascuns într-o tunică uzată pe care ulterior au pierdut-o. Un țaran găsisese tunica lor. În capitolele ce urmează, Petroniu va povesti cum au recuperat cei trei aventurieri prețioasa lor tunică, primită în schimbul unei mantii elegante, de asemenea furată de undeva.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

47

XIII.

Satiricon liber
1st century AD

O lusum fortunae mirabilem!
Nam adhuc ne suturae
quidem attulerat rusticus
curiosas manus, sed tanquam
mendici spoliū etiam
fastidiose uenditabat.
Ascyltos postquam
depositum esse inuiolatum
uidit et personam vendentis
contemptam, seduxit me
paululum a turba et: "Scis,
inquit, frater, rediisse ad nos

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Oh wonderful stroke of
Fortune! The peasant had not
yet laid his meddling hands
upon the seams, but was
scornfully offering the thing
for sale, as though it had been
the leavings of some beggar.
When Ascyltos had assured
himself that the hoard was
intact, and had taken note of
the social status of the seller,
he led me a little aside from

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

O, uluitor joc al soartei!
Țăranul încă n-avusese
curiozitatea să pipăie toate
cusăturile hainei și de aceea
umbla s-o vândă, scârbit, ca și
cum ar fi fost zdreanța
vreunui cerșetor. Ascyltos,
după ce a văzut că a rămas
neatinsă comoara noastră și
că vânzătorul este un om de
nimic, m-a luat puțin de-o
parte și mi-a zis:

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

O, joc minunat al norocului!
Țăranul încă nu atinsese cu
mâinile-i curioase cusăturile
hainei și o oferiă cu desgust
ca și cum ar fi fost prada luată
dela vreun cerșetor. Ascyltus,
după ce văzuse comoara
neatinsă și persoana
vânzătorului demnă de
dispreț, trăgându-mă puțin la
o parte: «Știi, îmi zise,
tovarășe, comoara de a cărei

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

thesaurum de quo querebar?
Illa est tunica adhuc, ut
apparet, intactis aureis plena.
Quid ergo facimus, aut quo
iure rem nostram
uindicamus?"

Exhilaratus ego non tantum
quia praedam uidebam, sed
etiam quod fortuna me a
turpissima suspicione
dimiserat, negavi circuitu
agendum, sed plane iure
ciuili dimicandum, ut si nollet
alienam rem domino reddere,
ad interdictum ueniret.

the crowd and said, "Do you
know, 'brother,' that the
treasure about which I was so
worked up has come back to
us? That is the little tunic, and
it seems that the gold pieces
are still untouched. What
ought we to do, and how
shall we make good our
claim?" I was overjoyed, not
so much at seeing our booty,
as I was for the reason that
Fortune had released me
from a very ugly suspicion. I
was opposed to doing
anything by devious
methods, thinking that
should he prove unwilling to
restore to the proper owner

—Știi, frate, că s-a întors la
noi comoara după care
oftam? Iată tunicuța noastră,
plină, sunt sigur, de banii
noștri de aur, încă neatinși.
Ce putem face și cum să
cerem să ni se dea înapoi
haina noastră?
Înveselit nu numai pentru că
vedeam prada, dar și fiindcă
soarta mă scăpase de cea mai
ticăloasă dintre bănuieli, am
spus că nu trebuie s-o luăm
pe ocolite, ci că este mai bine
să luptăm cu legea în mână.
Dacă țăranul n-o să vrea să ne
dea înapoi nouă,
proprietarilor, ceea ce ne
aparține, să recurgem la

pierdere ne plângeam, s'a
reîntors la noi! Aceasta-i
tunica, plină încă, după cum
se vede, de banii de aur
neatinși. Ce să facem dar, și
cu ce drept să ne reclamăm
bunul nostru?» Eu, înveselit,
nu atât că vedeam prada, cât
prin faptul că norocu mă
scăpase de o bănuială foarte
rușinoasă, spusei că nu
trebuie să lucrăm pe căi
piezișe, și că trebuie să
luptăm pe față, după dreptul
cetățenesc care sună că dacă
cineva n'ar voi să dea înapoi
stăpânului lucrul înstrăinat,
să fie chemat la judecată.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

49

an article not his own, it
ought to come to a civil action
and a judgment secured.

hotărârea pretorului¹.

¹ Petroniu se referă aici la o hotărâre a pretorului de un anumit tip. De altfel, în text apare termenul *interdictum*, tradus de noi prin „hotărârea pretorului”. *Interdictum* era ordinul emis de un pretor (demnitar roman însărcinat cu împărțirea dreptății și cu supravegherea raporturilor dintre locuitori), prin care se neutraliza un obiect disputat de mai multe persoane, la cererea unui reclamant. Ulterior, un *iudicium* (o judecată) stabilea adevărul și atribuia definitiv obiectul uneia dintre părțile aflate în litigiu.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

50

XIV.

Satiricon liber
1st century AD

Contra Ascyltos leges timebat
et: "Quis, aiebat, hoc loco nos
nouit, aut quis habebit
dicentibus fidem? Mihi plane
placet emere, quamuis
nostrum sit, quod
agnoscimus, et | paruo aere
recuperare potius thesaurum,
quam in ambiguam litem
descendere:
| Quid faciant leges, ubi sola
pecunia regnat,

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Not so Ascyltos, who was
afraid of the law, and
demurred, "Who knows us
here? Who will place any
credence in anything we say?
It seems to me that it would
be better to buy, ours though
it is, and we know it, and
recover the treasure at small
cost, rather than to engage in
a doubtful lawsuit."

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Dimpotrivă, Ascyltos se temea
de legi.
—Cine, zicea el, ne cunoaște
în locul ăsta și mai ales cine ne
va da crezare? Cred că e bine
să cumpărăm tunică, deși ea
este a noastră și am
recunoscut-o. E mai sănătos să
ne recăpătăm comoara cu ceva
bani, decât să ne înfundăm
într-un proces îndoielnic.

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Ascyltus, dimpotrivă, se
temea de legi. «Cine, spunea
el, ne cunoaște în acest loc,
sau cine va avea încredere în
spusele noastre? Cred că-i mai
bine să cumpărăm lucrul,
deși-i al nostru, și l'am
recunoscut, redobândind mai
bine comoara cu un preț mic,
decât să ne vâram într'un
proces al cărui sfârșit nu-l
putem cunoaște.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

51

aut ubi paupertas vincere
nulla potest?
Ipsi qui Cynica traducunt
tempora pera,
non numquam nummis
uendere uera solent.
Ergo iudicium nihil est nisi
publica merces,
atque eques in causa qui
sedet, empta probat.”
| Sed praeter unum
dipondium, quo cicer
lupinosque destinaueramus
mercari, nihil ad manum erat.
Itaque ne interim praeda
discederet, uel minoris
pallium addicere placuit ut
pretium maioris compendii
leuiorem faceret iacturam.

Of what avail are any laws,
where money rules alone,
Where Poverty can never win
its cases?
Detractors of the times, who
bear the Cynic's scrip, are
known
To often sell the truth, and
keep their faces!
So Justice is at public auction
bought,
The knight gives judgement
as Gold says he ought.
But, with the exception of a
two-as piece with which we
had intended purchasing peas
and lupines, there was
nothing to hand; so, for fear
our loot should escape us in

*Legile ce pot să facă atuncea când
rege-i doar banul,
Omul sărac neavând sorți de
izbândă deloc?
Chiar și acei ce-și duc viața cu
traista de cinic¹ pe umăr
Vând adevăruri ades tot pe
arginți sunători.
Și judecata de-acuma e numai o
publică marfă,
Judele – un cavaler² – târgu-
ncheiat aprobând.*

Dar nu mai aveam nimic la
noi în afară de un dublu as, pe
care-l țineam pentru a
cumpăra năut și un soi de bob
mai prost³. Ca să nu scăpăm
prada din mână, ne-am
hotărât să vindem ieftin

Ce poate face legea ‘n a
banului domnie,

Acolo unde nici un sărac
nu poate ‘nvinge?

Chiar cei ce poartă ‘n vieță
a Cynicilor traistă
Obişnuesc să vândă pe aur
adevărul.

Așa că judecata-i acuma
negoț public

Și dă judecătorul dreptate
cui plătește.

În afară de suma de doi ași cu
care hotărisem să cumpărăm
mazăre și bob ordinar, nu mai
aveam nimic la noi. Atunci, ca
să nu ne scape prada din
mână găsim cu cale să

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

Cum primum ergo explicuimus mercem, mulier operto capite, quae cum rustico steterat, inspectis diligentius signis iniecit utramque laciniae manum magnaue vociferatione latrones tenere clamauit. Contra nos perturbati, ne uideremur nihil agere, et ipsi scissam et sordidam tenere coepimus tunicam atque eadem inuidia proclamare, nostra esse spolia quae illi possiderent. Sed nullo genere par erat causa, [nam] et cociones qui ad clamorem confluerant, nostram scilicet de more ridebant inuidiam,

the interim, we resolved to appraise the mantle at less, and, through a small sacrifice, secure a greater profit. Accordingly, we spread it out, and the young woman of the covered head, who was standing by the peasant's side, narrowly inspected the markings, seized the hem with both hands, and screamed "Thieves!" at the top of her voice. We were greatly disconcerted at this and, for fear that inactivity on our part should seem to lend color to her charges, we laid hold of the dirty ragged tunic, in our turn, and shouted with

mantaua, căci un câștig mai însemnat răscumpăra cu vârf și îndesat pierderea astfel suferită. Însă, de îndată ce ne-am desfăcut marfa, femeia cu capul acoperit de un văl, care stătea pe lângă țaran, a cercetat cu multă atenție anumite semne și, apucând cu amândouă mâinile stofa, s-a pornit să strige cât o ținea gura că a pus mâna pe hoți. Tulburați și ca să nu pară că stăm cu mâinile în sân, am început la rândul nostru să tragem de tunica cea zdrențuită și soioasă; țipam la fel și ne văicăream că ne-au furat lucrul nostru. Dar

vindem mantaua chiar pe un preț mai mic, și în schimbul unui câștig mai mare, să avem o pierdere mai mică. Dar de îndată ce desfășurăm marfa, femeia cea îmbrobodită, care stătuse cu țaranul, după ce se uită cu atenție la unele semne, apucă stofa cu amândouă mâinile și, cu glas tare, strigă: «Am pus mâna pe tâlhari!» Foarte turburați, la rândul-ne, ca să nu părem că stăm degeaba, începăm și noi să întindem de tunica cea sfâșiată și murdară, strigând cu aceleași imputări, că ea era luată dela noi. Dar cearta nu era în nici un chip potrivită și

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

quod pro illa parte
uindicabant pretiosissimam
uestem, pro hac pannuciam
ne centonibus quidem bonis
dignam. Hinc Ascyltos bene
risum discussit, qui silentio
facto:

equal spite, that this was our
property which they had in
their possession; but our cases
were by no means on an
equality, and the hucksters
who had crowded around us
at the uproar, laughed at our
spiteful claim, and very
naturally, too, since one side
laid claim to a very valuable
mantle, while the other
demanded a rag which was
not worth a good patch.

această încercare de forțe nu
se brodisse nimerită; și misiții,
care alergaseră de îndată ce
auziseră strigătele, râdeau pe
bună dreptate de pretenția
noastră, fiindcă una dintre
părți cerea o haină foarte
prețioasă, iar cealaltă o
zdreanță bună doar să se facă
din ea niscaiva cârpe. Până la
urmă Ascyltos a potolit
râsetele și, după ce s-a făcut
tăcere, a spus:

samsarii cari alergaseră la
auzul strigătelor, făceau haz,
ca de obicei, de pretențiile
noastre, fiindcă una din părți
reclamă un veșmânt foarte
scump, iar noi o bucată de
stofă, care nici de sdreanță nu
eră bună. Ascyltus, dându-se
la o parte, știu să potolească
râsul. Făcând tăcere:

¹ Cinicii aparțineau unei secte filosofice create la Atena în sec. al IV-lea î.C. Desconsiderau bunurile exterioare, ca îmbrăcămintea, mâncarea, confortul, și duceau o existență foarte modestă. Colindau orașele antice îmbrăcați ca niște cerșetori și se complăceau într-un fel de frondă socială. Adesea însă, cum arată aici Petroniu, anumiți șarlatani se serveau de masca cinismului pentru a face unele afaceri. De asemenea, unii filosofi cinici dădeau lecții de o calitate mediocră pe la colțurile de stradă, în schimbul unor mici sume de bani sau al altor ajutoare.

² O parte dintre judecători aparțineau ordinului cavalerilor. Ascyltos face aluzie la împărțirea justiției, temă mult dezbătută în sec. I d.C. Funcția de judecător nu era remunerată de drept, iar mulți căutau să câștige de pe urma exercitării ei.

³ Prin urmare, plante ieftine, destinate încropirii unei mese modeste.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

54

XV.

Satiricon liber
1st century AD

“Videmus, inquit, suam
cuique rem esse carissimam;
reddant nobis tunicam
nostram et pallium suum
recipiant.” Etsi rustico
mulierique placebat
permutatio, aduocati tamen
iam paene nocturni, qui
uolebant pallium lucri facere,
flagitabant uti apud se
utraque deponerentur ac
postero die iudex querelam

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Ascyrtos, when he had
secured silence, adroitly put a
stop to their laughter by
exclaiming, “We can see that
each puts the greater value
upon his own property. Let
them return our tunic to us,
and take back their mantle!”
This exchange was
satisfactory enough to the
peasant and the young
woman, but some night-

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

—Vedem cu toții că fiecare
ține la bunul său. Să ne dea
înapoi tunică noastră și să-și
ia mantaua lor.
Țăranul și femeia încuviințară
schimbul, dar niște oameni de
lege, sau mai degrabă anumiți
pungași de noapte, care
ardeau de nerăbdare să pună
mâna pe manta, stăruiau să le
fie încredințate lor ambele
obiecte, pentru ca în ziua

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

«Vedem, zise el, că fiecare ține
foarte mult la lucrul său: să ne
dea înapoi tunică noastră, și
să-și primească mantaua!»
Deși schimbul acesta plăcea
țăranului și femeiei, totuș
oamenii legii ce erau de
serviciu în timpul nopții,
voind să tragă ei câștig din
mantă, cerură cu stăruință ca
amândouă părțile să depună
lucrurile la ei, și, a doua zi,

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

inspiceret. Neque enim res tantum, quae uiderentur in controuersiam esse, sed longe aliud quaeri, <quod> in utraque parte scilicet latrocinii suspicio haberetur. Iam sequestri placebant, et nescio quis ex cocionibus, caluus, tuberosissimae frontis, qui solebat aliquando etiam causas agere, inuaserat pallium exhibiturumque crastino die affirmabat. Ceterum apparebat nihil aliud quaeri nisi ut semel deposita uestis inter praedones strangularetur, et nos metu criminis non ueniremus ad constitutum.

prowling shyster lawyers, who wished to get possession of the mantle for their own profit, demanded that both articles be deposited with them, and the judge could look into the case on the morrow, for it would appear that the ownership of the articles was not so much to the point as was the suspicion of robbery that attached to both sides. The question of sequestration arose, and one of the hucksters, I do not remember which, but he was bald, and his forehead was covered with sebaceous wens, and he sometimes did odd

următoare să cerceteze judecătorul plângerile noastre. Nu e vorba, spuneau ei, numai de lucrurile cu pricina, de la care părea că se iscase neînțelegerea. Trebuie să se cerceteze și altceva, dat fiind că amândouă părțile erau bănuite de hoție. Se și gândeau la sechestru: nu mai știu ce misit, unul chel și cu fruntea plină de negi mari, care se amesteca și în procese dacă se ivea prilejul, pusese chiar mâna pe manta și afirma că o va înfățișa el la judecată a doua zi. De altminteri, era limpede că acești tâlhari nu doreau decât să mântuie între

judecătorul să vadă plângerea. Erà vorba să se cerceteze, nu atât lucrurile pentru care ne certam, ci cu totul altceva, și anume din ce parte venia bănuiala de tâlhărie? Ei și hotărâseră să sechestreze obiectele, când nu știu care dintre samsari, chel și cu fruntea plină de negi mari, care, odinioară, obișnuia să pledeze și la procese, punând mâna pe mantă, spuse că o va depune el la înfățișare a doua zi. Erà, dealtminteri, lucru vădit că nu umblau după altceva, decât ca odată veșmântul depus în mâinile hoților, să-l

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

Idem plane et nos uolebamus.
Itaque utriusque partis uotum
casus adiuuit. Indignatus
enim rusticus quod nos
centonem exhibendum
postularem, misit in faciem
Ascylti tunicam et liberatos
querela iussit pallium
deponere, quod solum litem
faciebat,

*

et recuperato, ut putabamus,
thesauro in deversorium
praecipites abimus,
praecclusisque foribus ridere
acumen non minus cocionum
quam calumniantium
coepimus, quod nobis ingenti
calliditate pecuniam

jobs for the lawyers, seized
the mantle and vowed that
HE would see to it that it was
produced at the proper time
and place, but it was easily
apparent that he desired
nothing but that the garment
should be deposited with
thieves, and vanish; thinking
that we would be afraid to
appear as claimants for fear of
being charged with crime. As
far as we were concerned, we
were as willing as he, and
Fortune aided the cause of
each of us, for the peasant,
infuriated at our demand that
his rags be shown in public,
threw the tunic in Ascyltos'

ei mantaua, odată încăpută pe
mâinile lor, și noi să nu venim
la înfățișare, fiindu-ne frică de
acuzatie.

Însă asta voiam și noi. Dar
întâmplarea ne-a dat o mână
de ajutor și a mulțumit
amândouă taberele. Țăranul,
mâniat că noi ceream să fie
dusă la înfățișare și cârpa lui,
a azvârlit tunica în obrazul lui
Ascyltos și, punând astfel
capăt plângerilor noastre, ne-a
cerut să depunem în mâinile
unor arbitri mantaua,
devenită singurul obiect de
litigiu¹...

Siguri că ne recăpătasem
comoara, am luat-o la goană

tragă ei la stânga. Noi, de frica
de a nu fi învinovați, n'am
mai fi venit la înfățișare.

Tocmai lucrul acesta îl voiam
și noi.

Întâmplarea veni în ajutorul
dorințelor amândurora, căci
țăranul infuriat că-i ceream să
înfațișeze o sdreanță, aruncă
tunica în fața lui Ascyltus, și,
scăpându-ne astfel de
plângere, ne somă să
depunem, în mâna unui al
treilea, mantaua, care numai
ea eră acum obiectul certeii.

*

Redobândind comoara,
dupăcum credeam, o
pornirăm repede la han și

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

reddidissent.

| Nolo quod cupio statim
tenere,
nec uictoria mi placet parata.

*

face, released us from responsibility, and demanded that the mantle, which was the only object of litigation, be sequestered. As we thought we had recovered our treasure, we returned hurriedly to the inn, and fastening the door, we had a good laugh at the shrewdness of the hucksters, and not less so at that of our enemies, for by it they had returned our money to us. (While we were unstitching the tunic to get at the gold pieces, we overheard some one quizzing the innkeeper as to what kind of people those were, who had

cât ne țineau picioarele spre
han. Acolo am zăvorât ușa și
am râs cu poftă de șmecheria
misiților și a potrivnicilor
noștri, care, deștepți, nevoie
mare, sfârșiseră prin a ne da
înapoi banii:

*Nu vreau tot ce-mi doresc să am
îndată
Și detest biruința nemuncită.*

încizând ușa, începurăm să
râdem de istețimea
samsarilor, cum și de aceea a
celor ce ne învinovățiseră,
fiindcă prin marea lor
iscusință, ne daseră înapoi
banii.

Nu vreau să am,
numaidecât, ceea ce doru-mi
cere

Și nici pe placu-mi nu va fi
de-a gata biruința.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

58

just entered his house.
Alarmed at this inquiry, I
went down, when the
questioner had gone, to find
out what was the matter, and
learned that the praetor's
lictor, whose duty it was to
see that the names of
strangers were entered in his
rolls, had seen two people
come into the inn, whose
names were not yet entered,
and that was the reason he
had made inquiry as to their
names and means of support.
Mine host furnished this
information in such an
offhand manner that I became
suspicious as to our entire

Satyricon, by Petronius Arbiter *Elegantiarum*
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

59

safety in his house; so, in order to avoid arrest, we decided to go out, and not to return home until after dark, and we sallied forth, leaving the management of dinner to Giton. As it suited our purpose to avoid the public streets, we strolled through the more unfrequented parts of the city, and just at dusk we met two women in stolas, in a lonely spot, and they were by no means homely. Walking softly, we followed them to a temple which they entered, and from which we could hear a curious humming, which resembled the sound of

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

60

voices issuing from the depths
of a cavern. Curiosity
impelled us also to enter the
temple. There we caught sight
of many women, who
resembled Bacchantes, each of
whom brandished in her right
hand an emblem of Priapus.
We were not permitted to see
more, for as their eyes fell
upon us, they raised such a
hubbub that the vault of the
temple trembled. They
attempted to lay hands upon
us, but we ran back to our inn
as fast as we could go.)

¹ Lacună în original.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

61

XVI.

Satiricon liber
1st century AD

Sed ut primum beneficio
Gitonis praeparata nos
impleuimus cena, ostium
[non] satis audaci strepitu
impulsum exsonuit.
Cum et ipsi ergo pallidi
rogaremus quis esset: "Aperi,
inquit, iam scies." Dumque
loquimur, sera sua sponte
delapsa cecidit reclusaeque
subito fores admiserunt
intransem. Mulier autem erat

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

We had just disposed of the
supper prepared by Giton,
when there came a timid
rapping at the door. We
turned pale. "Who is there?"
we asked. "Open and you
will find out," came the
answer. While we were
speaking, the bar fell down of
its own accord, the doors flew
open and admitted our
visitor. She was the selfsame

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Dar abia apucasem să facem
cuvanita cinste cinei pregătite
cu pricepere de Giton, că s-a
și auzit o bătaie puternică în
ușă. Galbeni de spaimă, am
întrebat de îndată cine este.
—Deschide, zise, și o să știi.
Pe când schimbam aceste
cuvinte, zăvorul a alunecat și
a căzut jos de la sine. Ușa s-a
deschis pe neașteptate și a
lăsat să intre oaspetele nostru.

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

De 'ndată ce ne săturarăm din
cina pregătită prin bunătatea
lui Giton, o bătaie, nu tocmai
îndrăzneată, răsună la ușe. Pe
când, palizi de teamă,
întrebam cine este?
«Deschideți, ni-se răspunse, și
veți ști!»
N'apucarăm să isprăvim
vorba, că încuietoarea,
lunecând dela sine, căzû, și
ușa deschizându-se fără de

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

operto capite, illa scilicet quae paulo ante cum rustico steforat, et: “Me derisisse, inquit, uos putabatis? Ego sum ancilla Quartillae, cuius uos sacrum ante cryptam turbastis. Ecce ipsa uenit ad stabulum petitque ut uobiscum loqui liceat. Nolite perturbari. Nec accusat errorem uestrum nec punit, immo potius miratur, quis deus iuuenes tam urbanos in suam regionem detulerit.”

young lady of the covered head who had but a little while before stood by the peasant’s side. “So you thought,” said she, “that you could make a fool of me, did you? I am Quartilla’s handmaid: Quartilla, whose rites you interrupted in the shrine. She has come to the inn, in person, and begs permission to speak with you. Don’t be alarmed! She neither blames your mistake nor does she demand punishment; on the contrary, she wonders what god has brought such well-bred young gentlemen into her neighborhood!”

Era o femeie cu un văl pe cap, de bună seamă cea care însoțise pe țaran cu puțină vreme mai înainte. —Credeți cumva, ne zise ea, că m-ați păcălit? Eu sunt slujnica Quartillei, a cărei jertfă ați tulburat-o la intrarea în peșteră¹. Iată, vine ea însăși la han și cere îngăduința să stea de vorbă cu voi. Fiți pe pace: să nu vă speriați. Nu vă învinuiește pentru greșeala voastră² și nici nu vă pedepsește. Ba chiar se miră ce zeu a îndrumat prin părțile noastre pe niște tineri atât de ispititori.

veste, făcù loc noului venit. Erà o femeie cu capul îmbrobodit, și anume tocmai aceea care fusese puțin mai înainte cu țaranul. «Credeți, ne zise, că v’ați bătut joc de mine? Eu sunt servitoarea Quartillei, al cărui sacrificiu, la intrarea criptei, l’ați tulburat voi. Iată, chiar ea vine acum și cere să-i îngăduiți ca să vorbească cu voi. Să nu vă turburați. Nici nu vă învinovățește că ați greșit, nici nu vă pedepsește. Dimpotrivă, se întreabă, minunându-se, ce zei i-au trimis niște tineri așa de bine crescuți?»

¹ Se pare că Encolpius și tovarășii săi tulburaseră un sacrificiu adus lui Priap de Quartilla și de alte femei. Zeul Priap personifica puterea generatoare. La

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

63

greci, care îi preluaseră cultul de la popoarele de pe țărmurile Hellespontului și ale Mării Negre, el devenise zeul grădinilor, viței de vie și al virilității. Cultul lui Priap era celebrat în ceremonii la care luau parte numai femei, care adorau, prin ritualurile practicate de ele, sexul masculin.

² Tulburarea unui sacrificiu săvârșit în cinstea lui Priap constituia o profanare.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

64

XVII.

Satiricon liber

1st century AD

Tacentibus adhuc nobis et ad neutram partem adsentationem flectentibus intrauit ipsa, una comitata uirgine, sedensque super torum meum diu fleuit. Ac ne tunc quidem nos ullum adiecimus uerbum, sed attoniti expectauimus lacrimas ad ostentationem doloris paratas. Vt ergo tam ambitiosus detonuit imber,

The Satyricon

Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

We were still holding our tongues and refraining from any expression of opinion, when the lady herself entered the room, attended by a little girl. Seating herself upon the bed, she wept for a long time. Not even then did we interject a single word, but waited, all attention, for what was to follow these well ordered tears and this show of grief.

Satyricon

Traducere de Eugen Cizek,
1995

Noi rămăsesem fără glas și nu știam ce să spunem, când a intrat în odaie însăși Quintilla. O însoțea o fată. Quartilla s-a așezat pe patul meu și s-a pornit pe plâns. Noi am continuat să nu suflăm o vorbă și am așteptat, încremeniți în tăcere, ca femeia să-și isprăvească plânsoarea, menită, desigur, să atragă atenția asupra

Satyricon

Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Pe când noi tăceam, și nu știam ce să răspundem, iată că intră și ea, însoțită numai de o fetiță. Așezându-se pe patul meu, plânse îndelung. Nescotând nici o vorbă, așteptam înmărmuriți sfârșitul acestui plâns pregătit pentru înfățișarea pompoasă a durerii. După ce se potoli izbucnirea unei astfel de respectabile furtuni, își

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

retextit superbum pallio caput,
et manibus inter se usque ad
articulorum strepitum
constrictis: "Quaenam est,
inquit, haec audacia, aut ubi
fabulas etiam antecessura
latrocinia didicistis? Misereor
mediusfidius uestri; neque
enim impune quisquam quod
non licuit, aspexit. Vtique
nostra regio tam praesentibus
plena est numinibus, ut
facilius possis deum quam
hominem inuenire. Ac ne me
putetis ultionis causa huc
uenisse; aetate magis uestra
commoueor quam iniuria
mea. Imprudentes enim, ut
adhuc puto, admisistis

When the diplomatic
thunderstorm had passed
over, she withdrew her
haughty head from her
mantle and, ringing her hands
until the joints cracked, "What
is the meaning of such
audacity?" she demanded;
"where did you learn such
tricks? They are worthy of
putting to shame the
assurance of all the robbers of
the past! I pity you, so help
me the God of Truth, I do; for
no one can look with
impunity upon that which it is
unlawful for him to see. In our
neighborhood, there are so
many gods that it is easier to

durerii ei. Așadar, după ce a
oprit ploaia aceasta fățarnică
de lacrimi, și-a descoperit
capul ei minunat, ce fusese
învelit cu o mantie, și s-a
apucat să-și frângă mâinile
atât de tare, încât se auzeau
cum îi trozneau încheieturile.
– Ce-i îndrăzneala asta? zise
ea. Unde ați învățat să faceți
ticăloșii care întrec măsura
celor ce se găsesc prin basme?
Să mă ajute zeul Fidius¹, mi-e
milă de voi! Nimeni nu și-a
ridicat nepedepsit privirile la
ceea ce este oprit. De
altminteri, ținutul nostru este
atât de plin de zeități, încât
poți să întâlnești mai des un

acoperi din nou capul cel
mândru cu mantaua , și
strângându-și mâinile până ce
pocniră încheieturile «Ce-i
îndrăzneala aceasta?, zise.
Unde ați învățat tâlhăriile
acestea, care întrec chiar ce se
spune în basme?
Pe Dumnezeul meu, mi-i milă
de voi, căci altfel nimeni n'a
privit, fără să nu-și ia
pedeapsa, ceeace nu i-a fost
îngăduit. În tot cazul, ținutul
nostru e atât de plin de zeități,
încât mai curând ai putea da
peste un zeu, decât peste
vreun om. Ca să nu credeți că
am venit aici ca să mă răsbun,
să știți că sunt impresionată

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

inexpiabile scelus. Ipsa quidem illa nocte uexata tam periculoso inhorruī frigore, ut tertianae etiam impetum timeam. Et ideo medicinam sommo petii, iussaque sum uos perquirere atque impetum morbi monstrata subtilitate lenire. Sed de remedio non tam ualde laboro; maior enim in praecordiis dolor saeuit, qui me usque ad necessitatem mortis deducit, ne scilicet iuuenili impulsu licentia quod in sacello Priapi uidistis uulgetis, deorumque consilia proferatis in populum. Protendo igitur ad genua uestra supinas manus petoque

meet one than it is to find a man! But do not think that I was actuated by any desire for revenge when I came here: I am more moved by your age than I am by my own injury, for it is my belief that youthful imprudence led you into committing a sacrilegious crime. That very night, I tossed so violently in the throes of a dangerous chill that I was afraid I had contracted a tertian ague, and in my dreams I prayed for a medicine. I was ordered to seek you out, and to arrest the progress of the disease by means of an expedient to be

zeu decât un om. Totuși să nu credeți că am venit pentru răzbunare; mă mișcă mai mult tinerețea voastră decât ocară îndurată de mine. Îmi vine să cred că numai din prostie ați săvârșit o fărădelege de neispășit. Chiar în noaptea în care m-ați jignit, m-a scuturat un fior de gheață atât de primejdios, încât mă temeam să nu mă îmbolnăvesc de friguri. Am căutat leacul în somn și mi s-a poruncit în vis² să vă găsesc și să scap de boală printr-o ticluire dibace care mi s-a arătat atunci. Dar nu mă ostenesc atât de tare din pricina leacului; o durere

nu atât de ocară adusă mie, cât de vârsta voastră, deoarece voi, fără să cugetați, ați făcut o crimă ce nu se poate ispăși. Chiar eu, în acea noapte, am fost cuprinsă de un frig așa de primejdios, încât m'am temut să nu capăt niște friguri care să mă ție trei zile. Din această pricină, am căutat un leac în somn, și mi s'a rânduit ca să vă caut și să potolesc năvala boalei, printr'un mijloc dibaciu ce mi-ați arăta voi. Dar nu mă chinui eu, atât de mult, din pricina leacului: altă durere, mai mare, îmi frământă pieptul și mă va duce la moarte. Mă tem ca nu

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

et oro ne nocturnas religiones
iocum risumque faciatis, neue
traducere uelitis tot annorum
secreta, quae vix mille
homines nouerunt.”

suggested by your wonderful
penetration! The cure does not
matter so much, however, for
a deeper grief gnaws at my
vitals and drags me down,
almost to the very doors of
death itself. I am afraid that,
with the careless
impulsiveness of youth, you
may divulge, to the common
herd, what you witnessed in
the shrine of Priapus, and
reveal the rites of the gods to
the rabble. On this account, I
stretch out my suppliant
hands to your knees, and beg
and pray that you do not
make a mockery and a joke of
our nocturnal rites, nor lay

mai mare îmi arde
măruntaiele, durere care m-a
dus până în pragul morții: și
anume ca nu cumva împinși
de o nepăsare tinerească să
povestiți ceea ce ați văzut în
sanctuarul lui Priap și să
dezvăluiți mulțimii tainele
zeilor. Întind, așadar, spre
genunchii voștri brațele mele
rugătoare și vă cer și vă conjur
să nu faceți de râs riturile
noastre de noapte. Să nu
aduceți la lumina zilei taine ce
se pierd în negura veacurilor
trecute, dar pe care abia dacă
le-a cunoscut o mie de
oameni.

cumva, îmboldiți de libertatea
ce-și iau toți tinerii, să spuneți
ce-ați văzut în templul lui
Priap, răspândind prin
mulțime secretele zeilor. Îmi
întind mâinile-mi rugătoare
înaintea genunchilor voștri și
vă implor să nu luați în râs și
zeflemea, niște mistere
religioase, săvârșite în timpul
noptii, și nici să dați la lumină
tainele atâtor amar de ani, pe
care le cunosc abia o mie de
oameni».

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

68

bare the secrets of so many
years, into which scarcely a
thousand persons are
initiated."

¹ *Fidius*, echivalat cu *Semo Sancus*, veche zeitate italică, considerat ca fiul lui Iupiter, reprezenta zeul încrederii, bunei credințe. Expresia: *Me Diius Fidius* (*iuuēt*), tradusă de noi prin: „Să mă ajute zeul Fidius”, era utilizată de romani ca un echivalent al lui „pe cinstea mea”.

² De către Priap, desigur.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

69

XVIII.

Satiricon liber
1st century AD

Secundum hanc
deprecationem lacrimas
rursus effudit gemitibusque
largis concussa tota facie ac
pectore torum meum pressit.
Ego eodem tempore et
misericordia turbatus et metu,
bonum animum habere eam
iussi et de utroque esse
securam: -nam neque sacra
quemquam uulgaturum, et si
quod praeterea aliud

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

The tears poured forth again,
after this appeal, and, shaken
by deep sobs, she buried her
whole face and breast in my
bed; and I, moved by pity and
by apprehension, begged her
to be of good cheer and to
make herself perfectly easy as
to both of those issues, for not
only would we not betray any
secrets to the rabble, but we
would also second divine

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

După ce ne-a vorbit și ne-a
rugat astfel, Quartilla a
izbucnit din nou în lacrimi. A
început să geamă cumplit și s-
a lăsat cu fața și cu pieptul pe
patul meu.
Eu, zăpăcit atât de milă, cât și
spaimă, i-am cerut să-și țină
firea și am liniștit-o în
amândouă privințele. Am
asigurat-o că nu vom dezvălui
nimic din riturile sfinte și, pe

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

După această rugăciune,
izbucni din nou în lacrimi și
tare gemând și bătându-se pe
față și pe piept, se îndesă cu
trupul în patu-mi. Eu, mișcat,
în acelaș timp și de milă și de
teamă, o rugai să se
liniștească, asigurând-o că nu
vom da pe față sfintele
ceremonii, și dacă, în afara de
aceasta, vreun zeu i-ar arăta
un leac pentru friguri, noi

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

remedium ad tertianam deus illi monstrasset, adiuuatuos nos diuinam prouidentiam uel periculo nostro. Hilarior post hanc pollicitationem facta mulier basiauit me spissius, et ex lacrimis in risum mota descendentes ab aure capillos meos lenta manu duxit | et: "Facio, inquit, indutias uobiscum, et a constituta lite dimitto. Quod | si non adnuissetis de hac medicina quam peto, iam parata erat in crastinum turba, quae et iniuriam meam uindicaret et dignitatem:

Contemni turpe est, legem

providence, at any peril to ourselves, if any god had indicated to her any cure for her tertian ague. The woman cheered up at this promise, and smothered me with kisses; from tears she passed to laughter, and fell to running her fingers through the long hair that hung down about my ears. "I will declare a truce with you," she said, "and withdraw my complaint. But had you been unwilling to administer the medicine which I seek, I had a troop in readiness for the morrow, which would have exacted satisfaction for my injury and

lângă aceasta, că, dacă zeul i-ar fi arătat vreun leac împotriva frigurilor, noi vom ajuta providența zeiască¹ chiar cu prețul vieții noastre. Ceva mai veselă după această făgăduință, femeia m-a sărutat cu foc și, trecând de la plâns la râs, mi-a mângâiat încet cu mâna părul care cădea după ureche².

—Fac pace cu voi, zise, și mă las păgubașă în privința învinuirii ce v-am adus. Dacă totuși nu m-ați fi încredințat că o să-mi dați leacul ce-l cer, aveam gata pregătită pentru mâine o gloată care să răzbune ocară adusă demnității mele.

vom ajuta această providență dumnezească chiar cu primejdia vieții. Mai înveselindu-se în urma acestei făgăduințe, femeia mă acoperi cu sărutări nenumărate și schimbând plânsul în râs, începui să-mi mângâie părul ce-mi cădea după urechi. «Să încheiem pace, zise. Eu îmi retrag plângerea făcută împotriva voastră. Dacă, însă, n'ați fi consimțit să-mi aplicați leacul pe care vi-l cer, și pregătisem pentru mâine mulțimea ce avea să răzbune ocară făcută demnității mele:

E rușinos disprețul și mândră

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

donare superbum;
hoc amo, quod possum qua
libet ire via.
Nam sane et sapiens
contemptus iurgia nectit,
et qui non iugulat, victor abire
solet.

*

Complosis deinde manibus in
tantum repente risum effusa
est, ut timeremus. Idem ex
altera parte et ancilla fecit,
quae prior uenerat, idem
uulguncula, quae una
intrauerat.

reparation for my dignity!

To be flouted is disgraceful,
but to dictate terms, sublime
Pleased am I to choose what
course I will,
Even sages will retort an
insult at the proper tune.
Victor most is he who does
not kill."

Then she suddenly clapped
her hands, and broke into
such a peal of laughter that we
were alarmed. The maid, who
had been the first to arrive,
did likewise, on one side of us,
as also did the little girl who
had entered with the madame
herself.

E o rușine disprețul, dar legi
să dictezi – o mândrie;
Drag mi-e să merg pe un
drum numai de mine dorit.
Chiar și-nțeleptul întoarce
ocara când simte-njosirea;
Biruie, de obicei, cel care n-a
gândit.

Apoi, bătând din palme, a
izbucnit în asemenea hohote
de râs, încât ne-a cuprins
iarăși frica. La fel a făcut și
slujnica ce venise înaintea ei,
la fel și fetița pe care o adusese
Quartilla.

e porunca
Îmi place să iau drumul
oricare stă 'n voință-mi,
Când e 'njosit, ocară ți-aruncă
și 'nțeleptul,
Dar de-obiceiu învinge acel ce
nu ucide.

Apoi, bătând din palme,
izbucni într'un râs atât de
neașteptat încât începurăm a
ne înfricoșa. Tot așa făcu și
servitoarea, care venise mai
'nainte, și tot așa și fetița care
intrasese odată cu ea.

¹ Intenția parodică este aici clară. Vom vedea mai jos ce fel de remediu sugerase Priap în timpul somnului „pioasei” Quartilla. Termenul de *providentia* (în

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

72

românește „providență”) începuse să fie uzitată în sec. I d.C.

² Eleganții vremii purtau părul buclat și destul de lung.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

73

XIX.

Satiricon liber
1st century AD

Omnia mimico risu
exsonuerant, cum interim nos
quae tam repentina esset
mutatio animorum facta
ignoraremus, ac modo
nosmetipsos, modo mulieres
intueremur.

*

| “Ideo uetui hodie in hoc
deuersorio quemquam
mortalium admitti, ut
remedium tertianae sine ulla

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

The whole place was filled
with mocking laughter, and
we, who could see no reason
for such a change of front,
stared blankly at each other
and then at the women. (Then
Quartilla spoke up, finally,) “I
gave orders that no mortal
man should be admitted into
this inn, this day, so that I
could receive the treatment for
my ague without

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Prin toată casa răsunase un râs
ca la mimi¹, dar noi tot nu
pricepeam ce însemna o atât
de neașteptată schimbare și ne
uitam când unii la alții, când
la femeii²...
—Prin urmare, n-am dat voie
să intre astăzi nimeni în han,
ca să primesc de la voi
nestingherită leacul pentru
friguri.
După aceste vorbe ale

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Toată casa răsună de acest
râset de comedianți, pe când
noi, cari nu știam pricina unei
schimbări așa de repezi, cătam
când la noi, când la femeii.
Atunci Quartilla ne zise: «Din
această pricină, am oprit
intrarea oricărui muritor în
han, ca să primesc din parte-
vă, fără să fiu turburată, leacul
împotriva frigurilor». Cum
grăi acestea, Ascylltus rămase

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

interpellatione a uobis acciperem." Vt haec dixit Quartilla, Ascyrtos quidem paulisper obstupuit, ego autem frigidior hieme Gallica factus nullum potui uerbum emittere. Sed ne quid tristius expectarem, comitatus faciebat. Tres enim erant mulierculae, si quid uellent conari, infirmissimae, scilicet contra nos, <quibus> si nihil aliud, uirilis sexus esset. At praecincti certe altius eramus. Immo ego sic iam paria composueram ut, si depugnandum foret, ipse cum Quartilla consisterem, Ascyrtos cum ancilla, Giton

interruption!" Ascyrtos was, for the moment, struck dumb by this admission of Quartilla's, and I turned colder than a Gallic winter, and could not utter a word; but the personnel of the company relieved me from the fear that the worst might be yet to come, for they were only three young women, too weak to attempt any violence against us, who were of the male sex, at least, even if we had nothing else of the man about us, and this was an asset. Then, too, we were girded higher, and I had so arranged matters that if it

Quartillei, Ascyrtos a rămas înmărmurit câteva clipe, iar eu m-am făcut mai rece ca o iarnă din Gallia³ și n-am mai putut scoate nici un cuvânt. Dar puterea cetii noastre mă făcea să nu mă aștept la cine știe ce nenorocire. Orice le-ar fi trecut prin minte să încerce, trei femeiuști erau neputincioase împotriva noastră, care, la drept vorbind, eram bărbați. Ne și suflecasem poalele. Ba chiar rânduiseam astfel treburile ca, dacă s-ar fi ajuns la luptă, eu să mă bat cu Quartilla. Ascyrtos cu slujnica, Giton cu fetița⁴...

câtva timp înmărmurit, iar eu mă făcui mai rece ca o iarnă din Gallia, nemaiputând scoate nici un cuvânt. Totuș nu puteam să m'aștept la ceva prea rău, fiindcă aveam tovarăși. În fața noastră erau trei muieri, foarte slabe, în cazul când ar fi voit să întreprindă ceva împotriva-ne. Nouă dacă n'aveam altceva mai bun, ne rămâneă cel puțin bărbăția. Eram pregătiți de mai 'nainte. Ba încă, așa de bine găsisem pentru fiecare protivnicul potrivit, încât dacă ar fi trebuit să începem lupta, eu aveam să mă răfuesc cu Qartilla, Ascyrtus cu

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

cum uirgine.

*

Tunc vero excidit omnis
constantia attonitis, et mors
non dubia miserorum oculos
coepit obducere.

came to a fight, I would
engage Quartilla myself,
Ascyltos the maid, and Giton
the girl. (While I was turning
over this plan in my mind,
Quartilla came to close
quarters, to receive the
treatment for her ague, but
having her hopes
disappointed, she flounced
out in a rage and, returning in
a little while, she had us
overpowered by some
unknown vagabonds, and
gave orders for us to be
carried away to a splendid
palace.) Then our
determination gave place to
astonishment, and death, sure

servitoarea și Giton cu fetița.

*

Atunci, însă, de frică, ne părăsi
toată statornicia și o moarte
sigură începù să treacă pe
dinaintea ochilor noștri,
nenorociții de noi!...

*

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

76

and certain, began to obscure
the eyes of suffering.

¹ Aluzie la râsul nestăpânit cu care publicul întâmpină reprezentațiile mimice care aveau loc în timpul sărbătorilor de primăvară.

² Lacună în original.

³ Pentru italici, deprinși cu climatul dulce al Italiei, unde ninge atât de rar și atât de puțin, Gallia reprezenta un fel de pol al frigului.

⁴ Lacună în original. Nu știm exact ce s-a petrecut ulterior. Poate că au apărut oamenii tocmiți de Quartilla.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

77

XX.

Satiricon liber
1st century AD

“Rogo, inquam, domina, si
quid tristius paras, celerius
confice: neque enim tam
magnum facinus admisimus,
ut debeamus torti perire.”

*

Ancilla, quae Psyche
uocabatur, lodiculam in
pauimento diligenter extendit.

*

Sollicitauit inguina mea mille
iam mortibus frigida.

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

“Pray; madame,” I groaned,
“if you have anything worse
in store, bring it on quickly for
we have not committed a
crime so heinous as to merit
death by torture.” The maid,
whose name was Psyche,
quickly spread a blanket upon
the floor (and) sought to
secure an erection by fondling
my member, which was
already a thousand times

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

—Rogu-te, stăpână, zisei eu,
dacă pregătești ceva rău,
grăbește-te. N-am făcut o
fărădelege atât de mare, încât
să trebuiască să pierim în
chinuri.
Drept răspuns, slujnica al cărei
nume era Psyche, întinse cu
grijă un covoraș pe podea și
începu să-mi ațâțe pe îndelete
mădularul, ce părea a fi
nesimțitor la asemenea

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

«Te rog, doamnă, îi zisei, dacă
ne pregătești ceva rău,
isprăvește-o mai repede, căci
n’am făcut o crimă așa de
mare, încât să trebuiască să
pierim în chinuri.
*
Servitoarea, care se numia
Psyche, întinse cu atenție un
covoraș pe podeală.
*
Îmi chinui un organ pe care

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

Operuerat Ascyrtos pallio
caput, admonitus scilicet |
periculosum esse alienis
interuenire secretis.

*

Duas institas ancilla protulit
de sinu alteraque pedes
nostros alligauit, altera manus.

*

Ascyrtos, iam deficiente
fabularum contextu: "Quid?
Ego, inquit, non sum dignus
qui bibam?" Ancilla risu meo
prodit complosit manus et:
"Apposui: quidem *
adulescens, solus tantum
medicamentum ebibisti? —
Itane est? inquit Quartilla,
quicquid saterei fuit,

colder than death. Ascyrtos,
well aware by now of the
danger of dipping into the
secrets of others, covered his
head with his mantle. (In the
meantime,) the maid took two
ribbons from her bosom and
bound our feet with one and
our hands with the other.
(Finding myself trussed up in
this fashion, I remarked, "You
will not be able to cure your
mistress' ague in this
manner!" "Granted," the maid
replied, "but I have other and
surer remedies at hand," she
brought me a vessel full of
satyrion, as she said this, and
so cheerfully did she gossip

mângâieri.

Ascyrtos și-a ascuns capul sub
manta, știind, de bună seamă,
că e treabă primejdioasă să te
amesteci în tainele altora.

Slujnica a scos din sân două
panglici și cu una ne-a legat
picioarele, cu ailaltă mâinile¹...

Ascyrtos, văzând că poveștile
astea lăncezesc, zise:
—Ce? Nu merit să beau și eu
ceva?

Slujnica, trădată de râsul meu,
bătu din palme și spuse:

—Eu te-am servit, tinere; ba
chiar ești singurul care a băut
afrodisiacul până la fund.

—Oare așa să fie? face
Quartilla. N-a băut și

mii de morți îl înghețaseră.

*

Ascyrtus își acoperise capul cu
mantaua, îndemnat de faptul
că-i lucru primejdios să te
amesteci în secretele altora.

*

Servitoarea scoase din sân
două panglici și cu una ne legă
picioarele, cu alta mâinile.

*

Ascyrtus plictisit de atâtea
încurcături: «Cum, zise el, eu
nu sunt demn să beau?»

Servitoarea fiind trădată de
râsul meu, bătu din palme,
zicând: «Ți-am pus și ție...

Cum, tinere, numai tu ai băut
toată băutura de dragoste?»

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

Encolpius ebibit?"

*

Non indecenti risu latera
commouit.

*

| Ac ne Giton quidem ultimo
risum tenuit, utique postquam
uirguncula ceruicem eius
inuasit et non repugnanti
puero innumerabilia oscula
dedit.

about its virtues that I drank
down nearly all of the liquor,
and because Ascyltos had but
a moment before rejected her
advances, she sprinkled the
dregs upon his back, without
his knowing it.) When this
repartee had drawn to a close,
Ascyltos exclaimed, "Don't I
deserve a drink?" Given away
by my laughter, the maid
clapped her hands and cried,
"I put one by you, young man;
did you drink so much all by
yourself?" "What's that you
say?", Quartilla chimed in.
"Did Encolpius drink all the
satyrion there was in the
house?" And she laughed

Encolpius tot satureum?²

Un răs fermecător i-a unduit
şoldurile³...

În cele din urmă, nici Giton nu
şi-a stăpânit râsul, mai ales
după ce copiliţa i-a sărit în
ceafă şi l-a copleşit cu sărutări
care nu-i plăceau defel.

*

Şi şoldurile i-se cutremurară
de un răs ce o prindea bine.

*

Nici chiar Giton nu-şi putu
ţine râsul până la sfârşit, mai
ales după ce fetiţa se aruncă la
gâtul-i şi dăde nenumărate
sărutări copilului, care nu se
împotrivi.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

80

delightfully until her sides
shook. Finally not even Giton
himself could resist a smile,
especially when the little girl
caught him around the neck
and showered innumerable
kisses upon him, and he not at
all averse to it.

¹ Este vorba, probabil, de-o vrăjitorie. Urmează o lacună în original.

² Probabil că slujitoarea îi servise pe cei trei tineri cu satureum în timpul orgiei. Urmează o lacună.

³ Lacună în original.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

81

XXI.

Satiricon liber
1st century AD

Volebamus miseri exclamare,
sed nec in auxilio erat
quisquam, et hinc Psyche acu
comatoria cupienti mihi
inuocare Quiritum fidem
malas pungebat, illinc puella
penicillo, quod et ipsum
satureo tinxerat, Ascylton
opprimebat.

*

Ultimo cinaedus superuenit
myrtea subornatus gausapa

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

We would have cried aloud in
our misery but there was no
one to give us any help, and
whenever I attempted to
shout, "Help! all honest
citizens," Psyche would prick
my cheeks with her hairpin,
and the little girl would
intimidate Ascyltos with a
brush dipped in satyrion.
Then a catamite appeared,
clad in a myrtle-colored frieze

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Bieții de noi voiam să strigăm
după ajutor, dar nu era nimeni
pe aproape, și Psyche mă
înțepa cu acul de păr în obraji
ori de câte ori era gata să cer
sprijinul cetățenilor, iar fata
canonea pe Ascyltos cu o
pensulă, muiată în
satureum¹...
Până la urmă a apărut un
cined², gătit cu o rochie³ verde
ca mirtul și suflecată până la

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Noi, bieții, voiam să strigăm,
dar nu eră nimeni spre ajutor
și pe de o parte Psyche, cu un
ac de cap îmi împungea obraji
ori de câte ori doream să chem
pe cetățeni în ajutor, pe de altă
parte, fetița îmboldia pe
Ascyltus cu aceeaș pensulă cu
care-l vopsise cu băutura.
*
În cele din urmă veni peste noi
un homosexual, gătit cu o

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

cinguloque succinctus . . .
modo extortis nos clunibus
cecidit, modo basiis
olidissimis inquinavit, donec
Quartilla, ballaenaceam tenens
uirgam alteque succincta,
iussit infelicibus dari
missionem.

*

Vterque nostrum
religiosissimis iuravit uerbis
inter duos periturum esse tam
horribile secretum.

*

Intrauerunt palaestritae
quamplures et nos legitimo
perfusos oleo refecerunt.
Vtcunque ergo lassitudine
abiecta cenatoria repetimus et

robe, and girded round with a
belt. One minute he nearly
gored us to death with his
writhing buttocks, and the
next, he befouled us so with
his stinking kisses that
Quartilla, with her robe
tucked high, held up her
whalebone wand and ordered
him to give the unhappy
wretches quarter. Both of us
then took a most solemn oath
that so dread a secret should
perish with us. Several
wrestling instructors appeared
and refreshed us, worn out as
we were, by a massage with
pure oil, and when our fatigue
had abated, we again donned

brâu... El când ne frământa,
când ne mânjea cu sărutări
puturoase, până ce Quartilla,
ținând în mână o vargă făcută
din os de balenă și cu poalele
sumese, a poruncit să fim
lăsați în pace bieții de noi⁴...
Eu și Ascyltos am jurat pe ce
aveam mai sfânt că o taină atât
de înspăimântătoare va pieri
odată cu noi⁵...

Au intrat oameni din palestre⁶
cu duiumul și ne-au pus pe
picioare, după ce ne-au uns
zdravăn cu ulei. De bine, de
rău, scăpând de oboseală, ne-
am reluat hainele de masă⁷ și
am mers în încăperea vecină,
unde erau pregătite trei

rochie de culoarea myrtului și
cu poalele sumese până'n
brâu. Pe de o parte ne deșelă,
pe de alta ne mânji cu
sărutările-i rău mirositoare,
până când Quartilla, punând
mâna pe un băț de os de
balenă și suflecându-și
poalele, îi porunci să ne lase în
pace, nefericiții de noi!

*

Făcurăm cele mai sfinte
jurăminte că o astfel de oribilă
taină va pieri cu noi doi odată.
Atunci apărură mai mulți
luptători și stropindu-ne cu
untdelemn atâta cât trebuia,
ne reînnoiră puterile.
Înlăturând deci oboseala, pe

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

in proximam cellam ducti sumus, in qua tres lecti strati erant et reliquus lautitiarum apparatus splendidissime expositus. Iussi ergo discubuimus, et gustatione mirifica initiati uino etiam Falerno inundamur. Excepti etiam pluribus ferculis cum laberemur in somnum: "Itane est? inquit Quartilla, etiam dormire uobis in mente est, cum sciatis Priapi genio peruigilium deberi?"

our dining clothes and were escorted to the next room, in which were placed three couches, and where all the essentials necessary to a splendid banquet were laid out in all their richness. We took our places, as requested, and began with a wonderful first course. We were all but submerged in Falernian wine. When several other courses had followed, and we were endeavoring to keep awake Quartilla exclaimed, "How dare you think of going to sleep when you know that the vigil of Priapus is to be kept?"

paturi⁸ și toată rânduiala chibzuită a unui ospăț strălucit.
Ni s-a spus să ne așezăm pe paturi. Ne-am înfruptat dintr-o gustre minunată și aproape ne-am înecat în vin de Falern⁹. După ce ne-am hrănit pe săturate cu mai multe feluri de mâncare, am început să moțaim cuprinși de somn.
– Ce-i asta? făcu Quartilla. Vă e capul la somn când știți că sunteți datori să vegheați în cinstea lui Priap?

cât puturăm, ne îmbrăcărăm cu costumele pentru cină și furăm duși în camera de alături, în care erau trei paturi cu toată găteala strălucit înfățișată a luxului. Fiind poftiți să ședem, luarăm loc și după o gustare minunată, furăm înnecați cu vin adevărat de Falern. Mâncând din mai multe feluri, deoarece începuserăm a pică de somn: «Cum, zise Quartilla, aveți în cuget să dormiți, când știți că trebuie să faceți priveghere în onoarea divinității lui Priap?»

¹ Lacună în original.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

84

² Cinezii (în latină *cinaedi*, în greacă *kinaidoi*) erau o anumită categorie de dansatori.

³ Autorul spune, de fapt, *gausapa*. Acest cuvânt (*gausapa*, dar și *gausape*, *gausapum*, în grecește *gausapes*) desemna o stofă groasă și păroasă, introdusă la Roma sub Augúst. Era întrebuințată la confecționarea cuverturilor și a veșmintelor pentru ambele sexe, mai ales a rochiilor.

⁴ Lacună în original

⁵ Lacună în original

⁶ Palestrele erau școli de gimnastică ale antichității, unde făceau sport și masajele tinerii greci și romani. Oamenii din palestre (în original *palaestrae*) erau, de fapt, profesioniștii din aceste școli: ei asistau pe tineri în toate privințele.

⁷ Romanii înstăriți purtau la masă veșminte speciale, confecționate din stofă ușoară, moale.

⁸ Romanii mâncau sprijiniți în cot și așezați în paturi speciale.

⁹ Falermul era un ținut și un munte în Campania, în sudul Italiei. Acolo existau vii din care se scotea un vin celebru în antichitate.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

85

XXII.

Satiricon liber
1st century AD

Cum Ascyltos grauatus tot malis in somnum laberetur, illa quae iniuria depulsa fuerat ancilla totam faciem eius fuligine longa perfricuit, et non sentientis labra umerosque sopitionibus pinxit. Iam ego etiam tot malis fatigatus minimum ueluti gustum hauseram somni; idem et tota intra forisque

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Worn out by all his troubles, Ascyltos commenced to nod, and the maid, whom he had slighted, and of course insulted, smeared lampblack all over his face, and painted his lips and shoulders with vermilion, while he drowsed. Completely exhausted by so many untoward adventures, I, too, was enjoying the shortest of naps, the whole household,

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Cum Ascyltos, covârșit de atâtea nenorociri, aluneca în tihna somnului, slujnica, pe care el o alungase și o făcuse de râs, i-a mânjit toată fața cu lungi dâre de funingine; fără ca el să simtă ceva, i-a vopsit în toate felurile buzele și umerii. Ațipisem și eu, ostent de atâtea neazuri, și trăgeam un pui de somn; la fel făceau toți sclavii casei, afară și

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Pe când Ascyltus, îngreunat de atâtea suferințe, adormise, servitoarea care fusese respinsă în chip rușinos, îi mânji toată fața cu funingine și el nesimțind nimic, îi mai mânji și buzele și umerii cu tăciuni. La rândul-mi, obosit de atâtea pătimiri, începusem să mă înfrupt puțin din somn. Acelaș lucru îl făcuseră și toate

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

familia fecerat, atque alii circa pedes discumbentium sparsi iacebant, alii parietibus appliciti, quidam in ipso limine coniunctis manebant capitibus; lucernae quoque umore defectae tenuae et extremum lumen spargebant, cum duo Syri expilaturi lagoenam triclinium intrauerunt, dumque inter argentum audius rixantur, dumque inter argentum audius rixantur, diductam fregerunt lagoenam. Cecidit etiam mensa cum argento, et ancillae super torum marcentis excussum forte altius poculum caput <fere>

within and without, was doing the same, some were lying here and there asleep at our feet, others leaned against the walls, and some even slept head to head upon the threshold itself; the lamps, failing because of a lack of oil, shed a feeble and flickering light, when two Syrians, bent upon stealing an amphora of wine, entered the dining-room. While they were greedily pawing among the silver, they pulled the amphora in two, upsetting the table with all the silver plate, and a cup, which had flown pretty high, cut the head of

înăuntru. Unii zăceau împrăştiaţi ici şi colo, pe la picioarele mesenilor, alţii sprijiniţi de pereţi. Câţiva dormeau chiar pe prag, cu capetele rezemate unul de altul. Lămpile¹, care aproape nu mai aveau ulei în ele, răspândeau o lumină slabă, când doi sclavi sirieni pătrunseră în tricliniu² ca să şterpelească o sticlă. Dar, în timp ce ei se ciondăneau cu râvnă printre vasele de argint, sparseră sticla de care trăgeau amândoi. S-a răsturnat şi masa, împreună cu argintăria, iar o cupă, căzută întâmplător de sus de tot, a spart capul

slugile din sală şi de afară, şi unii din ei zăceau tăcuţi pe lângă picioarele celor ce şedeau la masă, alţii rezemaţi de pereţi, iar alţii rămăseseră chiar pe prag cu capetele sprijinite unele de altele. Lămpile, nemaivând ulei, răspândeau o lumină foarte slabă, când iată că doi sclavi sirieni intrară în sala de mâncare, pentru a şterpele o sticlă. Pe când se certau cu furie în mijlocul argintăriei, sparseră sticla, pe care unul o trăgea într-o parte, altul în alta. Masa cu toată argintăria ei căzu jos şi un pahar lovind o servitoare ce dormea pe un

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

fregit. Ad quem ictum exclamavit illa, pariterque et fures prodidit et partem ebriorum excitavit. Syri illi qui uenerant ad praedam, postquam deprehensos se intellexerunt, pariter secundum lectum conciderunt, ut putares hoc convenisse, et stertere tanquam olim dormientes coeperunt.

Iam et tricliniarches experrectus lucernis occidentibus oleum infuderat, et pueri detergis paulisper oculis redierant ad ministerium, cum intrans cymbalistria et concrepans

the maid, who was drowsing upon a couch. She screamed at that, thereby betraying the thieves and wakening some of the drunkards. The Syrians, who had come for plunder, seeing that they were about to be detected, were so quick to throw themselves down besides a couch and commence to snore as if they had been asleep for a long time, that you would have thought they belonged there. The butler had gotten up and poured oil in the flickering lamps by this time, and the boys, having rubbed their eyes open, had returned to their

unei slujnice care sforăia pe un pat. Lovită năprasnic, ea a scos un răcnet care a trădat pe hoți și totodată a trezit o parte dintre bețivani. Sirienii ăia veniți la pradă, după ce au priceput că au fost prinși asupra faptului, s-au azvârlit la picioarele unui pat, amândoi în aceeași clipă, încât ai fi zis că se înțeleseseră dinainte, și au început să sforăie, ca și cum ar fi dormit acolo de când lumea. S-a deșteptat și sclavul care supraveghea serviciul la ospăț și s-a apucat să toarne ulei în lămpile care tocmai se stingeau. După ce se freacă la

pat, îi sparse capul. Fiind lovită, ea țipă, dând de gol pe hoți și deșteptând și o parte dintre bețivi. Syrienii cari veniseră să fure, după ce pricepură că sunt prinși, se trântiră amândoi lângă un pat, de-ai fi crezut că s'au întâlnit acî din întâmplare, și începură să sforăie ca și cei cari dormeau mai dinainte. Deșteptându-se și cel însărcinat cu serviciul în sala de mâncare, puse din nou ulei în lămpile care se stingeau și sclavii, frecându-se puțin la ochi, își reluară slujba. Atunci își făcî intrarea o cântăreață din cimbă, care cu

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

88

aera omnes excitauit.

duty, when in came a female
cymbal player and the
crashing brass awoke
everybody.

ochi, slujitorii se întoarseră la
slujbă, când a intrat în tricliniu
o cântăreață din cimbale. Ea și-
a lovit alămurile cu mult
năduf și ne-a trezit pe toți.

sunetele-i tari, ne trezi pe toți.

¹ Lămpile (în latinește *lucernae*) ardeau cu untdelemn.

² Prin *triclinium* se înțelegea inițial unul dintre paturile pe care se mânca, dar ulterior termenul a ajuns să indice sala unde se lua masa, deci sufrageria. Cu acest sens este utilizat aici termenul.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

89

XXIII.

Satiricon liber
1st century AD

Refectum igitur est
conuiuium et rursus Quartilla
ad bibendum reuocauit.
Adiuuit hilaritatem
comissantis cymbalistria.

*

Intrat cinaedus, homo
omnium insulsissimus et
plane illa domo dignus, qui
ut infractis manibus
congemuit, eiusmodi carmina
effudit:

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

The banquet began all over
again, and Quartilla
challenged us to a drinking-
bout, the crash of the cymbals
lending ardor to her revel. A
catamite appeared, the stalest
of all mankind, well worthy
of that house. Heaving a sigh,
he wrung his hands until the
joints cracked, and spouted
out the following verses,

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Ospățul a reînceput și
Quartilla ne-a îndemnat iarăși
să bem. Cântăreața din
cimbal a sporit veselia
petrecerii¹...

A intrat un cined, omul cel
mai nesărat din lume și, de
bună seamă, vrednic de acea
casă. Cinedul ăsta, după ce a
făcut să geamă palmele sale
molatice lovindu-se una de
alta, a dat drumul la versuri

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Ospățul se reluă și Quartilla
ne pofti din nou la băutură.
Cântăreața din cimbal mări
veselia chefului.
Atunci intră un homosexual,
un individ foarte nesărat și
demn de casa aceasta. Bătu
din mâini, gemând, și începû
să declame versuri în chipul
următor:

Veniți cu toți de

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

Huc huc conuenite nunc,
spatalocinaedi,
pede tendite, cursum addite,
convolute planta,
femore facili, clune agili et
manu procaces,
molles, veteres, Deliaci manu
recisi.
Consumptis uersibus suis
immundissimo me basio
conspuit. Mox et super
lectum venit atque omni vi
detexit recusantem. Super
inguina mea diu multumque
frustra moluit. Profluebant
per frontem sudantis acaciae
riui, et inter rugas malarum
tantum erat cretae, ut putares

“Hither, hither quickly
gather, pathic companions
boon;
Artfully stretch forth your
limbs and on with the dance
and play!
Twinkling feet and supple
thighs and agile buttocks in
tune,
Hands well skilled in raising
passions, Delian eunuchs
gay!”
When he had finished his
poetry, he slobbered a most
evil-smelling kiss upon me,
and then, climbing upon my
couch, he proceeded with all
his might and main to pull all
of my clothing off. I resisted

de felul celor care urmează:
—Aici, aici, veniți acum voi
spatalocinezi²!
Pășiți întins, dați fuga toți,
zoriți-vă piciorul.
Ce pulpe iuți, șold mlădios și
braț ispititor,
Scumpi veterani cu fraged
trup, voi, eunuci din Delos³!
După ce și-a isprăvit stihurile,
m-a împroșcat cu un sărut
cumplit de grețos. Îndată
după aceea, înghesuindu-mă
în pat, mi-a smuls cu forța
veșmântul ce mă acoperea și,
ațâțat de poftă, s-a străduit
îndelung, dar zadarnic, să-mi
trezească bărbăția, pe care

grab’acum, veniți, voi fâmeni
toți!

Picioru ’ntindeți, fuga
dați, sburați de grab’ mereu,
Cu pulpe, brațe sprintene, cu
coapse mlădioase
Veniți voi, vechi și bravi
eunuci ai zeului din Delos.

După ce isprăvi versurile, mă
mânji cu murdara-i sărutare.
Se suie în pat și cu toată
împotrivirea mea, îmi dete
tunica la o parte. În urmă, se
sbătu mult timp și înzadar
de-asupra coapselor mele. De
pe fruntea-i asudată, curgeau
râuri de pudră, și printre
sbânciturile obrajilor, atâta

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

91

detectum parietem nimbo
laborare.

to the limit of my strength.
He manipulated my member
for a long time, but all in
vain. Gummy streams poured
down his sweating forehead,
and there was so much chalk
in the wrinkles of his cheeks
that you might have mistaken
his face for a roofless wall,
from which the plaster was
crumbling in a rain.

mult o râvnea.
Pe fruntea sa asudată curgeau
la vale pâraie de acacia și
între ridurile de pe obraz
zăcea atâta boială, încât
puteai crede că ai de-a face cu
un perete dărăpănat pe care-l
dă gata pentru totdeauna o
furtună.

cretă eră, încât l-ai fi luat
drept un zid a cărui tencueală
ruinată o bate ploaia.

¹ Lacună în original.

² Adică „cinezi moi” (în grecește *spataloi kinaidoi*), dansatori cu experiență care întreceau în rafinamente pe cinezi. Erau eunuci.

³ Insulă în Marea Egee, celebră pentru târgul său de sclavi, unde se vindeau și mulți eunuci.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

92

XXIV.

Satiricon liber
1st century AD

Non tenui ego diutius
lacrime, sed ad ultimam
perductus tristitiam: "Quaeso,
inquam, domina, certe
embasicoetan iusseras dari."
Complosit illa tenerius manus
et: "O, inquit, hominem
acutum atque urbanitatis
uernaculae fontem! Quid? Tu
non intellexeras cinaedum
embasicoetan uocari?" Deinde
ne contubernali meo melius

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Driven to the last extremity, I
could no longer keep back the
tears. "Madame," I burst out,
"is this the night-cap which
you ordered served to me?"
Clapping her hands softly she
cried out, "Oh you witty
rogue, you are a fountain of
repartee, but you never knew
before that a catamite was
called a k-night-cap, now did
you?" Then, fearing my

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

N-am putut să-mi stăpănesc
lacrimele și am ajuns în culmea
deznădejdiei.
—Rogu-te, zic, stăpână, n-ai
poruncit să mi se dea un
embasiceț¹?
—O, răspunde ea, om isteț și
izvor de farmec adevărat!
Cum? N-ai priceput că
embasicețul este un cined²?
Atunci, ca să nu-i meargă mai
bine tovarășului meu, am

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Nu-mi putui ține mai multă
vreme plânsul, ci ajuns la
capătul necazului: «Te rog,
doamnă, îi zisei, par'că
poftiseși să mi-se dea un
tovarăș de pat?» Ea, bătând
din palme cu gingășie: «Ce om
isteț! îmi zise, ce izvor de
politeță încercată ești! Dar
bine, tu nu pricepuseși până
acum că homosexualul se
numește «tovarăș de pat?»

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

succederet: "Per fidem, inquam, uestram, Ascyltos in hoc triclinio solus ferias agit? — Ita, inquit Quartilla, et Ascylto embasicoetas detur." Ab hac uoce equum cinaedus mutauit, transituque ad comitem meum facto clunibus eum basiisque distriuit. | Stabat inter haec Giton et risu dissoluebat ilia sua. Itaque conspicata eum Quartilla, cuius esset puer diligentissima sciscitatione quaesivit. Cum ego fratrem meum esse dixissem: "Quare ergo, inquit, me non basiavit?" uocatumque ad se in osculum adplicuit. Mox manum etiam

companion would come off better than I, "Madame," I said, "I leave it to your sense of fairness: is Ascyltos to be the only one in this dining-room who keeps holiday?" "Fair enough," conceded Quartilla, "let Ascyltos have his k-night-cap too!" On hearing that, the catamite changed mounts, and, having bestriden my comrade, nearly drove him to distraction with his buttocks and his kisses. Giton was standing between us and splitting his sides with laughter when Quartilla noticed him, and actuated by

strigat:

—Pe cinstea mea, de ce Ascyltos trebuie să stea degeaba în acest tricliniu?

—Da, da, zise Quartilla, să i se dea și lui Ascyltos un embasicot.

Când a auzit această vorbă, cinedul, sărind pe alt cal, a început, să-l piseze pe tovarășul meu cu sărutări și îmbrățișări. Giton s-a ridicat în picioare, ca să vadă mai bine cum stau lucrurile. Se prăpădea de atâta râs, nu alta. Iată însă că l-a zărit Quartilla, care a vrut să afle al cui este copilul. După ce i-am spus că e fratele meu, m-a întrebat:

Atunci, ca nu cumva tovarășului meu să-i meargă mai bine ca mie, zisei: «Cum? Oare Ascyltus să nu facă nimic în această sală de mâncare?» «Așa e, zise Quartilla, să i-se dea și lui Ascyltus un «tovarăș de pat»! Auzind acestea, homosexualul își schimbă calul de călărie și, trecând la tovarășul meu, îl strivî deșelându-l și sărutându-l. Lui Giton, care stă în picioare la mijloc, i-se cutremurau șoldurile de râs. Quartilla, zărindu-l, întreabă cu o foarte atentă curiozitate, al cui este acest copil? Spunând că-i soțul meu de dragoste: «De ce nu

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

demisit in sinum et pertractato
uasculo tam rudi: "Haec,
inquit, belle cras in
promulside libidinis nostrae
militabit; hodie enim post
asellum diaria non sumo."

the liveliest curiosity, she
asked whose boy he was, and
upon my answering that he
was my "brother," "Why has
he not kissed me then?" she
demanded. Calling him to her,
she pressed a kiss upon his
mouth, then putting her hand
beneath his robe, she took
hold of his little member, as
yet so undeveloped. "This,"
she remarked, "shall serve me
very well tomorrow, as a whet
to my appetite, but today I'll
take no common fare after
choice fish!"

—De ce nu m-a pupat:
Și, chemându-l la ea, i-a strivit
buzele cu un sărut pătimăș.
După care, vârându-și mâna
sub cutele togei și pipăindu-i
bărbăția încă fragedă, a zis:
—Asta-mi va fi gustarea
delicioasă de mâine; căci
astăzi, măgărușul meu vânjos
mi-a oferit o porție
mulțumitoare.

m'a sărutat atunci?» zise.
Chemându-l la ea, îl sărută și
băgându-i mâna mai jos de
sân, și pipăind un lucru
oarecare încă nedesvoltat:
«Acesta, zise, se va război
mâine, ca aperitiv al plăcerilor
mele, căci azi nu mă mai
mulțumesc cu porția, după ce
am înghițit cu toptanul».

¹ Sucul de acacia servea la fabricarea fardurilor, pomadelor, unguentelor. Anticii credeau că el poate vindeca diverse inflamații și afecțiuni ale ochilor și ale pielii.

² Joc de cuvinte. Embasicet (în latinește *embasicoetas*, din greacă, unde era *embasikoites*) însemna concomitent cupă de vin și cined.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

95

XXV.

Satiricon liber
1st century AD

Cum haec diceret, ad aurem eius Psyche ridens accessit, et cum dixisset nescio quid: "Ita, ita, inquit Quartilla, bene admonuisti. Cur non, quia bellissima occasio est, deuirginatur Pannychis nostra?" Continuoque producta est puella satis bella et quae non plus quam septem annos habere uidebatur, [et] ea ipsa quae primum cum

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

She was still talking when Psyche, who was giggling, came to her side and whispered something in her ear. What it was, I did not catch. "By all means," ejaculated Quartilla, "a brilliant idea! Why shouldn't our pretty little Pannychis lose her maidenhead when the opportunity is so favorable?" A little girl, pretty enough,

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Pe când vorbea astfel, Psyche s-a apropiat râzând de urechea ei și i-a șoptit nu știu ce. —Așa, așa, făcu Quartilla, bine spui. Fiindcă ni se oferă un prilej minunat, de ce să nu scape de feciorie Pannychis a noastră? Îndată a fost adusă o copilă destul de frumoasă și care nu părea să aibă mai mult de șapte ani; era tocmai cea care

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Pe când grăia acestea, Psyche se apropie de urechea ei și după ce-i spuse nu știu ce: «Așa e, așa e! zise. Bine-ai grăit! De ce să nu se ia fecioria Pannyckiei noastre, odată ce se prezintă cea mai frumoasă ocazie?» Îndată ne înfățișară o copilă destul de frumoasă și care nu părea să aibă mai mult de șapte ani. Eră aceeaș care venise în camera noastră mai

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

Quartilla in cellam uenerat nostram. Plaudentibus ergo uniuersis et postulantibus nuptias [fecerunt], obstupui ego et nec Gitona, uerecundissimum puerum, sufficere huic petulantiae adfirmaui, nec puellam eius aetatis esse, ut muliebris patientiae legem posset accipere. "Ita, inquit Quartilla, minor est ista quam ego fui, cum primum uirum passa sum? Iunonem meam iratam habeam, si unquam me meminerim uirginem fuisse. Nam et infans cum paribus inquinata sum, et subinde procedentibus annis maioribus

too, was led in at once; she looked to be not over seven years of age, and she was the same one who had before accompanied Quartilla to our room. Amidst universal applause, and in response to the demands of all, they made ready to perform the nuptial rites. I was completely out of countenance, and insisted that such a modest boy as Giton was entirely unfitted for such a wanton part, and moreover, that the child was not of an age at which she could receive that which a woman must take. "Is that so," Quartilla scoffed, "is she any younger

venise mai înainte împreună cu Quartilla în odaia noastră. Dar, în vreme ce toți aplaudau și cereau stăruitor nunta, eu m-am mirat foarte și am arătat că Giton, un copil foarte rușinos, nu e potrivit pentru o asemenea neobrăzare și că nici fetița nu a ajuns la vârsta căsniciei. —Oare, ripostă Quartilla, e mai mică decât am fost eu când am cunoscut prima oară bărbatul? Să mă pedepsească Iunona dacă-mi aduc aminte să fi fost fecioară vreodată! Căci și mică de tot mă însoțeam cu cei de-o vârstă cu mine, iar odată cu scurgerea

'nainte, cu Quartilla. În aplauzele tuturor celor cari cereau ca cununia să se facă, eu, înmărmurit, spusei că nici Giton, un copil foarte rușinos, nu e potrivit pentru un lucru așa de obscen, nici copila nu-i în vârsta aceea, care poate suporta cununia. «Cum, zise Quartilla, oare ea-i mai mică de cum eram eu, când am venit în atingere cu cel dintâiu bărbat? Mânia Junonei, care mă ocrotește, să cadă asupra-mi, dacă nu-mi mai amintesc să fi fost fecioară vreodată! M'am sbeguit de când eram copilă, cu cei de seama mea, și, pe măsură ce înaintam în

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

me pueris adplicui, donec ad hanc aetatem perueni. Hinc etiam puto prouerbium natum illud, ut dicatur posse taurum tollere, qui uitulum sustulerit.” Igitur ne maiorem iniuriam in secreto frater acciperet, consurrexi ad officium nuptiale.

than I was, when I submitted to my first man? Juno, my patroness, curse me if I can remember the time when I ever was a virgin, for I diverted myself with others of my own age, as a child then as the years passed, I played with bigger boys, until at last I reached my present age. I suppose that this explains the origin of the proverb, ‘Who carried the calf may carry the bull,’ as they say.” As I feared that Giton might run greater risk if I were absent, I got up to take part in the ceremony.

anilor m-am lipit de băieții mai mari, până am ajuns la vârsta asta. De altminteri, cred că de-aici a ieșit acel proverb care zice: „Cine a dus în spinare un vițel, poate să ducă și un taur”¹.

Deci, de teamă ca Giton să nu sufere vreo ocară mai mare în lipsa mea, m-am ridicat spre a fi de față la oficierea căsătoriei.

vârstă, am venit în atingere cu copii mai mari, până ce am ajuns la vârsta aceasta. De-aici, socot eu, și-a luat naștere proverbul acela care grăiește «că cine-a putut ridică un vițel, poate ridică și un taur». Atunci, pentru ca tovarășu-mi de dragoste să n’aibă de suferit vreo ocară, mă ridicai dela masă, spre a lua parte la cununie.

¹ Quartilla dă un sens obscen unui proverb care avea cu totul alt înțeles. Proverbul făcea aluzie la povestea lui Milo din Crotona, un atlet care și-a exersat puterile în felul următor: a purtat zilnic un vițel în spinare o anumită distanță și a continuat acest exercițiu până când vițelul a ajuns taur.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

98

XXVI.

Satiricon liber
1st century AD

Iam Psyche puellae caput
inuoluerat flammeo, iam
embasicoetas praefererebat
facem, iam ebriae mulieres
longum agmen plaudentes
fecerant, thalamumque incesta
exornauerant ueste. Tum
Quartilla quoque iocantium
libidine accensa et ipsa
surrexit, correptumque Gitona
in cubiculum traxit.
Sine dubio non repugnauerat

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Psyche had already enveloped
the child's head in the bridal-
veil, the catamite, holding a
torch, led the long procession
of drunken women which
followed; they were clapping
their hands, having previously
decked out the bridal-bed
with a suggestive drapery.
Quartilla, spurred on by the
wantonness of the others,
seized hold of Giton and drew

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Iată că Psyche și acoperise
creștetul copilei cu vălul
nupțial¹; iată că embasicoetel se
și așezase în fruntea alaiului
cu o făclie în mână². Îl urmau
bătând din palme femeile
amețite de băutură. Ele
apucaseră să împodobească
odaia de nuntă cu învelitoarea
pe care avea să se petreacă
pângărirea. Atunci Quartilla,
înflăcărată de această glumă

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Psyche și pusese valul de
mireasă pe capul copilei și
homosexualul o și pornise cu
torța înainte. Femeile bete
bătând din palme, se și
formaseră în lung convoiu și
deja împodobiseră iatacul
nupțial cu stofa pe care avea
să se petreacă actul cel
rușinos, când Quartilla,
înflăcărată la rândul ei de
această demnă de râvnit

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

puer, ac ne puella quidem
tristis expauerat nuptiarum
nomen. Itaque cum inclusi
iacerent, consedimus ante
limen thalami, et in primis
Quartilla per rimam improbe
diductam adplicuerat oculum
curiosum, lusumque puerilem
libidinosa speculabatur
diligentia. Me quoque ad idem
spectaculum lenta manu
traxit, et quia considerantium
<co>haeserant uultus,
quicquid a spectaculo uacabat,
commouebat obiter labra et
me tamquam furtiuus subinde
osculis uerberabat.

*

| Abiecti in lectis sine metu

him into the bridal-chamber.
There was no doubt of the
boy's perfect willingness to
go, nor was the girl at all
alarmed at the name of
marriage. When they were
finally in bed, and the door
shut, we seated ourselves
outside the door of the bridal-
chamber, and Quartilla
applied a curious eye to a
chink, purposely made,
watching their childish
dalliance with lascivious
attention. She then drew me
gently over to her side that I
might share the spectacle with
her, and when we both
attempted to peep our faces

nerușinată, s-a ridicat în
picioare ea însăși și,
însfăcându-l pe Giton, l-a târât
în iatac.
De altfel băiatul nu se
împotrivea, iar copila asculta
fără teamă sau tristețe
cuvântul căsătoriei. Pe când ei
doi ședeau în iatac, noi ne-a
așezat pe prag. Mai întâi,
Quartilla și-a lipit un ochi de o
crăpătură viclean făcută și a
pândit cu patimă jocul
copiilor. Cu o mână gingașă ea
m-a tras și pe mine la această
priveștițe. Pentru că obraji
noștri se atingeau în timp ce
ne uitam, Quartilla se
întrerupea uneori din privit și,

parodie, se ridică dela masă și
smulgând pe Giton, îl târî în
iatac. Fără îndoială că nici
copilul nu se împotrivi și nici
fetița, fără să se întristeze
câtuș de puțin, nu se temu
când i-se pomeni de cununie.
Închizându-i în iatac, ne
așezarăm înaintea pragului, și
în fruntea noastră Quartilla, își
puse ochiu-i curios la o gaură
făcută în chip nerușinat,
privind cu o pofticioasă
atenție la sbegul copiilor. Mă
târî încet de mână și pe mine
la aceeași priveștițe și fiindcă,
pe când priveam, fețele ni-se
alăturaseră, pe măsură ce-și
odihniă ochii dela ce văzuse,

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

100

reliquam exegimus noctem.

*

| Venerat iam tertius dies, id est expectatio liberae cenae, sed tot uulneribus confossis fuga magis placebat quam quies. Itaque cum maesti deliberaremus quonam genere praesentem euitaremus procellam, unus seruus Agamemnonis interpellauit trepidantes et: "Quid? uos, inquit, nescitis hodie apud quem fiat? Trimalchio, lautissimus homo, horologium in triclinio et bucinatorem habet subornatum, ut subinde sciat quantum de vita perdidit!"

were pressed against each other; whenever she was not engrossed in the performance, she screwed up her lips to meet mine, and pecked at me continually with furtive kisses. [A thunderous hammering was heard at the door, while all this was going on, and everyone wondered what this unexpected interruption could mean, when we saw a soldier, one of the night-watch, enter with a drawn sword in his hand, and surrounded by a crowd of young rowdies. He glared about him with savage eyes and blustering mien, and, catching sight of Quartilla,

apropiindu-și buzele în treacăt de ale ele, mă biciuia pe furiș cu sărutări³...

Aruncându-mă în pat, am petrecut fără teamă restul nopții⁴...

Trecuseră trei zile și așteptam cina liberă⁵; dar, ciuruți cum eram de atâtea răni, socoteam că e mai bine să fugim decât să ne odihnim. În vreme ce chibzuiam cum să ocolim furtuna din clipa aceea un sclav al lui Agamemnon a curmat temerile noastre.

—Cum? făcu el, nu știți la cine se mănâncă astăzi? La Trimalchio, un om tare de soi, care are în tricliniu un

își mișcă și buzele în treacăt și par' că mă biciuia din când în când cu sărutări furișate.

(Eroii romanului reușesc să fugă și se întorc acasă). Aruncându-ne în paturile noastre, petrecurăm fără teamă restul nopții.

*

Trecuseră trei zile de când, ca niște osândiți la moarte, tot așteptam ultima cină și totuș străpunși de atâtea răni, ne gândeam mai mult la fugă, decât la odihnă. Pe când, triști, ne sfătuiam în ce chip să scăpăm de furtuna de acum, unul din sclavii lui Agamemnon puse capăt stării

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

101

0Amicimur ergo diligenter oblii omnium malorum et Gitona libentissime seruile officium tuentem [usque hoc] iubemus in balneum sequi.

presently, "What's up now, you shameless woman," he bawled; "what do you mean by making game of me with lying promises, and cheating me out of the night you promised me? But you won't get off unpunished You and that lover of yours are going to find out that I'm a man!" At the soldier's orders, his companion bound Quartilla and myself together, mouth to mouth, breast to breast, and thigh to thigh; and not without a great deal of laughter. Then the catamite, also at the soldier's order, began to beslaver me all over

orologiu⁶ și un trâmbițaș tocmit să-i vestească la fiecare ceas cât a pierdut din viață. Ne-am îmbrăcat prin urmare cu grijă, uitând de toate nenorocirile și i-am poruncit lui Giton, care făcea cu plăcere pe sclavul, să ne urmeze la baia publică.

noastre de agitație: «Cum, nu știți, ne zise, la cine se dă azi un ospăț? Trimalchio, un om foarte distins, are, în sala-i de mâncare, un orologiu cu un trâmbițaș dedesubt, ca să-i sune la fiecare ceas, pentru a ști mereu cât a mai pierdut din viață». Ne îmbrăcarăm cu îngrijire, uitând de tot ce pățisem și-i poruncirăm lui Giton, care îndeplinea cu foarte multă plăcere serviciul de sclav, să ne urmeze la baie.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

102

with the fetid kisses of his stinking mouth, a treatment I could neither fly from, nor in any other way avoid. Finally, he ravished me, and worked his entire pleasure upon me. In the meantime, the satyrion which I had drunk only a little while before spurred every nerve to lust and I began to gore Quartilla impetuously, and she, burning with the same passion, reciprocated in the game. The rowdies laughed themselves sick, so moved were they by that ludicrous scene, for here was I, mounted by the stalest of catamites, involuntarily and

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

103

almost unconsciously responding with as rapid a cadence to him as Quartilla did in her wriggling under me. While this was going on, Pannychis, unaccustomed at her tender years to the pastime of Venus, raised an outcry and attracted the attention of the soldier, by this unexpected howl of consternation, for this slip of a girl was being ravished, and Giton the victor, had won a not bloodless victory. Aroused by what he saw, the soldier rushed upon them, seizing Pannychis, then Giton, then both of them together, in a

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

104

crushing embrace. The virgin burst into tears and plead with him to remember her age, but her prayers availed her nothing, the soldier only being fired the more by her childish charms.

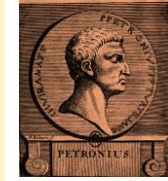
Pannychis covered her head at last, resolved to endure whatever the Fates had in store for her. At this instant, an old woman, the very same who had tricked me on that day when I was hunting for our lodging, came to the aid of Pannychis, as though she had dropped from the clouds.

With loud cries, she rushed into the house, swearing that a

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

105

gang of footpads was prowling about the neighborhood and the people invoked the help of "All honest men," in vain, for the members of the night-watch were either asleep or intent upon some carouse, as they were nowhere to be found. Greatly terrified at this, the soldier rushed headlong from Quartilla's house. His companions followed after him, freeing Pannychis from impending danger and relieving the rest of us from our fear.] (I was so weary of Quartilla's lechery that I began to meditate means of

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

106

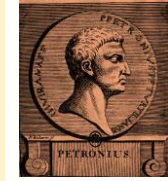
escape. I made my intentions known to Ascyltos, who, as he wished to rid himself of the importunities of Psyche, was delighted; had not Giton been shut up in the bridal-chamber, the plan would have presented no difficulties, but we wished to take him with us, and out of the way of the viciousness of these prostitutes. We were anxiously engaged in debating this very point, when Pannychis fell out of bed, and dragged Giton after her, by her own weight. He was not hurt, but the girl gave her head a slight bump, and

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

107

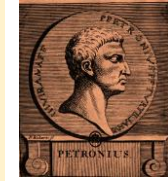
raised such a clamor that Quartilla, in a terrible fright, rushed headlong into the room, giving us the opportunity of making off. We did not tarry, but flew back to our inn where,) throwing ourselves upon the bed, we passed the remainder of the night without fear. (Sallying forth next day, we came upon two of our kidnappers, one of whom Ascyltos savagely attacked the moment he set eyes upon him, and, after having thrashed and seriously wounded him, he ran to my aid against the other. He defended himself so stoutly,

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter *Elegantiarum*
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

108

however, that he wounded us both, slightly, and escaped unscathed.) The third day had now dawned, the date set for the free dinner (at Trimalchio's,) but battered as we were, flight seemed more to our taste than quiet, so (we hastened to our inn and, as our wounds turned out to be trifling, we dressed them with vinegar and oil, and went to bed. The ruffian whom we had done for, was still lying upon the ground and we feared detection.) Affairs were at this pass, and we were framing melancholy excuses with which to evade the

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

109

coming revel, when a slave of Agamemnon's burst in upon our trembling conclave and said, "Don't you know with whom your engagement is today? The exquisite Trimalchio, who keeps a clock and a liveried bugler in his dining-room, so that he can tell, instantly, how much of his life has run out!" Forgetting all our troubles at that, we dressed hurriedly and ordered Giton, who had very willingly performed his servile office, to follow us to the bath.

¹ În latinește *flammeum*. Era de culoare portocaliu-roșcat.

² Conform ritualului căsătoriei romane.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

110

³ Lacună în original. În rândurile pierdute, autorul arătase, probabil, cum au fugit eroii noștri de la Quartilla și cu s-au întors acasă.

⁴ Lacună în original.

⁵ Formula *cena libera* – „cină liberă” – pare obscură și a fost amplu discutată de cercetători. Ea echivalează cu ospățul oferit gladiatorilor în ajunul zilei în care trebuiau să lupte, dar acest sens nu are ce căuta aici. S-a presupus că această cină trebuia să-i elibereze pe Encolpius și pe Ascytos unul de altul, să desfacă legătura lor. S-a presupus de asemenea că cina liberă ar echivala cu un banchet fără reguli și fără un *magister bibendi*, care să reglementeze consumul vinului. Există și o altă interpretare: o cină la care poate veni oricine, chiar fără să fi fost invitat.

⁶ Pentru că se afla în tricliniu, era, probabil, o mașină hidraulică, și nu un ceas solar. Asemenea mașini marcau prin mișcările lor diferitele ore.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

111

XXVII.

Satiricon liber
1st century AD

Nos interim uestiti errare
coepimus... immo iocari
magis et circulis [ludentem]
accedere, cum subito |
uidemus senem caluum,
tunica uestitum russea, inter
pueros capillatos ludentem
pila. Nec tam pueri nos,
quamquam erat operae
pretium, ad spectaculum
duxerant, quam ipse pater
familiae, qui soleatus pila

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Having put on our clothes, in
the meantime, we commenced
to stroll around and soon, the
better to amuse ourselves,
approached the circle of
players; all of a sudden we
caught sight of a bald-headed
old fellow, rigged out in a
russet colored tunic, playing
ball with some long haired
boys. It was not so much the
boys who attracted our

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Între timp, așa îmbrăcați cum
eram¹, am pornit să ne
plimbăm fără țintă precisă...
sau mai degrabă să glumim și
să ne apropiem de felurite
grupuri, când deodată am
zărit un bătrân chel, îmbrăcat
cu o tunică roșcată, jucându-se
cu mingea printre băieți
pletoși².
Totuși, nu ne uitam atât la
acești copii, deși merita să-i

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

În vremea aceasta, începurăm,
gătiți cum eram, să umblăm de
colo până colo, glumind și
apropiindu-ne de diferitele
grupe ale jucătorilor, când
deodată zărirăm un om
bătrân, chel și îmbrăcat cu o
tunică roșcată, jucându-se cu
mingea în mijlocul unor copii
cu părul lung. Totuși, nu copiii
aceștia, deși merita să fie
văzuți, ne atraseră atenția, ci

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

prasina exercebatur. Nec amplius eam repetebat quae terram contigerat, sed follem plenum habebat servus sufficebatque ludentibus. Notauimus etiam res novas: nam duo spadones in diuersa parte circuli stabant, quorum alter matellam tenebat argenteam, alter numerabat pilas, non quidem eas quae inter manus lusu expellente uibrabant, sed eas quae in terram decidebant. Cum has ergo miraremur lautitias, | accurrit Menelaus: "Hic est, inquit, apud quem cubitum ponitis, et quidem iam principium cenae uidetis.

attention, although they might well have merited it, as it was the spectacle afforded by this beslippered paterfamilias playing with a green ball. If one but touched the ground, he never stooped for it to put it back in play; for a slave stood by with a bagful from which the players were supplied. We noted other innovations as well, for two eunuchs were stationed at opposite sides of the ring, one of whom held a silver chamber-pot, the other counted the balls; not those which bounced back and forth from hand to hand, in play,

privești, cât la stăpânul lor, care se ostenea cu niște mingi verzi³, încălțat în sandale. Când cădea la pământ o minge, nu o mai ridica de acolo, căci mereu se afla în preajma lui un sclav care ținea la îndemâna jucătorilor un sac plin. Am băgat de seamă chiar unele lucruri noi, și anume că doi eunuci stăteau fiecare la câte o margine a terenului de joc: unul dintre ei ținea în mână o oală de noapte făcută din argint, iar celălalt număra mingile, nu cele care săreau din mână în mână în timpul jocului, ci cele care cădeau la pământ. Însă, în vreme ce

însuș stăpânul lor, care, încălțat în pantofi, se jucă cu o minge verde. De îndată ce mingea cădea pe pământ, n'o mai ridică de jos, căci un sclav ținea o pungă plină cu alte mingii la îndemâna jucătorilor. Observăm și lucruri nemaivăzute și anume: doi eunuci stăteau de o parte și de alta a cercului, unul ținând o oală de noapte de argint, iar celălalt numărând mingiile, și nu pe acelea ce, fiind împinse la o parte în joc, săreau din mână'n mână, ci pe cele care cădeau jos. Pe când ne minunam de astfel de lucruri fine, Menelaus dădu fuga la

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

113

Et iam non loquebatur
Menelaus cum | Trimalchio
digitos concrepuit, ad quod
signum matellam spado
ludenti subiecit. Exonerata ille
vesica aquam poposcit ad
manus, digitosque paululum
adpersos in capite pueri
tersit.

but those which fell to the
ground. While we were
marveling at this display of
refinement, Menelaus rushed
up, "He is the one with whom
you will rest upon your
elbow," he panted, "what you
see now, is only a prelude to
the dinner." Menelaus had
scarcely ceased speaking when
Trimalchio snapped his
fingers; the eunuch, hearing
the signal, held the chamber-
pot for him while he still
continued playing. After
relieving his bladder, he called
for water to wash his hands,
barely moistened his fingers,
and dried them upon a boy's

admiram aceste rafinamente,
apăru Menelau⁴, venind în
goană mare.
—La ăsta, zise el, o să mâncați.
Nu mai suflu nici o vorbă,
căci, iată, banchetul și începe.
Dar Menelau nu isprăvisise
bine, când Trimalchio a
început să pocnească din
degete⁵. La acest semn,
eunucul i-a întins oala de
noapte în plin joc. După ce și-a
ușurat vezica, Trimalchio a
cerut apă ca să se spele pe
mâini și și-a șters degetele
umede de creștetul unui sclav.

noi, zicând: «Acesta e cel la
care veți ospăta, și acum
priviți chiar la preludiul
ospățului». Menelaus tot mai
vorbiă, când Trimalchio pocni
din degete și la acest semn
eunucul îi aduse oala de
noapte, pe când el își urmă
înainte jocul. Isprăvind-și
trebuința, ceru apă de spălat
pe mâini și și-a șters degetele-i
ude pe părul unuia dintre
copii.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

head.

- ¹ Baia publică romană se compunea din mai multe încăperi afectate masajului, scăldatului în apă fierbinte, în apă încropită, în apă rece etc. În jurul băilor existau terenuri de sport.
- ² Sclavii tineri și frumoși, destinați a ajunge favoriții stăpânului. Ei purtau părul lung, îngrijit și adesea parfumat. Ceilalți sclavi aveau părul tăiat foarte scurt.
- ³ Verdele reprezenta la Roma culoarea preferată a rafinaților, a eleganților. Nu știm precis cum arăta cest joc al lui Trimalchio.
- ⁴ Numele unui profesor, ajutor al lui Agamemnon. Ambele nume de profesori sunt și ele simbolice: așa cum grecii fuseseră conduși sub zidurile Troiei de Agamemnon, secondat de Menelau, tot astfel învățăceii școlii de retorică sunt conduși în „războiul” lor cu schemele discursului de profesori cu nume identice.
- ⁵ Multe personaje de seamă își chemau sclavii pocnind din degete. Trimalchio copia, probabil, pe Pallas, atotputernicul libert al împăratului Claudiu, care-și chema sclavii numai în acest mod.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

115

XXVIII.

Satiricon liber
1st century AD

Longum erat singula excipere.
Itaque intravimus balneum, et
sudore calfacti momento
temporis ad frigidam eximus.
Iam Trimalchio unguento
perfusum tergebatur, non
lintheis, sed palliis ex lana
mollissima factis. Tres interim
iatraliptae in conspectu eius
Falernum potabant, et cum
plurimum rixantes
effunderent, Trimalchio hoc

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

To go into details would take
too long. We entered the bath,
finally, and after sweating for
a minute or two in the warm
room, we passed through into
the cold water. But short as
was the time, Trimalchio had
already been sprinkled with
perfume and was being
rubbed down, not with linen
towels, however, but with
cloths made from the finest

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Nu aveam răgazul trebuincios
spre a observa fiecare
amănunt în parte. De aceea am
intrat în baie și, după ce am
asudat la aburi câțva timp, am
trecut la apă rece¹. De
altminteri, Trimalchio se
scăldase de sus și până jos în
parfum și acum se învelea nu
în ștergare de in, ci în
prosoape făcute din lâna cea
mai moale. Între timp trei

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Dar am fi pierdut multă
vreme, observând fiecare lucru
în parte. Așa că intrară în
baie și după ce suferirăm
aburul, trecurăm numaidecât
la apă rece. Trimalchio, stropit
cu parfumuri, eră șters acum
nu cu ștergare de pânză, ci cu
stofe făcute din lâna cea mai
fină. În timpul acesta, trei
îngrijitori medicali ai băii beau
în fața lui vin de Falern, și

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

suum propinasse dicebat. Hinc involutus coccina gausapa lecticae impositus est praecedentibus phaleratis cursoribus quattuor et chiramaxio, in quo deliciae eius vehebantur, puer vetulus, lippus, domino Trimalchione deformior. Cum ergo auferretur, ad caput eius symphoniacus cum minimis tibiis accessit et tanquam in aurem aliquid secreto diceret, toto itinere cantavit. Sequimur nos admiratione iam saturi et cum Agamemnone ad ianuam pervenimus, in cuius poste libellus erat cum hac inscriptione fixus:

wool. Meanwhile, three masseurs were guzzling Falernian under his eyes, and when they spilled a great deal of it in their brawling, Trimalchio declared they were pouring a libation to his Genius. He was then wrapped in a coarse scarlet wrap-rascal, and placed in a litter. Four runners, whose liveries were decorated with metal plates, preceded him, as also did a wheel-chair in which rode his favorite, a withered, bleary-eyed slave, even more repulsive looking than his master. A singing boy approached the head of his

băieși sorbeau sub ochii săi vin de Falern și, cum vărsau cea mai mare parte din băutură pentru că se ciondăneau între ei, Trimalchio spunea că bea vinul în sănătatea sa. Apoi, înfășurat într-o învelitoare de culoare stacojie, Trimalchio s-a așezat într-o lectică. Înaintea lecticii mergeau patru alergători împodobiți cu falere² și un cărucior purtat pe brațe, în care era dus drăguțul lui Trimalchio, un băiat bătrânicios, urduros, mai urât decât stăpânul său. În vreme ce Trimalchio înainta așa, un cântăreț înarmat cu niște fluierașe s-a apropiat de

fiindcă se certau, vărsând foarte mult din el, Trimalchio spuse că acesta-i aperitivul lui. Pe urmă, învăluit într'o pătură de lână creță, de culoare stacojie, se suie într'o litieră, înaintea căreia alergau patru sclavi cu pieptul plin de decorații și un cărucior în care era dus iubitul lui: un copil cu fața bătrânicioasă, cu ochii murdari și mai urât decât stăpânul său Trimalchio. Pe când îl duceau în litieră, veni la capu-i un muzicant cu niște flaute scurte, și-i cântă în tot timpul drumului, ca și cum i-ar fi spus vreo taină la ureche. Sătui de admirație, îl

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

QVISQVIS SERVVS SINE
DOMINICO IVSSV FORAS
EXIERIT ACCIPIET PLAGAS
CENTVM.

In aditu autem ipso stabat
ostiarius prasinatus, cerasino
succinctus cingulo, atque in
lance argentea pisum
purgabat. Super limen autem
cavea pendeat aurea in qua
pica varia intrantes salutabat.

litter, as he was being carried
along, and played upon small
pipes the whole way, just as if
he were communicating some
secret to his master's ear.
Marveling greatly, we
followed, and met
Agamemnon at the outer door,
to the post of which was
fastened a small tablet bearing
this inscription:

NO SLAVE TO LEAVE THE
PREMISES
WITHOUT PERMISSION
FROM THE MASTER.
PENALTY ONE HUNDRED
LASHES.

In the vestibule stood the
porter, clad in green and

el și i-a cântat tot drumul la
ureche, ca și cum i-ar fi șoptit
o taină. Noi l-am urmat, de pe
acum sătui de admirație, și,
împreună cu Agamemnon, am
ajuns la poarta pe ușorul
căreia era înfipă o tăbliță cu
următoarea inscripție: „Orice
sclav care o să iasă afară fără
porunca stăpânului va primi o
sută de lovituri”. Chiar la
intrare stătea un portar
îmbrăcat în verde și încins cu o
cingătoare de culoarea cireșei:
el curăța mazăre într-o farfurie
de argint. Deasupra pragului
atârna o colivie aurită din care
o coțofană bălțată saluta pe cei
ce intrau.

urmarăm și noi și ajunserăm
împreună cu Agamemnon la
ușa pe al cărui stâlp era
țintuită o tăbliță cu aceste
rânduri:
«Orce sclav, care va ieși în oraș
fără voia stăpânului, va primi
o sută de lovituri de biciu». La
intrare stătea portarul,
îmbrăcat în verde și încins cu
un brâu de culoare vișinie. El
curăța mazăre într-o farfurie
de argint. Deasupra pragului
era atârnată o colivie de aur, în
care o coțofană pestriță da bun
venit celor cari intrau.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

118

girded with a cherry-colored belt, shelling peas into a silver dish. Above the threshold was suspended a golden cage, from which a black and white magpie greeted the visitors.

¹ Romanii obișnuiau să treacă brusc din încăperea unde se afla apa fierbinte în cea cu apă rece ca gheața.

² Falerele (în latinește *phalerae*) erau ornamente făcute din aur sau din argint, plăci rotunde și adesea gravate cu diverse figuri. Falerele era purtate pe piept, ca niște decorații, și uneori se prindeau într-un colier.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

119

XXIX.

Satiricon liber
1st century AD

Ceterum ego dum omnia stupeo, paene resupinatus crura mea fregi. Ad sinistram enim intransibus non longe ab ostiarii cella canis ingens, catena uinctus, in pariete erat pictus superque quadrata littera scriptum "CAVE CANEM". Et collegae quidem mei riserunt. Ego autem collecto spiritu non destiti totum parietem persequi. Erat

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

I almost fell backwards and broke my legs while staring at all this, for to the left, as we entered, not far from the porter's alcove, an enormous dog upon a chain was painted upon the wall, and above him this inscription, in capitals: BEWARE THE DOG. My companions laughed, but I plucked up my courage and did not hesitate, but went on

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Tot minunându-mă de toate, a fost cât pe ce să cad pe spate și să-mi rup picioarele. Căci la stânga intrării, nu departe de odaia portarului, era pictat pe perete un dulău uriaș pus în lanț. Deasupra se scrisese cu litere mari: „câine rău”¹. Au râs și însoțitorii mei. Eu însă mi-am adunat mințile și nu m-am lăsat până ce n-am cercetat tot peretele. Era acolo pictat

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Dar tot stând cu capul pe spate și uimindu-mă de tot ce vedeam, cât pe aci eră să-mi rup picioarele. Fiindcă, cum intrai, la stânga și nu departe de odăița portarului, eră zugrăvit pe perete un câine mare în lanțuri, deasupra căruia sta scris cu litere mari «păzește-te de câine!». Tovarășii mei începură să râdă, eu însă, mai venindu-mi

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

autem uenalicium <cum>
titulis pictum, et ipse
Trimalchio capillatus
caduceum tenebat
Mineruumque ducente
Romam intrabat. Hinc
quemadmodum ratiocinari
didicisset, deinceps
dispensator factus esset,
omnia diligenter curiosus
pictor cum inscriptione
reddiderat. In deficiente uero
iam porticu leuatum mento in
tribunal excelsum Mercurius
rapiebat. Praesto erat Fortuna
cornu abundanti copiosa et
tres Parcae aurea pensa
torquentes. Notauit etiam in
porticu gregem cursorum cum

and examined the entire wall.
There was a scene in a slave
market, the tablets hanging
from the slaves' necks, and
Trimalchio himself, wearing
his hair long, holding a
caduceus in his hand, entering
Rome, led by the hand of
Minerva. Then again the
painstaking artist had
depicted him casting up
accounts, and still again, being
appointed steward;
everything being explained by
inscriptions. Where the walls
gave way to the portico,
Mercury was shown lifting
him up by the chin, to a
tribunal placed on high. Near

un târg de sclavi cu inscripții
puse pe tăblițele purtate de ei
la gât²; însuși Trimalchio, cu
creștetul încă acoperit cu o
chică, intra în Roma, ținând
caduceul³ în mână; îl călăuzea
Minerva. Cum învățase
Trimalchio să socotească, cum
ajunsese intendent⁴, toate le
redase cu sânguință, împreună
cu lămuriri scrise, un pictor
migălos. La capătul porticului
se arăta cum Mercur,
săltându-l pe Trimalchio de
bărbie, îl ducea pe o tribună
înaltă. Se aflau alături
Fortuna, înarmată cu cornul
abundenței, și trei Parce care
torceau caiere de aur⁵.

în fire, nu încetai de a privi tot
peretele. Pe el era pictat un
tablou înfățișând un târg de
sclavi cu inscripții dedesupt.
Însuși Trimalchio era înfățișat
acolo, ca copil, pe când intră în
Roma, cu toiagul lui Mercur în
mână, însoțit fiind de
Minerva. Pe urmă, era pictat
cum învățase el a socoti și,
înfine, cum ajunsese casier.
Toate acestea le redase
pictorul cu îngrijire și
exactitate, împreună cu
inscripțiile lor lămuritoare. La
capătul galeriei, Mercur ridică
pe Trimalchio de bărbie și-l
urcă pe o tribună înaltă. În
întâmpinare, ieșise Norocul cu

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

121

magistro se exercentem.
Praeterea grande armarium in
angulo uidi, in cuius aedícula
erant Lares argentei positi
Venerisque signum
marmoreum et pyxis aurea
non pusilla, in qua barbam
ipsius conditam esse dicebant.
Interrogare ergo atriensem
coepi, quas in medio picturas
haberent. "Iliada et Odyssian,
inquit, | ac Laenatis
gladiatorium munus."

by stood Fortune with her
horn of plenty, and the three
Fates, spinning golden flax. I
also took note of a group of
runners, in the portico, taking
their exercise under the eye of
an instructor, and in one
corner was a large cabinet, in
which was a very small shrine
containing silver Lares, a
marble Venus, and a golden
casket by no means small,
which held, so they told us,
the first shavings of
Trimalchio's beard. I asked the
hall-porter what pictures were
in the middle hall. "The Iliad
and the Odyssey," he replied,
"and the gladiatorial games

Am văzut în portic o ceată de
alergători care se antrenau
împreună cu un dascăl al lor.
Pe lângă aceasta, am văzut
într-un colț un dulap mare, cu
o nișă în care se găseau niște
lari⁶ de argint, o statuie din
marmură a Venerei și o cutie
de aur nu tocmai mică, în care
se zicea că se păstrează barba
stăpânului casei⁷.
L-am întrebat deci pe sclavul
pus de pază în atriu⁸ ce anume
înfățișau picturile aflate la
mijloc.
—Iliada și Odiseea, ne-a
răspuns, și lupta de gladiatori
dată de Laenas.

cornul abundenței plin și cele
trei ursitori torcând fire de
aur. Mai văzui în galerie un șir
de alergători cari se exersau
sub conducerea unui maestru.
În afară de acestea, eră într'un
colț un dulap mare în a cărui
încăpere erau așezați zeii de
argint, proteguitori ai casei, o
statuă de marmură a Venerei
și o cutiuță de aur, nu mică, în
care se spunea că-i închisă
barba ce crescuse întâiu
stăpânului. Întrebai pe
feciorul din casă ce tablouri
erau pictate la mijloc «Iliada și
Odiseea» îmi răspunse
«precum și lupta de gladiatori
dată de Laenas». Nu putui să

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

given under Laenas." There
was no time in which to
examine them all.

le examinez pe toate
dintr'odată.

¹ În original *caue canem*, literal „păzește-te de câine”. Unii autori (mai ales Seneca) relatează că porțile caselor mari erau păzite de câini foarte voinici, dar că anumiți proprietari se mulțumeau să picteze imaginea câinelui lângă poartă, cu inscripția mai sus menționată, ca să avertizeze pe trecători că în casă se află un dulău uriaș.

² La târgurile de sclavi, fiecare sclav purta suspendată la gât o tăbliță pe care se indicau țara sa de baștină, meseria, calitățile și defectele. Fresca — este tocmai epoca introducerii picturii murale în locuințe — înfățișa, în etapele ei succesive și într-o manieră evident apologetică, cariera lui Trimalchio.

³ Toiagul și simbolul lui Mercur, zeul comerțului, protectorul lui Trimalchio, care se considera negustor iscusit.

⁴ În latinește *dispensator* — sclav care se ocupa cu administrația casei stăpânului, în special cu finanțele.

⁵ Să se remarce vanitatea lui Trimalchio.

⁶ Zei casnici.

⁷ Romanii, care adoptaseră obiceiul să se radă încă din sec. al II-lea î.C., păstrau cu mare grijă prima barbă, după ce o consacraseră zeilor într-o ceremonie anumită.

⁸ Principala încăpere a casei romane, situată în mijlocul locuinței.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

123

XXX.

Satiricon liber
1st century AD

Non licebat † multaciam † considerare.
Nos | iam ad triclinium perueneramus, in cuius parte prima procurator rationes accipiebat. Et quod praecipue miratus sum, in postibus triclinii fasces erant cum securibus fixi, quorum unam partem quasi embolum nauis aeneum finiebat, in quo erat scriptum: "C. Pompeio

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

We had now come to the dining-room, at the entrance to which sat a factor, receiving accounts, and, what gave me cause for astonishment, rods and axes were fixed to the door-posts, superimposed, as it were, upon the bronze beak of a ship, whereon was inscribed:
TO GAIUS POMPEIUS TRIMALCHIO

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Nu aveam răgazul trebuincios spre a privi toate aceste minuni. Noi ajunseserăm în tricliniu; în prima parte a acestei încăperi, un intendent primea socotelile. Și, ceea ce mai cu seamă m-a uimit, pe stâlpii ușii tricliniului erau așezate fascii cu securi¹. Capătul acestora se sfârșea printr-un fel de cioc de corabie, pe care era scris: „Lui

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Ajunserăm până la sala de mâncare, în partea din față a căreia un însărcinat de afaceri luă socotelile. Dar ce mă minunară mai mult fură niște mănunchiuri de nuiel, cu securile lor ținute pe stâlpii ușii. Unul din căpătaie se sfârșia cu un fel de cioc de corabie de bronz, pe care sta scris: «Lui Gaius Pompeius Trimalchio, sevir Augustal,

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

Trimalchioni, seuiro Augustali Cinnamus dispensator". Sub eodem titulo et lucerna bilychnis de camera pendebat, et duae tabulae in utroque poste defixae, quarum altera, si bene memini, hoc habebat inscriptum: "III. et pridie kalendas Ianuarias C. noster foras cenat" altera lunae cursum stellarumque septem imagines pictas; et qui dies boni quique incommodi essent, distinguente bulla notabantur.

| His repleti uoluptatibus cum conaremur in triclinium intrare, exclamauit unus ex

AUGUSTAL, SEVIR FROM CINNAMUS HIS STEWARD.

A double lamp, suspended from the ceiling, hung beneath the inscription, and a tablet was fixed to each door-post; one, if my memory serves me, was inscribed, ON DECEMBER THIRTIETH AND THIRTY FIRST OUR

GAIUS DINES OUT the other bore a painting of the moon in her phases, and the seven planets, and the days which were lucky and those which were unlucky,

C. Pompeius Trimalchio, sevir augustal², intendentul Cinnamus". Sub această inscripție se afla o lampă cu două fitile³, care atârna din tavan, iar două tăblițe erau înfipite pe amândouă canaturile; dintre acestea, una, dacă îmi amintesc bine, cuprindea următoarea inscripție: „Cu două zile și cu o zi înainte de calendele lui Ianuarie⁴ Gaius⁵ al nostru cinează în afara casei". Pe o altă tăbliță se pictase mersul lunii și cele șapte planete; bule de culori diferite deosebeau între ele zilele faste de cele nefaste⁶.

casierul Cinnamus». Dedesuptul inscripției mai atârna de tavan o lampă cu două flacări și pe fiecare din cei doi stâlpi erau bătute tăblițe dintre care, pe una, dacă-mi mai amintesc bine, erau săpate cuvintele: «La 30 și 31 Decemvrie, stăpânul nostru Gaius nu ia cina acasă». De cealaltă parte eră zugrăvit cursul lunii și chipurile celor șapte planete și prin bumbi de diferite culori erau însemnate zilele bune și cele rele. Încântați de astfel de plăceri, pe când dam să intrăm în sala de mâncare, unul din sclavii ce erau

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

125

pueris, qui super hoc officium erat positus: "Dextro pede!" Sine dubio paulisper trepidauimus, ne contra praeceptum aliquis nostrum limen transiret. | Ceterum ut pariter mouimus dextros gressus, seruus nobis despoliatus procubuit ad pedes ac rogare coepit, ut se poenae eriperemus: nec magnum esse peccatum suum, propter quod periclitaretur; subducta enim sibi uestimenta dispensatoris in balneo, quae uix fuissent decem sestertiorum. Retulimus ergo dextros pedes, dispensatoremque in atrio

distinguished by distinctive studs. We had had enough of these novelties and started to enter the dining-room when a slave, detailed to this duty, cried out, "Right foot first." Naturally, we were afraid that some of us might break some rule of conduct and cross the threshold the wrong way; nevertheless, we started out, stepping off together with the right foot, when all of a sudden, a slave who had been stripped, threw himself at our feet, and commenced begging us to save him from punishment, as it was no serious offense for which he

Covârșiți de aceste desfătări, ne pregăteam să intrăm în tricliniu, când unul dintre sclavi, însărcinat anume cu asta, strigă:
—Cu piciorul drept!⁷
Fără îndoială, am tremurat nițel, ca nu cumva unul dintre noi să treacă pragul altfel decât cerea regula. Apoi, pe când ne înălțam toți deodată piciorul drept, un sclav care n-avea nici o haină pe el s-a aruncat la picioarele noastre, rugându-ne fierbinte să-l scăpăm de pedeapsa ce i se dăduse. Era în primejdie, dar nu făcuse cine știe ce greșală: la baie îi șterpeliase cineva

anume însărcinați cu această slujbă, strigă: «Cu piciorul drept înainte!»
Ne emoționară întrucâtva, ca nu cumva vreunul din noi să treacă pragul împotriva celor orânduite.
Pe când, așadar înaintam toți cu piciorul drept, un sclav despuiat de veșminte se aruncă la picioarele noastre și începui să ne roage să-l scăpăm de pedeapsă.
Nu eră mare greșala pentru care eră amenințat: i-se furaseră la baie veșmintele casierului, prețuind abia zece sestertii. Ne întoarserăm atunci cu piciorul drept înapoi

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

aureos numerantem deprecati sumus ut seruo remitteret poenam. O Superbus ille sustulit uultum et: "Non tam iactura me mouet, inquit, quam neglegentia nequissimi serui. Vestimenta mea cubitoria perdidit, quae mihi natali meo cliens quidam donauerat, Tyria sine dubio, sed iam semel lota. Quid ergo est? dono uobis eum."

was in jeopardy; the steward's clothing had been stolen from him in the baths, and the whole value could scarcely amount to ten sesterces. So we drew back our right feet and intervened with the steward, who was counting gold pieces in the hall, begging him to remit the slave's punishment. Putting a haughty face on the matter, "It's not the loss I mind so much," he said, "as it is the carelessness of this worthless rascal. He lost my dinner clothes, given me on my birthday they were, by a certain client, Tyrian purple too, but it had been washed

hainele intendentului, haine care abia prețuiau zece sesterți. Așadar, am tras îndărăt piciorul drept și l-am rugat pe intendentul care număra în atriu niște bani de aur să-l ierte pe sclav. Acela și-a săltat trufaș capul și ne-a vorbit cam așa: —Nu mă supără atât pierderea, cât negliobia acestui ticălos de sclav. A pierdut hainele mele de masă, pe care mi le dăruise cu prilejul zilei de naștere unul dintre clienții mei. Erau purpură tiriană⁸, fără îndoială, dar fuseseră o dată spălate. Însă ce importanță are? Treacă

și rugarăm pe casier care numără bani de aur în atrium, să ierte pe sclav de pedeapsă. Acesta ridicând capul cu mândrie: «Nu mă costă atât de mult pierderea, cât neglijența acestui sclav netrebnic», zise. Mi-a pierdut veșmintele destinate ospățului, dăruite la ziua nașterii mele de un client. Erau de adevărată purpură de Tyr, dar deja fuseseră spălate odată. Ce-are aface însă? Iacă, vi-l dăruiesc!» Pe când, îndatorați de o binefacere așa de mare, intram în sala de mâncare, ne întâmpină acelaș sclav pentru care ne rugasem,

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

127

once already. But what does it
amount to? I make you a
present of the scoundrel!"

de la mine.

și mulțumindu-ne pentru
bunătate, ne copleşim, spre
uimirea noastră, cu sărutări.
«La urma urmei, ne zise, veți
află pe dată cui ați făcut
această bunătate. Vinul
stăpânului va fi mulțumirea
paharnicului!»

¹ Fasciile înmănușate împreună cu securi, rezervate magistraților din Roma, erau însemne ale puterii. Cei dintr-o colonie, chiar italică, nu aveau dreptul la ele. De aici uimirea lui Encolpius.

² Seviri augustali (*seuiri augustales*) formau în coloniile italice un colegiu de șase persoane, însărcinat să organizeze cultul neoficial al împăratului. Ei făceau sacrificii, distribuiau tămâie și vin. Erau recrutați dintre liberi și dintre oameni înstăriți: constituiau o pătură intermediară între masa populației urbane și aristocrația municipală (adesea o trambulină spre funcții mai importante). Seviri erau schimbați în fiecare an. Foștii seviri (*seuiraes sau corpus augustalium*) păstrau în continuare anumite privilegii.

³ *Lucernabilychnis*, lampa cu două ciocuri și două fitile, în formă de corabie. Era foarte răspândită în lumea romană.

⁴ 30 și 31 decembrie.

⁵ În text, de fapt, G., prescurtate de la Gaius. Lui Trimalchio îi făcea o deosebită plăcere să i se dea prenumele (romanii aveau trei nume – prenumele, numele gentilic, supranumele sau *cognomen*) dobândit de el cu ocazia eliberării.

⁶ Romanii împărțeau zilele anului în două grupe: *dies fasti* sau *boni*, zilele considerate favorabile și în care se puteau desfășura activități importante, și *dies nefasti*, zile nefavorabile, în care nu se făceau lucruri importante.

⁷ În original *dextro pede*. Se considera ca un semnal rău prevestitor a intra într-o casă cu stângul.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

128

⁸ Cea mai bună purpură era cea din Tir, oraș din Fenicia (Libanul actual).

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

129

XXXI.

Satiricon liber
1st century AD

Obligati tam grandi beneficio cum intrassemus triclinium, occurrit nobis ille idem seruus, pro quo rogaueramus, et stupentibus spississima basia impegit gratias agens humanitati nostrae. "Ad summam, statim scietis, ait, cui dederitis beneficium. Vinum dominicum ministratoris gratia est." Tandem ergo discubuimus,

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

We felt deeply obligated by his great condescension, and the same slave for whom we had interceded, rushed up to us as we entered the dining-room, and to our astonishment, kissed us thick and fast, voicing his thanks for our kindness. "You'll know in a minute whom you did a favor for," he confided, "the master's wine is the

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

După ce am intrat în tricliniu, îndatorați de o binefacere atât de însemnată, ne-a întâmpinat același sclav pentru care pusesem o vorbă bună. Spre mirarea noastră, el ne-a copleșit cu o ploaie de sărutări și ne-a mulțumit pentru bunătatea noastră.
—Ce mai încoace și încolo, făcu el, o să aflați de îndată cui i-ați făcut un bine. Vinul

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

În sfârșit ne așezarăm la masă și sclavi din Alexandria ne turnară pe mâini apă răcită cu zăpadă și în urmă-le veniră alții pentru îngrijirea picioarelor, curățindu-ne unghiile cu mare iscusință. Ei nu făceau în tăcere o atât de supărătoare slujbă, ci mai și cântau. Voi să mă conving dacă toți sclavii știu să cânte și cerui de băut. Unul din ei,

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

pueris Alexandrinis aquam in manus niuatam infundentibus, aliisque insequentibus ad pedes ac paronychia cum ingenti subtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam molesto tacebant officio, sed obiter cantabant. Ego experiri volui an tota familia cantaret, itaque potionem poposci. Paratissimus puer non minus me acido cantico excepit, et quisquis aliquid rogatus erat ut daret. Pantomimi chorum, non patris familiae triclinium crederes. Allata est tamen gustatio ualde lauta; nam iam omnes

thanks of a grateful butler!" At length we reclined, and slave boys from Alexandria poured water cooled with snow upon our hands, while others following, attended to our feet and removed the hangnails with wonderful dexterity, nor were they silent even during this disagreeable operation, but they all kept singing at their work. I was desirous of finding out whether the whole household could sing, so I ordered a drink; a boy near at hand instantly repeated my order in a singsong voice fully as shrill, and whichever one you

stăpânului este recunoștința paharnicului¹. În sfârșit, ne-am așezat la masă, și niște sclavi din Alexandria² ne-au turnat apă răcită în zăpadă³, ca să ne spălăm pe mâini. Alții s-au repezit la picioarele noastre și ne-au tăiat bătăturile cu deosebită iscusință. Și nici nu tăceau în timp ce îndeplineau această anevoioasă îndatorire, ci cântau fără încetare⁴. Eu am vrut să aflu dacă toți sclavii cântă din gură și am cerut de băut. Un sclav bine dresat mi-a îndeplinit porunca, cântând ascuțit. Toți ne împlineau dorințele în același fel. Puteai

gata numaidecât, îmi răspunse printr'un cântec cu glas ascuțit, și fiecare la rugămintea de-a ne servi cu ceva, ne răspundeà la fel. Te-ai fi crezut la reprezentația unei pantomime însoțite de cor, nu în sala de mâncare a unui particular. Se aduse și o gustare foarte fină și toți se așezară la masă, afară de Trimalchio, căruia, după un nou obicei, i-se păstră întâiul loc. Pe masa de gustare erà așezat un măgar de bronz corintic, cu doi desagi, dintre care unul aveà măsline verzi, iar celălalt negre. Deasupra măgarului erau puse două

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

discubuerant praeter ipsum Trimachionem, cui locus nouo more primus servabatur. Ceterum in promulsidari asellus erat Corinthius cum bisaccio positus, qui habebat oliuas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant asellum duae lances, in quarum marginibus nomen Trimalchionis inscriptum erat et argenti pondus. Ponticuli etiam ferruminati sustinebant glires melle ac papauere sparsos. Fuerunt et tomacula supra craticulam argenteam feruentia posita et infra craticulam Syriaca pruna cum granis Punici mali.

accosted did the same. You would not imagine that this was the dining-room of a private gentleman, but rather that it was an exhibition of pantomimes. A very inviting relish was brought on, for by now all the couches were occupied save only that of Trimalchio, for whom, after a new custom, the chief place was reserved. On the tray stood a donkey made of Corinthian bronze, bearing panniers containing olives, white in one and black in the other. Two platters flanked the figure, on the margins of which were

să crezi că ai nimerit într-un cor de pantomimă, nu într-un tricliniu al unui cinstit cap de familie. S-a servit apoi o gustare tare aleasă. Ne întinsesem toți pe paturile de masă, în afară de Trimalchio, căruia, după un obicei nou, i se pregătise locul cel mai însemnat⁵. Pe tava cu gustări se afla un măgăruș făcut din bronz de Corint, cu o desagă dublă, care avea într-o parte măslina albe și în cealaltă măslina negre. Măgărușul era acoperit de două farfurii; pe marginile lor se gravasera numele lui Trimalchio și greutatea

farfurii pe marginile cărora era săpat numele lui Trimalchio și greutatea argintului. Podulețe mici lipite prin fier topit purtau pe ele un fel de căței pământului fripți și presărați pe deasupra cu miere și cu mac. Pe un mic grătar de argint erau puși cârnați fierbinți, iar dedesuptul grătarului prune de Syria și semințe de rodie.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

132

engraved Trimalchio's name
and the weight of the silver in
each. Dormice sprinkled with
poppy-seed and honey were
served on little bridges
soldered fast to the platter,
and hot sausages on a silver
gridiron, underneath which
were damson plums and
pomegranate seeds.

argintului din care erau
făcute. Podulețe de fier
susțineau hârciogii stropiți cu
miere și cu mac⁶. Pe un grătar
de argint erau puși cârnați
fierbinți, iar sub grătar prune
siriene și sâmburi de rodie.

¹ Slavul vrea să spună că Trimalchio ține două feluri de vin în pivnița sa: unul mai bun, din care consumă el, și altul mai prost, pe care-l servește oaspeților. El insinuează că va servi binefăcătorilor săi din vinul cel bun al lui Trimalchio.

² Tinerii sclavi din Alexandria, adică din Egipt, erau foarte căutați și foarte scumpi.

³ Această apă, rafinement inventat și îndrăgit de împăratul Nero (lua și băi în astfel de zăpadă), se făcea din apă amestecată cu zăpadă, apoi filtrată, fiartă și răcită din nou în zăpadă.

⁴ Pedichiura acompaniată de muzică nu era totuși o raritate în Orient.

⁵ Într-adevăr, locul de onoare era de regulă rezervat unui oaspete. Totuși începe să se răspândească obiceiul de-a așeza pe stăpân în locul de onoare.

⁶ Hârciogii presărați cu miere și mirodenii reprezentau una dintre mâncărurile cele mai gustate de romani.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

133

XXXII.

Satiricon liber

1st century AD

In his eramus lautitiis, cum Trimalchio ad symphoniam allatus est, positusque inter ceruicalia minutissima expressit imprudentibus risum. Pallio enim coccineo adrasum excluserat caput, circaque oneratas ueste ceruices laticlauiam immiserat mappam fimbriis hinc atque illinc pendentibus. Habebat etiam

The Satyricon

Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

We were in the midst of these delicacies when, to the sound of music, Trimalchio himself was carried in and bolstered up in a nest of small cushions, which forced a snicker from the less wary. A shaven poll protruded from a scarlet mantle, and around his neck, already muffled with heavy clothing, he had

Satyricon

Traducere de Eugen Cizek,
1995

Ne aflam în mijlocul acestor minunății, când s-a arătat însuși Trimalchio, însoțit de muzică, și, așezându-se între niște perne foarte groase, ne-a făcut să râdem nesăbuit. Capul lui ras ieșea dintr-o manta stacojie¹; în jurul gâtului și așa îngreunat de îmbrăcăminte își trântise un fular cu o dungă lată² și cu ciucuri

Satyricon

Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Cu astfel de lucruri fine ne îndeletniceam noi, când iată că fu adus și Trimalchio în sunetele muzicii și cum sta așezat între perne foarte mici, ne făcû să râdem fără voie. Capu-i ras ieșiă dintr'o mantă stacojie și împrejurul gâtului, îngreunat dejă de un alt veșmânt, îi mai puseseră o batistă cu margini roșii din care

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

in minimo digito sinistrae
manus anulum grandem
subauratum, extremo uero
articulo digiti sequentis
minorem, ut mihi
uidebatur, totum aureum,
sed plane ferreis veluti
stellis ferruminatum. Et ne
has tantum ostenderet
diuitias, dextrum nudauit
lacertum armilla aurea
cultum et eboreo circulo
lamina splendente conexo.

tucked a napkin having a
broad purple stripe and a
fringe that hung down all
around. On the little finger
of his left hand he wore a
massive gilt ring, and on the
first joint of the next finger,
a smaller one which seemed
to me to be of pure gold, but
as a matter of fact it had
iron stars soldered on all
around it. And then, for fear
all of his finery would not
be displayed, he bared his
right arm, adorned with a
golden arm-band and an
ivory circlet clasped with a
plate of shining metal.

care atârnau ici și colo. Mai
mult decât atâta, pe degetul
cel mic al mâinii stângi
purta un inel mare, puțin
aurit³, și, la ultima
încheietură a degetului
următor, altul mai mic.
După câte mi se părea mie,
acest inel era în întregime
făcut din aur, dar încrustat
cu stele de fier. Și, ca să nu
ne arate numai aceste
bogății, și-a dezgolit brațul
drept, garnisit cu o brățară
de aur și cu un cerc din
fildeș, închis într-o placă
strălucitoare.

atârnau ciucuri de o parte și
de alta. În degetul cel mic
avea un inel mare aurit, la
încheietura degetului
următor avea un inel mai
mic, care, după cum mi s'a
părut, era cu totul de aur, cu
stele de fier lipite pe el.
Nemulțumit cu arătarea
atâtor bogății, își mai
degoli și brațul drept
împodobit cu o brățară de
aur, de care era legat un
cerc de fildeș cu o lamă
strălucitoare.

¹ Era semn de lux deosebit să-ți învelești capul în manta.

² Dunga lată de culoare roșie (*latus clauus*) era rezervată senatorilor, numiți în timpul imperiului și *laticlavii*. Dar ea se pune pe tunică, nu pe

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

135

fulare. Trimalchio se mulțumea să-și decoreze fularele cu ea.

³ Inelul de aur era purtat numai de cavaleri. Trimalchio îi imita în felul său.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

136

XXXIII.

Satiricon liber
1st century AD

Vt deinde pinna argentea
dentes perfodit: "Amici,
inquit, nondum mihi suaue
erat in triclinium uenire, sed
ne diutius absentiuos morae
uobis essem, omnem
uoluptatem mihi negaui.
Permittetis tamen finiri
lusum. "Sequebatur puer
cum tabula terebinthina et
crystallinis tesseris,
notauique rem omnium

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Picking his teeth with a
silver quill, "Friends," said
he, "it was not convenient
for me to come into the
dining-room just yet, but for
fear my absence should
cause you any
inconvenience, I gave over
my own pleasure: permit
me, however, to finish my
game." A slave followed
with a terebinth table and

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

După ce se scobi în dinți cu
o scobitoare de argint,
Trimalchio zise:
—Prietenii, așa fi venit mai
târziu în tricliniu, dar, ca să
nu fiu așteptat prea mult de
voi, am lăsat deoparte
micile mele plăceri.
Îngăduiți-mi totuși să
isprăvesc jocul.
Îl urma un sclav, care căra o
masă de joc făcută din lemn

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

După ce-și curăți dinții cu o
scobitoare de argint:
«N'aveam, ne zise, nici o
plăcere de-a veni să
mănânc, dar ca să nu vă
întârzii mai îndelungă
vreme prin lipsa mea, am
renunțat la distracție. Îmi
veți îngădui, totuș, să-mi
sfârșesc jocul!» După el
veniă un sclav cu o tablă de
joc din lemn de terebint, cu

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

delicatissimam. Pro calculis enim albis ac nigris aureos argenteosque habebat denarios.

Interim dum ille omnium textorum dicta inter lusum consumit, gustantibus adhuc nobis repositorium allatum est cum corbe, in quo gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales esse solent quae incubant ova. Accessere continuo duo servi et symphonia strepente scrutari paleam coeperunt, erutaque subinde pauonina ova diuisere conuiuis. Convertit ad hanc scenam

crystal dice, and I noted one piece of luxury that was superlative; for instead of black and white pieces, he used gold and silver coins. He kept up a continual flow of various coarse expressions. We were still dallying with the relishes when a tray was brought in, on which was a basket containing a wooden hen with her wings rounded and spread out as if she were brooding. Two slaves instantly approached, and to the accompaniment of music, commenced to feel around in the straw. They

de terebint și zaruri de cristal¹. Atunci am avut prilejul să bag de seamă lucrul cel mai cilibiu de pe lume. Căci, în locul pionilor albi și negri, gazda noastră avea denari² de aur și de argint. Dar în vreme ce Trimalchio juca și înșira toate înjurăturile țesătorilor³, ni s-au adus pe o tavă niște gustări și, împreună cu ele, un coș în care se afla o găină de lemn cu aripile deschise în cerc, așa cum arată de obicei cele care clocesc ouă. Imediat s-au apropiat doi sclavi și, în acordurile unei muzici

zaruri de cristal. Mai observai un lucru foarte fin: în locul pietrelor albe și negre, erau monede de aur și de argint. Pe când Trimalchio n'o mai sfârșiă cu glumele-i ordinare la joc, ni-se aduse, în timpul când ne aflam încă la gustare, o tavă cu un coș, în care eră o găină de lemn cu aripile întinse ca la clocit. Imediat în urmă veneau doi sclavi cari, pe când o muzică isbucnise sgomotos, căutau prin paie și împărțeau la oaspeți ouăle de păun pe care le găseau. Trimalchio își întoarse privirea spre

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

Trimalchio uultum et:
“Amici, ait, pauonis oua
gallinae iussi supponi. Et
mehercules timeo ne iam
concepti sint. Temptemus
tamen, si adhuc sorbilia
sunt.” Accipimus nos
cochlearia non minus
selibras pendentia, ouaque
ex farina pingui figurata
pertundimus. Ego quidem
paene proieci partem
meam, nam uidebatur mihi
iam in pullum coisse.
Deinde ut audiui ueterem
conuiuam: “Hic nescio quid
boni debet esse”, persecutus
putamen manu,
pinguissimam ficedulam

pulled out some pea-hen’s
eggs, which they
distributed among the
diners. Turning his head,
Trimalchio saw what was
going on. “Friends,” he
remarked. “I ordered pea-
hen’s eggs set under the
hen, but I’m afraid they’re
addled, by Hercules I am
let’s try them anyhow, and
see if they’re still fit to
suck.” We picked up our
spoons, each of which
weighed not less than half a
pound, and punctured the
shells, which were made of
flour and dough, and as a
matter of fact, I very nearly

asurzitoare, au început să
răscolească paiele și să
scoată ouă de păun pe care
le-au împărțit mesenilor.
Trimalchio își întoarse
privirile spre această scenă
și exclamă:
– Prieteni, am dat ordin să se
pună ouă de păun⁴ sub
găină. Pe Hercule, teamă
mi-e să nu fie gata clocite!
Totuși, haide să încercăm.
Cine știe, poate sunt încă de
mâncat.
Am primit lingurițe care
cântăreau nu mai puțin de-o
jumătate de livră⁵ și am
spart cojile ouălor făcute de
fapt din cocă groasă de

această scenă și zise:
«Prietenilor, am poruncit să
se puie sub găină ouă de
păun. Mă tem însă, să nu fie
cumva clocite. Să încercăm
totuși, de se mai pot sorbi».
Ni-se dădură lingurițe, ce
cântăreau aproape o
jumătate de kilogram și
sparserăm cu ele ouăle
făcute din cocă groasă de
făină. Eră cât pe-acî să lepăd
partea mea, căci mi-se părea
că se schimbă în pui.
Auzind însă în urmă pe un
oaspete mai vechiu zicând,
că acî trebuie să fie ceva
bun, pipăii cu mâna
ghioacea și dădui peste o

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

139

inueni piperato uitello
circumdatam.

threw mine away for it
seemed to me that a chick
had formed already, but
upon hearing an old
experienced guest vow,
“There must be something
good here,” I broke open
the shell with my hand and
discovered a fine fat fig-
pecker, imbedded in a yolk
seasoned with pepper.

făină. Însă eu eram cât pe ce
să-mi arunc porția, căci
aveam impresia că puiul era
gata-gata să iasă din
gălbenuș. Apoi, când am
auzit pe un mesean, care
părea obișnuit cu astfel de
treburi, spunând: „Aici
trebuie să fie ceva bun”, am
desfăcut coaja cu mâna și
am dar peste o pituice
strașnic de grasă, învelită
într-un gălbenuș piperat.

becață îngrășată cu
smochine și înconjurată cu
gălbenuș piperat.

¹ Zarurile obișnuite se făceau din sticlă ordinară. Petroniu se referă la un joc care seamănă atât cu șahul, cât și cu tabele, numit *duodecim scripta*. Jocul se desfășura pe un eșichier (*tabula*), pe care se așezau pionii (*calculi*) de culori diferite și mai multe zaruri (*tesserae*), aruncate de fiecare jucător pe masa de joc atunci când îi venea rândul. După numărul de puncte astfel totalizate, el își avansa, dădea înapoi sau chiar pierdea un pion.

² Denarul reprezenta o unitate monetară egală cu 16 ași în epoca lui Nero.

³ Țesătorii erau celebri pentru înjurăturile lor, precum birjarii într-o epocă mai apropiată de noi.

⁴ Încă din secolul I î.C. păunul a fost introdus în meniurile romane ca delicată prețuită. Începuse primul serviciu (*prima cena*).

⁵ O jumătate de livră romană (*libra* era una dintre greutatea romanelor) echivala cu 163,75 gr. Romanii cunoșteau două tipuri de linguri: *lingula*, de dimensiuni mai mari, și *cohlear*, menționată aici, un fel de linguriță. Era alcătuită dintr-o tijă dreaptă, terminată într-un vârf ascuțit și într-un

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

140

căuș mic. Servea la consumarea ouălor, stridiilor și melcilor.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

141

XXXIV.

Satiricon liber
1st century AD

Iam Trimalchio eadem omnia
lusu intermisso poposcerat
feceratque potestatem clara
uoce, si quis nostrum iterum
uellet mulsum sumere, cum
subito signum symphonia
datur et gustatoria pariter a
choro cantante rapiuntur.
Ceterum inter tumultum cum
forte paropsis excidisset et
puer iacentem sustulisset,
animaduertit Trimalchio

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Having finished his game,
Trimalchio was served with a
helping of everything and was
announcing in a loud voice his
willingness to join anyone in a
second cup of honied wine,
when, to a flourish of music,
the relishes were suddenly
whisked away by a singing
chorus, but a small dish
happened to fall to the floor, in
the scurry, and a slave picked

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Trimalchio, întrerupând jocul,
ceru să fie servit și ne îndemnă
cu glas puternic să luăm a
doua oară vin amestecat cu
miere¹, dacă unul dintre noi ar
fi dorit aceasta. Dar deodată
muzica a dat semnalul și
gustările au fost îndepărtate
de un cor de cântăreți. În
învălmășeala stârnită, o
farfurie a căzut pe jos și un
sclav a ridicat-o. Trimalchio a

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Trimalchio, după ce-și
întrerupse jocul, ceru să fie
servit din acestea. Apoi, cu
vocea tare, ce îngădui să ne
servim a doua oară din vinul
de miere, când, fără de veste,
la un semn al orchestrei, tava
cu gustările fu ridicată iute de
un cor de cântăreți. În mijlocul
sgomotului, se întâmplă ca o
farfurie să cadă. Un sclav o
ridică iute de jos. Trimalchio

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

142

colaphisque obiurgari puerum
ac proicere rursus paropsidem
iussit. Insecutus est
supellecticarius argentumque
inter reliqua purgamenta
scopis coepit everrere.
Subinde intrauerunt duo
Aethiopes capillati cum
pusillis utribus, quales solent
esse qui harenam in
amphitheatro spargunt,
uinumque dederunt in manus;
aquam enim nemo porrexit.
Laudatus propter elegantias
dominus: "Aequum, inquit,
Mars amat. Itaque iussi suam
cuique mensam assignari.
Obiter et putidissimi serui
minorem nobis aestum

it up. Seeing this, Trimalchio
ordered that the boy be
punished by a box on the ear,
and made him throw it down
again; a janitor followed with
his broom and swept the silver
dish away among the litter.
Next followed two long-haired
Ethiopians, carrying small
leather bottles, such as are
commonly seen in the hands
of those who sprinkle sand in
the arena, and poured wine
upon our hands, for no one
offered us water. When
complimented upon these
elegant extras, the host cried
out, "Mars loves a fair fight:
and so I ordered each one a

băgat de seamă și a poruncit
ca sclavul să fie pălmuit, iar
farfuria să fie din nou azvârlită
jos². S-a ivit un lecticarius³ și a
început să măture argintăria
împreună cu celelalte rămășițe
de pe podea. Apoi au intrat
doi etiopieni pletosi, cu niște
burdufuri mititele, cum au cei
care stropesc nisipul în
amfiteatru, și ne-au vărsat vin
ca să ne spălăm pe mâini;
nimeni nu voia să ne dea apă.
Stăpânul a fost lăudat pentru
rafinamentele sale.
—Zeul Marte⁴ iubește
egalitatea, făcu el. De aceea am
poruncit să i se dea fiecăruia
masa sa. Totodată, nespălații

porunci ca sclavul să fie
pălmuit și farfuria din nou
aruncată. Veni apoi un sclav ce
eră însărcinat cu mobilierul și
mătură argintăria, odată cu
celelalte gunoaie. Imediat
apoi, intrară doi sclavi
etiopieni cu părul buclat,
având niște burdufuri mici de
acelea cu care se stropește
nisipul în amfiteatre.
Ei ne turnară din ele vin pe
mâini, fiindcă apă nu ne dădea
nimeni, aducând laude
stăpânului pentru aceste
lucruri rafinate: «Lui Mars, ne
zise el, îi place împărțeala
dreaptă. Astfel am poruncit să
i-se dea fiecăruia masa sa. În

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

frequentia sua facient.”
Statim allatae sunt amphorae
uitreae diligenter gypsatae,
quarum in ceruicibus pittacia
erant affixa cum hoc titulo:
FALERNVM OPIMIANVM
ANNORVM CENTVM. Dum
titulos perlegimus, composit
Trimalchio manus et: “Eheu,
inquit, ergo diutius uiuit
uinum quam homuncio.
Quare tangomenas faciamus.
Vita uinum est. Verum
Opimianum praesto. Heri non
tam bonum posui, et multo
honestiores cenabant.”
Potantibus ergo nobis et
accuratissime lautitias
mirantibus laruam argenteam

separate table: that way these
stinking slaves won’t make us
so hot with their crowding.”
Some glass bottles carefully
sealed with gypsum were
brought in at that instant; a
label bearing this inscription
was fastened to the neck of
each one:
OPIMIAN FALERNIAN
ONE HUNDRED YEARS
OLD.
While we were studying the
labels, Trimalchio clapped his
hands and cried, “Ah me! To
think that wine lives longer
than poor little man. Let’s fill
’em up! There’s life in wine
and this is the real Opimian,

ăștia de sclavi, înghesuindu-se
mai puțin, n-o să se mai facă
atâta zăpușeală.
Curând au fost aduse amfore
de sticlă, migălos pecetluite la
gură. Pe gâtul acestor amfore
se aflau etichete cu următoarea
inscripție: „Vin de Falern din
vremea lui Opimius”⁵, vechi
de o sută de ani”. În vreme ce
noi citeam inscripția,
Trimalchio a bătut din palme
și a exclamat:
—Vai, vinul trăiește mai mult
decât bietul om! De asta zic eu
acum să-i tragem un chef pe
cinste. Vinul este viața
adevărată. Vă dau un
opimian⁶ autentic. Ieri n-am

curând, sclavii cei puturoși ne
vor pricinui puțină căldură
prin mulțimea lor». Îndată
după aceea, ni-se aduseră
ulcioare de sticlă astupate cu
ghips. Pe gâturile lor erau
lipite etichete cu această
inscripție: «Vin de Falern, de o
sută de ani». Pe când citeam
inscripțiile, Trimalchio bătù
din palme, zicând: «vai, mai
mult decât bietul om trăiește
vinul! Haide atunci să ne
înveselim. Vinul e viața și vă
dau vin cu adevărat din
timpul lui Opimius. Ieri n’am
dat așa de bun, deși la ospăț
erau invitați oameni mult mai
cum se cade decât voi!» Pe

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

attulit seruus sic aptatam ut
articuli eius uertebraeque
laxatae in omnem partem
flecterentur. Hanc cum super
mensam semel iterumque
abiecisset, et catenatio mobilis
aliquot figuras exprimeret,
Trimalchio adiecit:

“Eheu nos miseros, quam
totus homuncio nil
[est,
Sic erimus cuncti, postquam
nos auferet Orcus.
Ergo uiuamus, dum licet esse
bene.”

you can take my word for that.
I offered no such vintage
yesterday, though my guests
were far more respectable.”
We were tippling away and
extolling all these elegant
devices, when a slave brought
in a silver skeleton, so
contrived that the joints and
movable vertebra could be
turned in any direction. He
threw it down upon the table a
time or two, and its mobile
articulation caused it to
assume grotesque attitudes,
whereupon Trimalchio
chimed in:

“Poor man is nothing in the

servit oaspeților un vin atât de
bun, și erau oameni mult mai
de vază decât voi.
În timp ce sorbeam din vin și
admiram conștiincios aceste
năzdrăvăanii, un sclav ne aduse
un schelet de argint atât de
iscusit alcătuit, încât
încheieturile și vertebrele lui
mlădioase se răsuceau în toate
părțile⁷. După ce l-a azvârlit de
mai multe ori pe masă și cum,
datorită mobilității
încheieturilor, scheletul lua
diferite poziții, Trimalchio a
adăugat:

—Vai, amărății de noi, nu
înseamnă nimic omulețul!

când noi beam și admiram cu
deamănuntul toate aceste
bunătați, un sclav aduse un
schelet de argint așa de bine
făcut, încât articulațiile și
vertebrele lui prin mlădiere se
puteau suci în orice parte.
După ce-l lăsa să cadă de mai
multe ori pe masă, așa încât
încheieturile-i mobile făcure
mai multe figuri, Trimalchio
zise:
«Vai sărmanii omuleți
Un nimic suntem noi, bieți!
Oase fi-vom de-om muri
Pe trai deci, cât vreme-o fi!»

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

145

scheme of things
And Orcus grips us and to
Hades flings
Our bones! This skeleton
before us here
Is as important as we ever
were!
Let's live then while we may
and life is dear."

Fi-vom cu toții întocmai când
Orcus va sta să ne fure⁸!
Hai, să trăim, așadar, cât ne
simțim în puteri!

¹ Se referă la *mulsum*, o băutură compusă din trei părți de vin și una de miere. Acest amestec se servea în prima parte a mesei. Vinul îndulcit cu miere era foarte apreciat de romani.

² Acest fapt evidențiază vanitatea absurdă a lui Trimalchio. Era atât de bogat încât considera nedemn să îngăduie ridicarea de pe jos a farfuriilor.

³ Sclav însărcinat cu supravegherea paturilor (*lecti*) pe care mâncau romanii.

⁴ *Marte*, zeul războiului. Expresia era proverbială.

⁵ Opimius fusese consul în anul 121 î.C. Deci trecuseră mai mult de o sută de ani. Cronologia este însă fantezistă, iar vechimea vinului, probabil, mult exagerată.

⁶ Adică din vremea lui Opimius.

⁷ Probabil obicei egiptean, transmis romanilor prin intermediul grecilor. La ospete un om arăta mesenilor o statueta făcută din lemn, reprezentând un cadavru aflat într-un coșciug. Apoi le spuse: „Bea și înveselește-te, căci după moarte ai să fii și tu la fel” (Herodot, II, 78).

⁸ Orcus era asimilat lui Pluto (la greci Hades), stăpânul infernului.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

146

XXXV.

Satiricon liber
1st century AD

Laudationem ferculum est
insecutum plane non pro
expectatione magnum, nouitas
tamen omnium convertit
oculos. Rotundum enim
repositorium duodecim
habebat signa in orbe
disposita, super quae
proprium conuenientemque
materiae structor imposuerat
cibum: super arietem cicer
arietinum, super taurum

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

The applause was followed by
a course which, by its oddity,
drew every eye, but it did not
come up to our expectations.
There was a circular tray
around which were displayed
the signs of the zodiac, and
upon each sign the caterer had
placed the food best in
keeping with it. Ram's vetches
on Aries, a piece of beef on
Taurus, kidneys and lamb's

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

După laudele noastre a venit
și mâncarea, care însă era mult
sub așteptări. Ciudățenia ei
ne-a stârnit totuși interesul.
Căci pe o tavă rotundă se
aflau așezate în cerc
douăsprezece semne¹,
deasupra cărora cel ce
pregătise tava pusese câte un
fel de bucate caracteristic
pentru fiecare semn. Deasupra
berbecului era năut cornos²,

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

După ce toți îi lăudară
versurile, ni-se aduse un fel de
mâncare ce nu fù așa de
însemnat pe cât ne eră
așteptarea. Prin noutatea lui,
însă, făcù să se întoarcă spre el
privirile tuturor. Pe o tavă
rotundă, erau așezate în formă
de cerc cele douăsprezece
semne ale zodiacului, pe care,
cel ce aranjase acestea, pusese
felul de mâncare potrivit și

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

147

bubulae frustum, super
geminos testiculos ac rienes,
super cancrum coronam,
super leonem ficum
Africanam, super uirginem
steriliculam, super libram
stateram in cuius altera parte
scriblita erat, in altera
placenta, | super scorpionem
pisciculum marinum, | super
sagittarium oclopetam, super
capricornum locustam
marinam, super aquarium
anserem, super pisces duos
mullos. In medio autem
caespes cum herbis excisus
fauum sustinebat.
Circumferebat Aegyptius puer
clibano argenteo panem.

fry on Gemini, a crown on
Cancer, the womb of an
unfarrowed sow on Virgo, an
African fig on Leo, on Libra a
balance, one pan of which
held a tart and the other a
cake, a small seafish on
Scorpio, a bull's eye on
Sagittarius, a sea lobster on
Capricornus, a goose on
Aquarius and two mullets on
Pisces. In the middle lay a
piece of cut sod upon which
rested a honeycomb with the
grass arranged around it. An
Egyptian slave passed bread
around from a silver oven and
in a most discordant voice
twisted out a song in the

deasupra taurului o bucată de
carne de bou, deasupra
gemenilor boase și rinichi³,
deasupra racului o coroană⁴,
deasupra leului o smochină
din Africa⁵, deasupra fecioarei
o vulvă de scroafă tânără,
deasupra balanței un cântar
care avea pe un taler o turtă cu
brânză și pe celălalt o plăcintă,
deasupra scorpionului un
peștișor de mare⁶, deasupra
săgetătorului un corb⁷,
deasupra capricornului o
langustă marină⁸, deasupra
vărsătorului o găscă⁹,
deasupra peștilor doi barbuni.
În mijloc, într-o brazdă de
pământ tăiată împreună cu

propriu fiecărui semn: pe cel
al berbecelui eră pusă mazăre
cornoasă, pe cel al taurului, o
bucată de carne de bou, pe cel
al gemenilor, fuduli și rinichi,
pe cel al racului o coroană, pe
cel al leului o smochină de
Africa, pe cel al fecioarei
ugerul unei scroafe tinere, pe
cel al cumpenei un adevărat
cântar: pe unul din talere se
află o turtă cu brânză, iar pe
celălalt o plăcintă, pe cel al
scorpionului un peștișor de
Mare, pe cel al săgetătorului
un ochiu respectabil, privind
fix, pe cel al capricornului un
rac de Mare, pe cel al
vărsătorului o găscă, pe cel al

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

...atque ipse etiam taeterrima
uoce de Laserpiciario mimo
canticum extorsit. Nos ut
tristiores ad tam viles
accessimus cibos:

manner of the mime in the
musical farce called
Laserpitium. Seeing that we
were rather depressed at the
prospect of busying ourselves
with such vile fare, Trimalchio
urged us to fall to: "Let us fall
to, gentlemen, I beg of you,
this is only the sauce!"

iarba crescută pe ea, era înfipt
un fagure de miere¹⁰. Un sclav
egiptean dădea ocol paturilor
noastre ducând pâine într-un
cuptoraș de argint¹¹...
Și însuși Trimalchio s-a pus să
chinuiască un cântecel din
mimul negustorului de
sommoroasă¹². Dar când ne-am
apropiat cam amărâți de
bucatele acelea așa de
grosolane, Trimalchio ne-a
încurajat:
—Și acum la masă! Aceasta
este legea ospățului¹³.

peștilor doi somni marini. La
mijloc era o brazdă cu iarbă
verde pe care se află un fagure
de miere. Un sclav egiptean
dădă ocol mesei cu un cuptor
de argint plin cu pâine.
Cu o voce îngrozitoare se
căznă să ne cânte o arie din
«Vânzătorul de laptele
lupului». Pe când noi, fără
chef, ne apropiam de niște
bucate așa de proaste: «Vă
propui, ne zise Trimalchio, să
ne ospătam. Iată începutul
ospățului».

¹ Se referă la cele douăsprezece semne ale zodiacului. O asemenea tavă era ingenios construită, dar alte mărturii antice atestă că ea nu constituia o inovație a lui Trimalchio.

² În latinește *cicer aerietinum*, năut care avea oarecum forma unui cap minuscul de berbec.

³ Ca simbol al perechii.

⁴ În fond, și aici simbolul este ușor de înțeles: racul are picioarele dispuse în forma unei coroane.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

⁵ Romanii considerau că Africa era pământul leilor și al smochinelor.

⁶ Raportul între scorpion și peștișor nu este prea clar. Poate că cele două animale au fost asociate pentru că fiecare, în elementul său, se deplasează cu mare repeziciune.

⁷ De fapt, în latinește *oclopetă*. Majoritatea cercetătorilor consideră aceste termen ca un epitet al corbului, de la *oculus* – „ochi”, și *peto* – „a căuta, a se îndrepta”. Deci, *oclopetă* – „cel care se aruncă la ochi”. Unii savanți contestă însă această interpretare. Raportul între corb și săgetător ar fi însă ușor de stabilit: ambii sunt țintași.

⁸ Langusta luptă cu cleștii săi, precum capricornul cu coarnele.

⁹ Pasăre care preferă apa.

¹⁰ Unele simboluri sunt evident obscene.

¹¹ Aici, probabil, o lacună.

¹² Nu se cunoaște mimul la care face aluzie autorul.

¹³ În text apare un joc de cuvinte intraductibil, prin care Trimalchio voia să-și pună în evidență subtilitatea. *Ius* înseamnă în latinește și „lege, drept”, dar și „sos”. Deci, *boc est ius cenae* echivala atât cu „acesta este legea ospățului” (deci cu „să ne așezăm la masă”), cât și cu „acesta e sosul ospățului”, adică partea lui cea mai bună.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

150

XXXVI.

Satiricon liber
1st century AD

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

“Suadeo, inquit Trimalchio, cenemus; hoc est ius cenae”. Haec ut dixit, ad symphoniam quattuor tripudiantes procurrerunt superioremque partem repositorii abstulerunt. Quo facto, uidemus infra [scilicet in altero ferculo] altitia et sumina leporemque in medio pinnis subornatum, ut Pegasus uideretur. Notauimus etiam circa angulos repositorii

While he was speaking, four dancers ran in to the time of the music, and removed the upper part of the tray. Beneath, on what seemed to be another tray, we caught sight of stuffed capons and sows’ bellies, and in the middle, a hare equipped with wings to resemble Pegasus. At the corners of the tray we also noted four figures of Marsyas

Îndată ce Trimalchio a rostit aceste vorbe, patru dansatori s-au apropiat, în sunetele orchestrei, și au îndepărtat partea de deasupra a tăvii, unde se aflau semnele zodiacului. Pe dată au răsarit – de bună seamă ca al doilea strat de bucate – păsări îngrașate, ugere de purcelușe și, la mijloc, un iepure împodobit cu pene, ca să

Spunând acestea, patru servitori intrară dansând la sunetul muzicii și ridicară partea de deasupra a tăvii cu mâncări. După ce făcură aceasta, văzurăm dedesubt pasări îngrașate, uger de scroafă și la mijloc un iepure împodobit cu pene, de pără un Pegas. La colțuri observă patru figuri ale lui Marsyas, din ale căror

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

151

Marsyas quattuor, ex quorum utriculis garum piperatum currebat super pisces, qui tamquam in euripo natabant. Damus omnes plausum a familia inceptum et res electissimas ridentes aggredimur. Non minus et Trimalchio eiusmodi methodio laetus: "Carpe!", inquit. Processit statim scissor et ad symphoniam gesticulatus ita laceravit obsonium, ut putares essedarium hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilo minus Trimalchio lentissima uoce: "Carpe! Carpe!" Ego suspicatus ad aliquam

and from their bladders spouted a highly spiced sauce upon fish which were swimming about as if in a tide-race. All of us echoed the applause which was started by the servants, and fell to upon these exquisite delicacies, with a laugh. "Carver," cried Trimalchio, no less delighted with the artifice practised upon us, and the carver appeared immediately. Timing his strokes to the beat of the music he cut up the meat in such a fashion as to lead you to think that a gladiator was fighting from a chariot to the accompaniment of a water-

semene cu un Pegas¹. La colțurile tăvii am văzut patru Marsyas², care purtau niște burdufioare de unde curgea un sos piperat³ peste peștii ce înotau în el ca într-un eurip⁴. Am bătut toți din palme, începând cu sclavii, și ne-am aruncat râzând asupra unor lucruri atât de alese. Trimalchio, înveselit strașnic de o asemenea găselniță, începu să strige: —Taie! Îndată s-a ivit sclavul care tăia carnea și, potrivindu-și mișcările pe ritmul muzicii, a tăiat bucățile în așa fel încât puteai crede că ai de-a face cu

burdufuri curgea un sos picant peste niște pești care par' că înotau într'un canal. Toți, începând cu sclavii, băturăm din palme și ne aruncarăm râzând asupra acestor lucruri alese. Trimalchio, tot așa de înveselit de acest truc: «Taie!» zise. Îndată înaintă cel ce tăia carnea și tăie bucățile cu astfel de gesturi, mergând după tactul muzicii, încât ai fi crezut că-i unul dela alergările de care, luptându-se la întrecere în sunetele unei orgi mânăta cu apă. Trimalchio îl îmboldia mereu, șoptindu-i «Taie, taie!» Eu, bănuind că sub acest cuvânt așa de des repetat, se

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

152

urbanitatem totiens iteratam uocem pertinere, non erubui eum qui supra me accumbebat, hoc ipsum interrogare. At ille, qui saepius eiusmodi ludos spectauerat: "Vides illum, inquit, qui obsonium carpit: Carpus uocatur. Ita quotiescumque dicit 'Carpe', eodem uerbo et uocat et imperat".

organ. Every now and then Trimalchio would repeat "Carver, Carver," in a low voice, until I finally came to the conclusion that some joke was meant in repeating a word so frequently, so I did not scruple to question him who reclined above me. As he had often experienced byplay of this sort he explained, "You see that fellow who is carving the meat, don't you? Well, his name is Carver. Whenever Trimalchio says Carver, carve her, by the same word, he both calls and commands!"

un conducător de care la o întrecere, care lupta în sunetele unei orgi hidraulice⁵. Între timp, Trimalchio murmură cu glasul mlădiat: —Taie! Taie! Bănuind că un cuvânt de atâtea ori repetat ascunde vreo glumă, eu nu m-am rușinat să-i cer vecinului meu de pat din stânga să-mi tălmăcească înțelesul acestor vorbe. Și acela, care privise de atâtea ori jocuri de acest fel, îmi răspunse: – Îl vezi pe ăla care taie bucățile de carne: se numește Taie. Astfel Trimalchio, ori de câte ori zice Taie, cu aceeași

ascunde vreo glumă, nu mă sfii de a întrebă pe cel ce ședeă lângă mine, ce însemnează aceasta? Iar el, care văzuse mai des astfel de priveliști, îmi spuse: «Vezi, acela care taie bucățile se numește «Taie». Așa că, ori de câte ori pronunță cuvântul «Taie», cu aceeași vorbă îl și chiamă și-i și poruncește».

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

153

vorbă îl cheamă pe nume și îi
dă ordine⁶.

¹ În mitologie, celebru cal înaripat, născut din sângele Meduzei, monstru ucis de eroul Perseu.

² Personajul mitologic. A inventat fluierul și, încrezător în talentul său, a provocat pe Apollo la întrecere muzicală. Lupta a fost arbitrată de Muze, care au indicat pe Apollo ca învingător. Acesta l-a pedepsit ulterior pe Marsyas pentru cutezanța lui: l-a legat de un pin și l-a jupuit de viu.

³ În latinește *garum piperatum* — sos preparat din intestine de pește, oțet și piper. Se servea de regulă împreună cu peștele și era foarte îndrăgit de romani.

⁴ Euripul era brațul de mare care desparte insula Eubeea de Grecia continentală, în speță de peninsula Attica. Ulterior romanii au numit eurip canalul care iriga o grădină. Printr-o hipeerbolă comică, Petroniu dă numele de eurip sosului scurs din burdufioare și adunat în fundul recipientului, unde forma o mică baltă în care pluteau peștii.

⁵ Operația tăierii cărnii la banchete se desfășura după indicațiile unui ritual savant.

⁶ Joc de cuvinte, însă mai clar în latinește. *Carpe* — „taie”, putea fi concomitent interpretat ca vocativ al unui substantiv *Carpus* (nume propriu) și ca imperativ al verbului *carpere*, care înseamnă „a tăia”.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

154

XXXVII.

Satiricon liber
1st century AD

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Non potui amplius quicquam gustare, sed conuersus ad eum, ut quam plurima exciperem, longe accersere fabulas coepi sciscitarique, quae esset mulier illa quae huc atque illuc discurreret." Vxor, inquit, Trimalchionis, Fortunata appellatur, quae nummos modio metitur. Et modo, modo quid fuit? Ignoscet mihi genius tuus,

I could eat no more, so I turned to my whilom informant to learn as much as I could and sought to draw him out with far-fetched gossip. I inquired who that woman could be who was scurrying about hither and yon in such a fashion. "She's called Fortunata," he replied. "She's the wife of Trimalchio, and she measures her money

N-am mai putut pune nimic în gură: în schimb, m-am întors spre acest vecin și, ca să aflu cât mai multe noutăți, l-am luat pe de departe și l-am întrebat cine era femeia care fugea încoace și încolo. —E nevasta lui Trimalchio, îmi răspunse el, și i se zice Fortunata¹. Și pe bună dreptate, căci măsoară banii cu banița. Și mai ieri ce-ți

Nemaiputând mânca mai mult, mă întorsei spre tovarășu-mi de masă, ca să aflu cât mai multe, începând a sonda și a cercetă cine era femeia aceea care alerga când încoace când încolo? «E soția lui Trimalchio, îmi răspunse el, și se numește Fortunata, o femeie care măsoară banii cu banița. Și ce fusese ea acum câțeva vreme? Să mă ierte

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

noluisse de manu illius panem accipere. Nunc, nec quid nec quare, in caelum abiit et Trimalchionis topanta est. Ad summam, mero meridie si dixerit illi tenebras esse, credet. Ipse nescit quid habeat, adeo saplutus est; sed haec lupatria prouidet omnia, et ubi non putes. Est sicca, sobria, bonorum consiliorum: tantum auri uides. Est tamen malae linguae, pica puluinaris. Quem amat, amat; quem non amat, non amat. Ipse Trimalchio fundos habet, quantum milui uolant, nummorum nummos. Argentum in ostiarii illius cella plus iacet, quam

by the peck. And only a little while ago, what was she! May your genius pardon me, but you would not have been willing to take a crust of bread from her hand. Now, without rhyme or reason, she's in the seventh heaven and is Trimalchio's factotum, so much so that he would believe her if she told him it was dark when it was broad daylight! As for him, he don't know how rich he is, but this harlot keeps an eye on everything and where you least expect to find her, you're sure to run into her. She's temperate, sober, full of good advice, and

închipui că era? Să mă ierte geniul tău², dar n-ai fi luat din mâna ei nici măcar o bucățică de pâine. Acum, nu se știe nici cum și nici de ce, s-a cocoțat sus de tot și a ajuns mâna dreaptă a lui Trimalchio. Ce mai calea-valea, dacă ea îi spune în miezul zilei că e noapte, el crede, Trimalchio nu mai știe câtă avere are, căci e putred de bogat; dar târfa³ asta stă cu ochii în patru: nimic nu-i scapă. Mănâncă pe sponci, nu bea, se pricepe să-ți dea sfaturi bune. E o comoară la casa omului. Totuși are limba ascuțită. Gaiță, nu alta! Dacă iubește pe cineva, apoi îl

Dumnezeu, dar nu i-ai fi luat o bucată de pâine din mână. Acum, nu știu cum și nu știu de ce, s'a înălțat la cer și-i mâna dreaptă a lui Trimalchio. Într'un cuvânt, dacă ea i-ar spune în plină după amiază, că e noapte, el ar crede-o. El singur nu mai știe cât are, atât e de bogat. Lupoaiaca aceasta vede însă toate, chiar acolo unde n'ai crede. Ea nu bea, e cumpătată, știe să dea sfaturi bune, are în schimb o gură rea, e o gaiță ce-ți cântă la căpătâiu. Pe cine-l iubește, îl iubește cu adevărat, pe cine nu, nu. Trimalchio are pământuri atât de întinse, cât

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

156

quisquam in fortunis habet.
Familia uero – babae babae! –
non mehercules puto
decumam partem esse quae
dominum suum nouerit. Ad
summam, quemuis ex istis
babaecalis in rutae folium
coniciet.

has many good qualities, but
she has a scolding tongue, a
very magpie on a sofa, those
she likes, she likes, but those
she dislikes, she dislikes!
Trimalchio himself has estates
as broad as the flight of a kite
is long, and piles of money.
There's more silver plate lying
in his steward's office than
other men have in their whole
fortunes! And as for slaves,
damn me if I believe a tenth of
them knows the master by
sight. The truth is, that these
stand-a-gapes are so much in
awe of him that any one of
them would step into a fresh
dunghill without ever

iubește; dacă nu-l iubește, nu-l
iubește. Iar Trimalchio are
atâtea moșii, cât vezi cu ochii⁴.
Bani peste bani. A grămadit
mai multă argintărie în odaia
portarului său decât au alții în
toată averea lor. Cât despre
sclavi – măi, măi – pe Hercule,
nici a zecea parte dintre ei nu-
și cunoaște stăpânul! Ce mai
încoace și încolo, bagă în cofă⁵
pe oricare dintre nătăroii ăștia
de aici.

le pot străbate ulii în sbor, și
bani, berechet. În odaia
portarului lui e mai multă
argintărie decât toată averea
vreunui particular. Dar ce mai
sclavi are! Bre, bre!... Cred,
zău, că nici a zecea parte din ei
nu-și cunosc stăpânul. Într'un
cuvânt, el e în stare să-ți vâre
într'o gaură de șarpe pe
oricare dintre tinerii noștri
prostănaci.

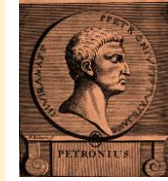

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

157

knowing it, at a mere nod
from him!"

¹ De la *fortuna* – „noroc”.

² Expresie curentă în limba latină (*ignoscet mibi genius tuus*). Romanii considerau că fiecare om are un *Genius* al său, divinitate masculină protectoare, care reprezentată ca un om îmbrăcat în togă, ținând în mână o cupă și un corn al abundenței. *Genius* era, deci, un fel de dublu divin.

³ În original *lupatria* – „lupoaică”, dar mai ales „femeie stricată”.

⁴ În original *quantum milui uolant* – „cât pot să zboare șoimii”.

⁵ În original altă expresie proverbială: *in rutae folium coniciet* – „va arunca pe o foaie de rută”.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

158

XXXVIII.

Satiricon liber
1st century AD

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

“Nec est quod putes illum quicquam emere. Omnia domi nascuntur: lana, credrae, piper; lacte gallinaceum si quaesieris, inuenies. Ad summam, parum illi bona lana nascebatur; arietes a Tarento emit, et eos culauit in gregem. Mel Atticum ut domi nasceretur, apes ab Athenis iussit afferri; obiter et uernaculae quae sunt,

“And don’t you get the idea that he buys anything; everything is produced at home, wool, pitch, pepper, if you asked for hen’s milk you would get it. Because he wanted his wool to rival other things in quality, he bought rams at Tarentum and sent ‘em into his flocks with a slap on the arse. He had bees brought from Attica, so he

Să nu cumva să crezi că el cumpără ceva. Toate se fac în casă: lână, chitre, piper. Dacă o să cauți, ai să găsești până și lapte de pasăre¹. Așa de pildă, nu avea lână bună: a cumpărat berbeci de Tarent² și i-a vârat în turmă³. Ca să aibă în casă miere din Attica, a poruncit să i se aducă albine de la Atena; în curând albinele de prin părțile aste vor ajunge mai

Să nu crezi că el cumpără ceva. Toate se produc la el acasă; lână, portocalele verzi, piperul, chiar și lapte de găină de-ai căută, ai să găsești. Lâna ce se produce la el, nepărându-i-se bună, a pus să se cumpere berbeci din Tarent și i-a băgat în turmă spre a-i îmbunătăți rassa. Ca să aibă acasă miere de Attica, porunci să i se aducă albine dela Atena

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

159

meliusculae a Graeculis fient. Ecce intra hos dies scripsit, ut illi ex India semen boletorum mitteretur. Nam mulam quidem nullam habet, quae non ex onagro nata sit. Vides tot culcstras: nulla non aut conchyliatum aut coccineum tomentum habet. Tanta est animi beatitudo! Reliquos autem collibertos eius caue contemnas. Valde sucossi sunt. Vides illum qui in imo imus recumbit: hodie sua octingenta possidet. De nihilo creuit. Modo solebat collo suo ligna portare. Sed quomodo dicunt — ego nihil scio, sed audiui — quom Incuboni

could produce Attic honey at home, and, as a side issue, so he could improve the native bees by crossing with the Greek. He even wrote to India for mushroom seed one day, and he hasn't a single mule that wasn't sired by a wild ass. Do you see all those cushions? Not a single one but what is stuffed with either purple or scarlet wool! He hasn't anything to worry about! Look out how you criticise those other fellow-freedmen-friends of his, they're all well heeled. See the fellow reclining at the bottom of the end couch? He's worth his 800,000 any day,

bunişoare mulţumită celor grecoţeie. Iaca, zilele trecute a scris să i se trimită din India sămânţa de ciuperci⁴. Nu are nici o catârcă, care să nu se tragă dintr-un onagru⁵. Vezi toate pernele astea? Nu există una care să n-aibă umplutură de purpură sau de lână stacojie. Halal de aşa chilipir! Cu toate astea, nu care cumva să-i dispreţuieşti pe ceilalţi liberti de aici. S-au pricopsit zdravăn mai toţi. Uită-te la ăla care şade culcat pe ultimul pat: azi are o avere de opt sute de mii de sesterţi. S-a îmbogăţit din nimic. Mai ieri căra lemne cu spinarea. Da' se

şi în curând albinele de-acî vor fi îmbunătăţite prin ajutorul albinelor greceşti. Iată, chiar zilele astea a scris ca să i-se trimită din India, seminţe de ciuperci. N'are nici un catâr, care să nu fie născut dintr'un măgar sălbatic. Vezi aceste perne nenumărate? Umplutura fiecăreia e sau din purpură, sau din lână stacojie. Are tot ce-i doreşte inima!... Să te păzeşti de-a nu băga în seamă pe ceilalţi liberti, tovarăşi ai lui! Sunt foarte groşi la pungă. Vezi pe acela care stă în ultimul loc? Are azi o avere de 800.000 de sesterţi. Din nimic a făcut-o. Mai acum

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

160

pilleum rapuisset, et thesaurum inuenit. Ego nemini inuideo, si quid deus dedit. Est tamen sub alapa et non uult sibi male. Itaque proxime cum <oe>hoc titulo proscrispit: C. POMPEIVS DIOGENES EX KALENDIS IVLIIS CENACVLVM LOCAT; IPSE ENIM DOMVM EMIT. Quid ille qui libertini loco iacet? Quam bene se habuit! Non impropero illi. Sestertium suum uidit decies, sed male uacillauit. Non puto illum capillos liberos habere. Nec mehercules sua culpa; ipso enim homo melior non est; sed liberti scelerati, qui

and he rose from nothing. Only a short while ago he had to carry faggots on his own back. I don't know how true it is, but they say that he snatched off an Incubo's hat and found a treasure! For my part, I don't envy any man anything that was given him by a god. He still carries the marks of his box on the ear, and he isn't wishing himself any bad luck! He posted this notice, only the other day: CAIUS POMPONIVS DIOGENES HAS PURCHASED A HOUSE THIS GARNET FOR RENT AFTER

zice – eu nu știu nimic, dar am auzit de la alții – că ar fi șterpelit scufia unui spiriduș. În felul ăsta a făcut rost de o comoară⁶. Eu nu pizmuiesc pe nimeni, dacă un zeu i-a dat ceva. Însă abia a scăpat de palmă⁷ și se grozăvește nevoie mare. De curând a pus un afiș cu următoarele cuvinte: „C. Pompeius Diogenes închiriază începând de la calendele lui iulie⁸ mansarda sa, căci își cumpără o vilă”. Ce să mai spun despre cel de colo, care se dă mare ca un libert ce e? Ce bine a dus-o! N-am necaz pe el! A avut milionul de sesterti, da' a încurcat-o rău.

câtăva vreme cără lemne cu spinarea. Dar, după cum se spune, eu nu știu decât din auzite, furând tichia unui diavol, a dat peste o comoară. Nu pizmuesc pe nimeni, dacă vreun zeu i-a dat ceva. E îngâmfat însă și huzurește în bine. Așa, de exemplu, acum de curând, a pus pe o casă următoarea tăbliță: «Gaius Pompeius Diogenes dă cu chirie dela I Iulie camera-i dela mansardă, căci el și-a cumpărat o casă». Și acela care stă în locul ocupat de liberti, ce bine a mai dus-o! Nu-i doresc nici un rău ! A avut odată milionul său de sesterti, dar

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

omnia ad se fecerunt. Scito autem: sociorum olla male feruet, et ubi semel res inclinata est, amici de medio. Et quam honestam negotiationem exercuit, quod illum sic uides! Libitinarius fuit. Solebat sic cenare, quomodo rex: apros gausapatos, opera pistoria, avis, cocos, pistoris. Plus uini sub mensa effundebatur, quam aliquis in cella habet. Phantasia, non homo. Inclinatorum quoque rebus suis, cum timeret ne creditores illum conturbare existimarent, hoc titulo auctionem proscriptis: <T.> IVLIVS

THE KALENDS OF JULY.
“What do you think of the fellow in the freedman’s place? He has a good front, too, hasn’t he? And he has a right to. He saw his fortune multiplied tenfold, but he lost heavily through speculation at the last. I don’t think he can call his very hair his own, and it is no fault of his either, by Hercules, it isn’t. There’s no better fellow anywhere his rascally freedmen cheated him out of everything. You know very well how it is; everybody’s business is nobody’s business, and once let business affairs start to go

Și-a ipotecat până și părul. Și, pe Hercule, nu din vina lui: nu găsești om mai bun ca el! Dar l-au dus la sapă de lemn ticăloșii de liberti, căci i-au luat totul. Da, da, oala fierbe prost, dacă fierbe pentru mai mulți prieteni⁹. Când treburile merg rău, prietenii spală putina. Și ce meserie serioasă a învățat, așa cum îl vezi acum! A fost antreprenor de pompe funebre. Se ospăta ca un rege: avea mistreți fripiți în mantaua lor¹⁰, tot soiul de prăjituri și păsări, și bucătari, și cofetari. Se vărsa mai mult vin sub masa lui decât ținea oricare altul la el în cămară. Era vis,

era cât pe-acî să dea faliment. Nici părul din cap nu e al lui, cred. Nu-i însă vina sa, căci nu se găsește om mai bun ca el. Libertii cei criminali sunt de vină, ei cari i-au pus mîna pe tot. Să știi însă, cînd sunt mai mulți tovarăși pe o oală, ea fierbe prost și de ’ndată ce lucrurile nu mai merg bine, amicii au și spălat putina. Și ce cînstită afacere a învățat el, de-l vezi așa? A fost antreprenor de pompe funebre. De obicei prânzia ca un rege: porci mistreți fripiți în pielea lor păroasă, tot felul de preparatii de cofetărie, păsări, bucătari, cofetari!... Sub masa

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

162

PROCVLVS AVCTIONEM
FACIET RERV
SVPERVACVARVM."

wrong, your friends will stand from under! Look at the fix he's in, and think what a fine trade he had! He used to be an undertaker. He dined like a king, boars roasted whole in their shaggy Bides, bakers' pastries, birds, cooks and bakers! More wine was spilled under his table than another has in his wine cellar. His life was like a pipe dream, not like an ordinary mortal's. When his affairs commenced to go wrong, and he was afraid his creditors would guess that he was bankrupt, he advertised an auction and this was his placard:

nu om¹¹. Cum a început să-i meargă rău, de teamă ca nu cumva creditorii să-l miroasă că e la ananghie, a pus la cale o vânzare cu următorul afiş: „Titus Proclus își vinde la licitație lucrurile care-i prisosesc”.

lui se vărsă mai mult vin decât ar fi avut cineva în pivniță. Eră ceva din basme, nu un om. Începând să-i meargă rău și de teamă ca nu cumva creditorii să-l creadă falit, își scoase lucrurile la mezat cu următorul anunț: «Gaius Iulius Proculus își vinde lucrurile ce-i sunt de prisos».

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

163

JULIUS PROCULUS WILL
SELL AT
AUCTION HIS
SUPERFLUOUS
FURNITURE"

¹ În original *lacte gallinaceum* – „lapte de găină”, care ilustrează ceva rar, așa cum indică în românește expresia „lapte de pasăre”. De altfel, în italiană se spune și azi *latte di gallina*, cu aceeași valoare. Însă în textul latin apare o eroare intraductibilă. Substantivul *lac, lactis* era de genul neutru și deci forma *lacte* (în care lipsește *m* final) este incorectă. Normal ar fi *lac*. Punând în gura vorbitorului o asemenea formă neclasică eronată, Petroniu îi ilustrează gradul de cultură.

² Tarentul era vestit pentru lâna sa de calitate, care concura pe cea din Attica și din Milet. Se pare că oile din Tarent aveau o lână atât de fină, încât li se acoperea blana cu piei spre a o proteja.

³ Petroniu relevă că Trimalchio era un latifundiar important. Marile domenii ale epocii tindeau spre o organizare economică autarhică.

⁴ Trimalchio nu știa că ciupercile n-au semințe. Acest fapt atestă atât cultura lui Trimalchio, cât și nivelul vorbitorului.

⁵ Onagrii erau o specie de măgari sălbatici, întâlniți în Frigia și Licaonia. Catării care descindeau dintr-un onagru erau considerați deosebit de valoroși.

⁶ Romanii credeau că niște spiriduși cu o scufie pe cap păzesc comori ascunse. Dacă cineva izbutea să-i ia unui spiriduș scufia, putea să-l silească să-i arate locul comorii în schimbul ei.

⁷ Aluzie la palma pe care i-o dădea unui sclav stăpânul în momentul eliberării. Deci personajul era un proaspăt libert sau se purta ca un proaspăt libert.

⁸ 1 iulie reprezenta la romani data reînnoirii chiriilor.

⁹ Expresii proverbiale. La greci proverbul suna în elul următor: „Oala trăiește cât prietenia”.

¹⁰ Desigur, exprimare glumeață, în loc de „mistreți întregi” sau „mistreți fripți în pielea lor”.

¹¹ În original: *phantasia, non homo*.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

164

XXXIX.

Satiricon liber
1st century AD

Interpellauit tam dulces fabulas Trimalchio; nam iam sublatum erat ferculum, hilaresque conuiuiae uino sermonibusque publicatis operam coeperant dare. Is ergo reclinatus in cubitum: "Hoc uinum, inquit, uos oportet suaue faciatis. Pisces natate oportet. Rogo, me putatis illa cena esse contentum, quam in theca

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Trimalchio broke in upon this entertaining gossip, for the course had been removed and the guests, happy with wine, had started a general conversation: lying back upon his couch, "You ought to make this wine go down pleasantly," he said, "the fish must have something to swim in. But I say, you didn't think I'd be satisfied with any such

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Trimalchio a întrerupt poveștile noastre așa de plăcute. Tocmai se luase mâncarea, și mesenii, veseli, se puseră pe băut vin și pe vorbărie cu glas tare. Sprijindu-se în cot, el ne spuse: —Haideți, faceți cinste vinului ăsta! Lăsați peștii să înoate¹. Mă rog, credeți că eu m-aș fi mulțumit cu mâncarea pe care

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Aceste povestiri așa de plăcute ni le întrerupse Trimalchio, căci felul de mâncare și fusese ridicat dela masă și oaspeții înveseliți de vin începuseră o conversație generală. Rezemat într'un cot, el ne zise: «Acestui vin voi singuri să-i dați un gust bun. Peștii trebuie să înoate. Dar n'aveți să credeți că am să mă mulțumesc cu cina pe care ați văzut-o pe

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

165

repositorii uideratis?
“Sic notus Vlixes?”
Quid ergo est? Oportet etiam
inter cenandum philologiam
nosse. Patrono meo ossa bene
quiescant, qui me hominem
inter homines uoluit esse.
Nam mihi nihil noui potest
afferri, sicut ille tericulus iam
se mel habuit praxim. Caelus
hic, in quo duodecim dii
habitant, in totidem se figuras
conuertit, et modo fit aries.
Itaque quisquis nascitur illo
signo, multa pecora habet,
multum lanae, caput praeterea
durum, frontem expudoratam,
cornum acutum. Plurimi hoc
signo scolastici nascuntur et

dinner as you saw on the top
of that tray? ‘Is Ulysses no
better known?’ Well, well, we
shouldn’t forget our culture,
even at dinner. May the bones
of my patron rest in peace, he
wanted me to become a man
among men. No one can show
me anything new, and that
little tray has proved it. This
heaven where the gods live,
turns into as many different
signs, and sometimes into the
Ram: therefore, whoever is
born under that sign will own
many flocks and much wool, a
hard head, a shameless brow,
and a sharp horn. A great
many school-teachers and

ați văzut-o deasupra tăvii?
Așa-l cunoașteți voi pe Ulise?
Și de ce nu? Chiar în timpul
mesei trebuie să facem nițică
filologie. Odihnească-se în
pace oasele stăpânului meu,
care m-a vrut om ca lumea. Că
învățătura nu mai are taine
pentru mine, cum v-a dovedit
o dată pentru totdeauna
mâncărica asta. Cerul ăsta³,
unde locuiesc cei doisprezece
zei, se fâțâie în tot atâtea figuri
și se face mai întâi berbec.
Oricine se naște sub semnul
ăsta are multe oi sau capre,
multă lână; pe lângă toate
astea mai are un cap tare, o
frunte nerușinată și un corn

tava cu mâncări? Așa
cunoașteți voi pe Ulise? Cum,
adică, nu se cade ca să facem
puțină filologie chiar în timpul
mesei? Să dea Dumnezeu
odihnă oaselor răposatului
meu stăpân, care a voit ca să
fiu și eu om în rândul
oamenilor!... Nimic nou nu
mi-se mai poate aduce: felul
acesta de mâncare a dovedit-o.
Cerul acela, în care locuiesc cei
doisprezece zei, se schimbă în
tot atâtea figuri și se preface
mai întâi în berbec. Cine se
naște sub acest semn, va avea
multe vite, multă lână. În afară
de acestea, va fi tare de cap, va
avea o frunte nerușinată și un

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

166

arietilli." Laudamus urbanitatem mathematici; itaque adiecit: "Deinde totus caelus taurulus fit. Itaque tunc calcitrosi nascuntur et bubulci et qui se ipsi pascunt. In geminis autem nascuntur bigae et boues et colei et qui utrosque parietes linunt. In cancro ego natus sum: ideo multis pedibus sto, et in mari et in terra multa possideo; nam cancer et hoc et illoc quadrat. Et ideo iam dudum nihil super illum posui, ne genesim meam premerem. In leone cataphagae nascuntur et imperiosi; in uirgine mulieres et fugitiui et compediti; in

rambunctious butters-in are born under that sign." We applauded the wonderful penetration of our astrologer and he ran on, "Then the whole heaven turns into a bull-calf and the kickers and herdsmen and those who see to it that their own bellies are full, come into the world. Teams of horses and oxen are born under the Twins, and well-hung wenchers and those who bedung both sides of the wall. I was born under the Crab and therefore stand on many legs and own much property on land and sea, for the crab is as much at home on

ascuțit. Sub semnul ăsta se nasc cei mai mulți dintre savanți și dintre pisălogi⁴. Noi lăudărăm mintea ascuțită a astrologului nostru; încurajat de temeneli, el și-a reluat explicațiile. —Apoi tot cerul se face tăuraș. Atunci se nasc nestăpâniții și văcarii⁵ și ai care se îmbuibă. Sub semnul gemenilor se nasc carele trase de doi cai, boii, boășele și cei care spoiesc amândoi pereții deodată⁶. Eu unul, m-am născut în zodia racului: într-adevăr, stau bine înfipt și pe mai multe picioare. Stăpânesc multe bunătăți, și pe mare, și pe pământ: căci

corn ascuțit. Cei mai mulți cari se vor naște sub acest semn, vor fi oameni învățați și iubitori de șicane». Noi lăudând finețea astrologului, el urmă: «Apoi tot cerul se preface în taur mic. Atunci se nasc toți încăpățânații, văcarii și toți ce se nutresc prin ei înșiși. În semnul gemenilor se nasc cei ce trag câte doi la ham și boii și cei ce au ceeace le lipsește eunucilor, și cei ce-o întorc când pe-o foaie, când pe alta. În semnul racului, m'am născut eu. Deaceea mă reazem pe multe picioare și am multe averi pe Mare și pe uscat, fiindcă racul se potrivește și

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

167

libra laniones et unguentarii et quicumque aliquid expendunt; in scorpione uenenarii et percussores; in sagittario strabones, qui holera spectant, lardum tollunt; in capricorno aerumnosi, quibus prae mala sua cornua nascuntur; in aquario copones et cucurbitae; in piscibus obsonatores et rhetores. Sic orbis uertitur tanquam mola, et semper aliquid mali facit, ut homines aut nascantur aut pereant. Quod autem in medio caespitem uidetis et super caespitem fauum, nihil sine ratione facio. Terra mater est in medio quasi ouum

one as he is in the other. For that reason, I put nothing on that sign for fear of weighing down my own destiny. Bulldozers and gluttons are born under the Lion, and women and fugitives and chain-gangs are born under the Virgin. Butchers and perfumers are born under the Balance, and all who think that it is their business to straighten things out. Poisoners and assassins are born under the Scorpion. Cross-eyed people who look at the vegetables and sneak away with the bacon, are born under the Archer. Horny-

racul se potrivește și cu una, și cu alta. Și de asta, de multă vreme n-am mai pus nimic pe semnul ăla, ca să nu-mi supăr steaua. În zodia leului se nasc mîncăcioșii și cei cărora le place să dea ordine; în cea a fecioarei se nasc femeile, sclavii fugari și cei puși în lanțuri; în cea a balanței, măcelarii, droghistii și cei care știu să se descurce⁷; în aia a scorpionului, otrăvitorii și cuțitarii; în ce a săgetătorului, sașiii și cei care se uită cu un ochi la făină și cu ălalt la slănină⁸; în cea a capricornului, oamenii necăjiți, cărora le cresc coarne

cu una și cu alta. Deaceea n'am mai pus de mult nimic pe el, pentru a nu-mi forța steaua nașterii. În semnul leului se nasc mîncăcioșii și ce-i ce-s obișnuiți să poruncească. În cel al fecioarei muierile, sclavii fugari și cei ce stau în cătușe. În al cumpenei măcelarii, negustorii de parfumuri și toți cei ce învârtesc vreun negoț. În al scorpionului, otrăvitorii și ucigașii. În al săgetătorului, cei ce se uită chiorăș, privind cu un ochi la făină și cu altul la slănină. În al capricornului, nevoiașii, cărora din pricina atâtor griji, le cresc coarne. În

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

168

corrotundata, et omnia bona
in se habet tanquam fauus.”

handed sons of toil are born
under Capricorn. Bartenders
and pumpkin-heads are born
under the Water-Carrier.
Caterers and rhetoricians are
born under the Fishes: and so
the world turns round, just
like a mill, and something bad
always comes to the top, and
men are either being born or
else they’re dying. As to the
sod and the honeycomb in the
middle, for I never do
anything without a reason,
Mother Earth is in the centre,
round as an egg, and all that is
good is found in her, just like
it is in a honeycomb.”

din pricina necazurilor; în cea
a vărsătorului, cârciumarii⁹ și
capetele seci¹⁰; în cea a
peștilor, bucătarii și retorii¹¹.
Așa se învâртеște, ca o
comoară, globul pământesc și
face mereu câte un rău, fie că
oamenii se nasc, fie că mor. La
mijloc vedeți o brazdă de
pământ și deasupra ei un
fagure; să nu credeți că le-am
pus fără rost. Pământul, maica
noastră, se află la mijloc,
rotunjit ca un ou și ține în el
toate bunătățile, întocmai ca
un fagure.

al vărsătorului birtășii și
capetele de bostan. În al
peștilor, bucătarii și retorii.
Așa se învâртеște cercul lumii,
întocmai ca o moară și
totdeauna isvodind ceva rău,
fie că ne naștem, fie că pierim.
Brazda de iarbă ce vedeți la
mijloc, și fagurele de miere ce-
i deasupra ei, înseamnă că eu
toate le fac cu socoteală.
Mama noastră, pământul, stă
la mijloc rotund ca și un ou și
are în el toate bunătățile
întocmai ca un fagure de
miere».

¹ Glumă cam vulgară cu înțelesul următor: beți atâta vin încât peștii să poată înota în pânțelele vostru.

² Citat din Vergiliu, *Eneida*, II, v. 44. Trimalchio voia să-și demonstreze erudiția.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

169

³ Și Trimalchio face erori de limbă, din păcate intraductibile. El spune pentru cer *caelus*, deși corect era *caelum*. Asemenea confuzii apar din abundență în continuare. Cum în limba vorbită se tindea spre confundarea genurilor și declinărilor, oamenii cu o cultură rudimentară comiteau frecvent asemenea erori.

⁴ Pentru că au capul tare și combativitatea berbecilor.

⁵ Deci categoriile etice se amestecă cu cele profesionale, pe baza celor mai formale analogii cu particularitățile animalului din zodia respectivă.

⁶ Expresie obscură. Unii văd aici o aluzie obscenă, alții o metaforă pentru ipocriți, similară expresiei – „taler cu două fețe”. Să se observe preponderența cifrei doi (e vorba de zodia gemenilor).

⁷ Deci cei care practică o meserie în care folosesc cântarul și cei care-și cântăresc acțiunile.

⁸ Exact, în original: „cu un ochi la legume și cu celălalt la slănină”.

⁹ Pentru că toarnă apă în vin.

¹⁰ În original: *curcubitae*, care înseamnă, de fapt „dovleci”. Este oare o aluzie la faptul că mulți dictatori s-au născut în zodia vărsătorului?

¹¹ Pricepuți și unii, și alții în meseria lor – în bucătărie și la tribună –, precum peștii în apă.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

170

XL.

Satiricon liber
1st century AD

“Sophos!” uniuersi clamamus,
et sublatis manibus ad
camaram iuramus
Hipparchum Aratumque
comparandos illi homines non
fuisse, donec aduenerunt
ministri ac toralia
praeposuerunt toris, in quibus
retia erant picta
subsessoresque cum uenabulis
et totus uenationis apparatus.
Necdum sciebamus <quo>

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

“Bravo!” we yelled, and, with
hands uplifted to the ceiling,
we swore that such fellows as
Hipparchus and Aratus were
not to be compared with him.
At length some slaves came in
who spread upon the couches
some coverlets upon which
were embroidered nets and
hunters stalking their game
with boar-spears, and all the
paraphernalia of the chase.

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

—Super! Strigarăm toți și,
înălțându-ne brațele spre
tavan, jurarăm că Hiparh¹ și
Aratus² nu fuseseră oameni
vrednici de asemuit cu
Trimalchio.
În această vreme au apărut
slujitori și au întins pe paturi
niște învelitori pe care erau
pictate rețele și pândari cu
țepușe în mână și tot ce
trebuie pentru vânătoare. Nu

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Bravo, strigarăm într'un glas
cu toții și, ridicând mâinile
până'n tavan, jurarăm că nici
Hipparchus, nici Aratus nu
erau de comparat cu el. În
timpul acesta, veniră câțiva
servitori și întinseră niște
covoare pe paturile noastre. Pe
acestea erau zugrăvite plase,
vânători cu lănci și toate
uneltele de vânătoare. Nu
știam ce să mai credem, când

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

mitteremus suspensiones nostras, cum extra triclinium clamor sublatus est ingens, et ecce canes Laconici etiam circa mensam discurrere coeperunt. Secutum est hos repositorium, in quo positus erat primae magnitudinis aper, et quidem pilleatus, e cuius dentibus sportellae dependebant duae palmulis textae, altera caryotis, altera thebaicis repleta. Circa autem minores porcelli ex coptoplacentis facti, quasi uberibus imminerent, scrofam esse positam significabant. Et hi quidem apophoreti fuerunt. Ceterum ad scindendum aprum non

We knew not what to look for next, until a hideous uproar commenced, just outside the dining-room door, and some Spartan hounds commenced to run around the table all of a sudden. A tray followed them, upon which was served a wild boar of immense size, wearing a liberty cap upon its head, and from its tusks hung two little baskets of woven palm fibre, one of which contained Syrian dates, the other, Theban. Around it hung little suckling pigs made from pastry, signifying that this was a brood-sow with her pigs at suck. It turned out that these

știam încotro să îndreptăm bănuielile noastre, când, în afara tricliniului, s-a stârnit o larmă mare și niște câini din Laconia³ s-au pornit să alerge în jurul mesei. I-a urmat o tavă pe care era așezat un mistreț de o mărime neobișnuită și pe deasupra cu o scufie⁴ pe cap. De colții lui atârnavă două coșulețe făcute din frunze de palmier; în unul se găseau curmale de Caria⁵, în celălalt curmale de Teba⁶. În jurul mistrețului se aflau purceluși făcuți din cocă, atârnați de țâțele lui. Se arăta astfel că dobitocul este o scroafă. Purcelușii au fost împărțiți

un strigăt mare izbucni afară și niște dulăi de Laconia începură a da fuga împrejurul mesei. În urma acestora își făcû apariția o tavă pe care eră așezat un porc mistreț de mărimea 'ntâiu, cu o tichie de libert pe cap, iar de colți erau acățate, de o parte și de alta, două coșulețe din ramuri de palmier, unul plin cu curmale uscate, celălalt cu de cele proaspete. Niște purcei făcuți din cocă de prăjituri, erau așezați de jur-împrejur ca și cum ar fi supt, arătând prin aceasta că animalul fusese o scroafă. Ei fură împărțiți ca dar oaspeților.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

ille Carpus accessit, qui altitia lacerauerat, sed barbatus ingens, fasciis cruralibus alligatus et alicula subornatus polymita, strictoque uenatorio cultro latus apri uehementer percussit, ex cuius plaga turdi euolauerunt. Parati aucupes cum harundinibus fuerunt, et eos circa triclinium uolitantes momento exceperunt. Inde cum suum cuique iussisset referri, Trimalchio adiecit: "Etiam uidete, quam porcus ille siluaticus lotam comederit glandem." Statim pueri ad sportellas accesserunt quae pendebant e dentibus, thebaicasque et caryotas ad

were souvenirs intended to be taken home. When it came to carving the boar, our old friend Carver, who had carved the capons, did not appear, but in his place a great bearded giant, with bands around his legs, and wearing a short hunting cape in which a design was woven. Drawing his hunting-knife, he plunged it fiercely into the boar's side, and some thrushes flew out of the gash. fowlers, ready with their rods, caught them in a moment, as they fluttered around the room and Trimalchio ordered one to each guest, remarking,

oaspeților, ca daruri. Pentru a tăia mistrețul nu s-a apropiat acel Taie⁷, care despicasă păsările, ci un uriaș bărbos, cu picioarele înfășurate în fâșii de pânză, îmbrăcat într-un veșmânt făcut din damasc⁸. Scoțându-și cuțitul de vânătoare, a lovit cu putere în coapsa mistrețului, de unde au zburat niște sturzi⁹. Păsări cu vergi încleiate stăteau la pândă și într-o clipă au și prins sturzii care zburau prin tricliniu. Apoi, după ce a poruncit să i se dea fiecărui mesean câte o pasăre, Trimalchio a adăugat: —Uitați-vă bine la ghindele de

Pentru tăierea mistrețului nu se mai ivi acel «Taie» care îmbucătățise pasările, ci un uriaș bărbos cu picioarele înfășurate în niște cârpe, având pe umeri o mântăluță colțurată de vânătoare. Scoțând un cuțit de vânătoare, străpunse cu putere mistrețul și din tăietură sburară sturzi. Păsări cu trestii înmuiate în clei stăteau gata și-i prinseră numaidecât pe când sburau împrejurul sălii. După ce Trimalchio împărți câte unul fiecăruia dintre noi, zise: «Să vedeți acum ce fel de ghindă a mâncat acest porc sălbatic!» Îndată sclavii se apropiară de

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

173

numerus diuisere cenantibus.

“Notice what fine acorns this forest-bred boar fed on,” and as he spoke, some slaves removed the little baskets from the tusks and divided the Syrian and Theban dates equally among the diners.

lux pe care le mânca porcul ăsta sălbatic.

Pe loc, sclavii s-au apropiat de coșulețele atârinate de colți și au împărțit mesenilor, în porții egale, curmale de Caria și de Teba.

coșulețele ce erau acățate de dinții mistrețului și împărțiră curmalele cele proaspete ca și pe cele uscate, după numărul oaspeților.

¹ Astronomi greci. Aratus a scris poemul *Phainomena*, tradus de mai multe ori în latinește. În text apare grecismul *sophos*, „înțelept” ori „subtil”. N-am cutezat să-l redăm prin prea barbarul „cool”.

² Idem.

³ Regiune din sudul Greciei, în peninsula Peloponez. Aici se află Sparta, ai cărei locuitori erau vestiți ca războinici și ca vânători iscusiți. Spartanii crescuseră o rasă excelentă de câini de vânătoare: mici și slabi, cu botul ascuțit, cu miros excelent și picioare rapide.

⁴ Se referă de fapt la un fel de bonetă, numită de romani *pileus* și de greci *pilos*. Avea formă conică și margini, spre a proteja fața de razele soarelui. Sclavii aveau dreptul s-o pună pe cap în momentul eliberării, ca simbol al libertății; în timpul sclaviei n-o purtau. De asemenea, toți oamenii purtau *pileus* în timpul Saturnalelor, sărbătoare a eliberării, a sfărâmării tuturor îngrădirilor. De aici a venit boneta frigiană, simbol al libertății.

⁵ Curmalele simbolizau ghindele, hrana favorită a mistreților. Curmalele de Caria (regiune din Asia Mică) erau galbene sau negre, rotunde, mari cât un măr și foarte dulci: cele de Teba (oraș din Egipt) erau albe, mici, foarte hrănitoare.

⁶ Idem.

⁷ Vezi mai sus, cap. XXXVI.

⁸ În original, *alicula polymita* – tunică cu mâneci scurte, purtată la vânătoare. Stofa respectivă se fabrica, de fapt, nu la Damasc, ci în Egipt.

⁹ Deci era un mistreț preparat, numit mistreț troian, prin analogie cu faimosul cal troian, care avea în pânțece soldați.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

174

XLI.

Satiricon liber
1st century AD

Interim ego, qui priuatum habebam secessum, in multas cogitationes diductus sum, quare aper pilleatus intrasset. Postquam itaque omnis bacalusias consumpsi, duraui interrogare illum interpretem meum, quod me torqueret. At ille: "Plane etiam hoc seruus tuus indicare potest: non enim aenigma est, sed res aperta. Hic aper, cum heri summa

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Getting a moment to myself, in the meantime, I began to speculate as to why the boar had come with a liberty cap upon his head. After exhausting my invention with a thousand foolish guesses, I made bold to put the riddle which teased me to my old informant. "Why, sure," he replied, "even your slave could explain that; there's no

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Între timp, eu, care ședeam liniștit în colțul meu, mă frământam în sinea mea și mă întrebam de ce mistrețul intrase cu o scufie pe cap. După ce am isprăvit cu toate presupunerile fără rost, m-am hotărât să-l întreb pe tălmaciul meu ceea ce mă chinuia. Dar el făcu:
—Asta chiar sclavul tău ți-ar putea-o lămuri: nu e o

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

În vremea aceasta, stând la locul meu neturburat, începui să mă gândesc în toate chipurile de ce mistrețul purtă tichia unui cetățean liber pe cap? După ce sfârșisem toate ipotezele, îmi luai inima în dinți și întrebai de ceea ce mă chinuia, pe acel ce-mi dase lămuriri mai 'nainte. Iar el îmi răspunse: «Asta ți-ar putea-o spune și sclavul tău, căci nu-i

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

175

cena eum uindicasset, a conuiuis dimissus <est>; itaque hodie tamquam libertus in conuiuuium revertitur." Damnaui ego stuporem meum et nihil amplius interrogauī, ne uiderer nunquam inter honestos cenasse. Dum haec loquimur, puer speciosus, uitibus hederisque redimitus, modo Bromium, interdum Lyaeum Euhiumque confessus, calathisco uuas circumtulit, et poemata domini sui acutissima uoce traduxit. Ad quem sonum conuersus Trimalchio: "Dionyse, inquit, liber esto."

riddle, everything's as plain as day! This boar made his first bow as the last course of yesterday's dinner and was dismissed by the guests, so today he comes back as a freedman!" I damned my stupidity and refrained from asking any more questions for fear I might leave the impression that I had never dined among decent people before. While we were speaking, a handsome boy, crowned with vine leaves and ivy, passed grapes around, in a little basket, and impersonated Bacchus-happy, Bacchus-drunk, and Bacchus-

cimilitură, ci un lucru foarte limpede. Mistrețul ăsta a fost pregătit ieri pentru cel din urmă serviciu, da' mesenii l-au trimis înapoi la bucătărie¹. De asta astăzi se întoarce la ospăț ca libert.

Mi-am blestemat nerozia și n-am mai întrebat nimic, ca să nu se creadă că n-am cinat niciodată între oameni de seamă.

Pe când flecăream între noi în acest fel, un sclav frumos împodobit cu viță și cu iederă și care făcea când pe Bromius², când pe Lyaeus³, când pe Euhius⁴, a adus un coș de struguri printre paturi și a

o enigmă ci-i ceva foarte simplu.

Ieri, când acest mistreț era hotărât ca fel principal la masă, oaspeții au renunțat la el, așa că azi se reîntoarce la ospăț ca un sclav liberat». Îmi blestemai prostia și nu mai întrebai nimic, de teamă să nu par că n'am mâncat niciodată cu oameni mai de soiu. Pe când vorbeam, un sclav frumos, încununat cu viță și iederă, care făcea când pe Bachus exaltat, când pe cel beat, când pe cel cufundat în vise, oferî de jur-împrejur struguri dintr'un coșuleț, recitând, cu glas foarte ascutit,

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

176

Puer detraxit pilleum apro
capitique suo imposuit. Tum
Trimalchio rursus adiecit:
“Non negabitis me, inquit,
habere Liberum patrem.”
Laudamus dictum
Trimalchionis, et
circumeuntem puerum sane
perbasiamus.
Ab hoc ferculo Trimalchio ad
lasanum surrexit. Nos
libertatem sine tyranno nacti
coepimus inuitare
conuiuarum sermones.
Dama itaque primus cum
pataracina poposcisset: “Dies,
inquit, nihil est. Dum uersas
te, nox fit. Itaque nihil est
melius quam de cubiculo recta

dreaming, reciting, in the
meantime, his master’s verses,
in a shrill voice. Trimalchio
turned to him and said,
“Dionisus, be thou Liber,”
whereupon the boy
immediately snatched the cap
from the boar’s head, and put
it upon his own. At that
Trimalchio added, “You can’t
deny that my father’s middle
name was Liber!” We
applauded Trimalchio’s
conceit heartily, and kissed
the boy as he went around.
Trimalchio retired to the close-
stool, after this course, and
we, having freedom of action
with the tyrant away, began to

început să cite cu o voce
foarte ascuțită poeme alcătuite
de stăpânul său. Auzindu-i
glasul, Trimalchio s-a întors
spunând:
—Dionysos, ești liber⁵.
Sclavul a smuls scufia de pe
capul mistrețului și a pus-o pe
creștetul său. Atunci
Trimalchio ni s-a adresat,
spunându-ne:
—Nu veți spune că io nu-l am
lângă mine pe tatăl Liber⁶.
Am lăudat vorbele de duh ale
lui Trimalchio și l-am sărutat
cum trebuie pe băiatul care
dădea ocol mesei.
După acest fel de mâncare⁷,
Trimalchio s-a ridicat și s-a

poeme de-ale stăpânului său.
Trimalchio, întorcându-se la
auzul acestui glas: «Dionysos,
îi zise, să fii liber!» Sclavul luă
tichia de pe capul mistrețului
ș’o puse pe al său. Atunci,
Trimalchio spuse din nou:
«N’o să mai tăgăduiți că am
un tată «liber». Aducând
laudă vorbeii stăpânului,
copleșirăm cu sărutări pe
sclavul care umblă împrejur-
ne. După acest fel de mâncare,
Trimalchio se sculă pentru a
se duce la oala de noapte. În
lipsa tiranului, căpătându-ne
libertatea, începurăm a intra în
vorba cu oaspeții. Damas, cel
dintâiu, după ce ceruse să fie

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

177

in triclinium ire. Et mundum
frigus habuimus. Vix me
balneus calfecit. Tamen calda
potio uestiarius est.
Staminatas duxi, et plane
matus sum. Vinus mihi in
cerebrum abiit.”

draw the other guests out.
After calling for a bowl of
wine, Dama spoke up, “A
day’s nothing at all: it’s night
before you can turn around, so
you can’t do better than to go
right to the dining-room from
your bed. It’s been so cold that
I can hardly get warm in a
bath, but a hot drink’s as good
as an overcoat: I’ve had some
long pegs, and between you
and me, I’m a bit groggy; the
booze has gone to my head.”

dus să-și facă nevoile.
Căpătându-ne libertatea,
odată cu plecarea tiranului,
ne-am apucat să pălăvrăgim
vrute și nevrute. Astfel, Dama
a vorbit cel dintâi, după ce
ceruse să i se aducă niște cupe
cu vin:
—Ziua nu contează. Până te
întorci, gata, se și face noapte.
De aceea, cel mai bun lucru
este să mergi din dormitor
direct la masă. Ce mai frig
strașnic a fost! Abia m-am
încălzit la baie. Totuși, o
băutură caldă e ca o haină
groasă⁸. Am băut ulcior peste
ulcior și m-am zăpăcit de tot,
nu glumă. Mi s-a urcat vinul

servit cu mai multe pahare
mari: «Ziua, zise el, nu-i
nimic. N’apuci să te învârtești
bine și se face noapte. Deaceea
nimic nu-i mai bine decât de-a
te duce din pat, drept la masă.
Și mi-a fost, binișor, frig.
Deabiă m’a încălzit baia. O
băutură caldă e ca o haină
călduroasă. Am turnat cam
mult pe gât și acuma sunt cu
totul prostit. Vinul mi s’a suit
la cap».

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

178

la cap.

¹ Deci eliberat: în original *dimissus est*.

² Numele date lui Bacchus, zeul viței de vie (la greci, Dionysos) în diferite ipostaze: *Bromius* – un Bacchus mâniat, *Lyaeus* – un Bacchus beat (de la *lyein* – „a dezlega”, în grecește), *Eubius* – un Bacchus visător.

³ Idem.

⁴ Idem.

⁵ Joc de cuvinte. *Liber*, ca adjectiv, însemna în latină „liber”, dar reprezenta, ca substantiv, alt nume al zeului Bacchus. Trimalchio revine mai jos asupra acestui joc de cuvinte. Romanii îl numeau pe Bacchus și *pater Liber* – „tatăl Liber”

⁶ Pentru că-l eliberase pe sclav. Deci altă glumă: puteai să ai un tată „liber” (și Trimalchio, ca fost sclav, nu avusese așa ceva) și să ai pe „Tatăl Liber”.

⁷ Deci al treilea serviciu (*tertia cena*).

⁸ La romani, expresie proverbială (*calda potio uestiarius est*).

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

179

XLII.

Satiricon liber
1st century AD

Excepit Seleucus fabulae partem et: "Ego, inquit, non cotidie lauro; baliscus enim fullo est: aqua dentes habet, et cor nostrum cotidie liquescit. Sed cum mulsi pultarium obduxi, frigori laecasin dico. Nec sane lauare potui; fui enim hodie in funus. Homo bellus, tam bonus Chrysanthus animam ebulliit. Modo, modo me appellauit.

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Here Seleucus took up the tale. "I don't bathe every day," he confided, "a bath uses you up like a fuller: water's got teeth and your strength wastes away a little every day; but when I've downed a pot of mead, I tell the cold to suck my cock! I couldn't bathe today anyway, because I was at a funeral; dandy fellow, he was too, good old

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

S-a vârat și Seleucus în vorbă. —Eu, zise, nu mă spăl în fiecare zi; căci numai spălătoreasa face baie toată ziua; apa are dinți și inima noastră se topește zi cu zi. Dar când am dat pe gât o stană de vin amestecat cu miere, nu mă mai sinchiesc de frig. De altminteri, nici nu m-am putut duce la baie, fiindcă am fost la o înmormântare. Un om

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Atunci începui să vorbesc Seleucus: «Eu, zise, nu mă îmbăiez în fiecare zi, căci o băiță e ca cel ce bate la pui: apa are dinți, și în fiecare zi ne ia câte ceva din viață. De îndată însă ce am băut o ulcică cu vin de miere, habar nu mai am de frig. Dealtminteri, nici nu m'am putut îmbăia, căci am fost la o înmormântare. Drăguțul de Chrysanthus, atât

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

180

Videor mihi cum illo loqui.
Heu, eheu! Vtres inflati
ambulamus. Minoris quam
muscae sumus. <Illae> tamen
aliquam uirtutem habent; nos
non pluris sumus quam
bullae. Et quid si non abstinax
fuisset! Quinque dies aquam
in os suum non coniecit, non
micam panis. Tamen abiit ad
plures. Medici illum
perdiderunt, immo magis
malus fatus; medicus enim
nihil aliud est quam animi
consolatio. Tamen bene elatus
est, uitali lecto, stragulis bonis.
Planctus est optime – manu
misit aliquot – etiam si
maligne illum plorauit uxor.

Chrysanthus slipped his wind!
Why, only the other day he
said good morning' to me, and
I almost think I'm talking to
him now! Gawd's truth, we're
only blown-up bladders
strutting around, we're less
than flies, for they have some
good in them, but we're only
bubbles. And supposing he
had not kept to such a low
diet! Why, not a drop of water
or a crumb of bread so much
as passed his lips for five
days; and yet he joined the
majority! Too many doctors
did away with him, or rather,
his time had come, for a
doctor's not good for anything

minunat, cinstitul
Chrysanthus, și-a dat sufletul.
Mai ieri striga după mine, ori
de câte ori mă vedea. Parcă și
acuma aş vorbi cu el. Măi,
măi! Nu suntem decât niște
burdufuri umflate. Suntem
mai netrebnci ca o muscă.
Încă muștele mai au ceva
putere; noi însă suntem mai
amărăți decât o bășică de apă.
Și dacă n-ar fi ținut regim,
bietul Chrysanthus! Cinci zile
n-a pus în gură nici o picătură
de apă, nici o bucățică de
pâine. Totuși s-a dus acolo
unde se află cei mai mulți
oameni¹. L-au dat gata medicii
sau mai degrabă ceasul rău.

de bun, și-a dat duhul!... Chiar
acum de curând m'a chemat și
mi-se pare că-mi vorbește și
acum. Vai, vai, suntem purtați
încoace și încolo ca niște
bășici. Nu prețuim nici cât o
muscă! Și totuș muștele au o
oarecare putere: noi nu
prețuim nici cât bășicile de
apă. Și ce-ar fi el azi dacă nu
s'ar fi abținut dela mâncare?
Cinci zile dearândul n'a pus o
picătură de apă în gură, n'a
mâncat o fărmătură de pâine.
Și totuș s'a dus pe copcă.
Doctorii l'au dat gata, sau, mai
bine zis, soarta lui cea rea.
Căci un doctor nu-i altceva
decât o mângâiere sufletească.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

181

Quid si non illam optime
accepisset? Sed mulier quae
mulier miluinum genus.
Neminem nihil boni facere
oportet; aequae est enim ac si in
puteum conicias. Sed antiquus
amor cancer est.”

except for a consolation to
your mind! He was well
carried out, anyhow, in the
very bed he slept in during his
lifetime. And he was covered
with a splendid pall: the
mourning was tastefully
managed; he had freed some
slaves; even though his wife
was sparing with her tears:
and what if he hadn't treated
her so well! But when you
come to women, women all
belong to the kite species: no
one ought to waste a good
turn upon one of them; it's
just like throwing it down a
well! An old love's like a
cancer!”

Căci medicul nu e nimic
altceva decât o mângâiere
sufletească². Măcar a fost
frumos înmormântat pe patul
în care şedea în timpul vieţii,
cu aşternuturi de bună
calitate. L-au jelit cum se
cuvine. A eliberat şi câţiva
sclavi. Numai nevasta l-a
plâns cam puţin. Dar ce s-ar fi
făcut dacă el nu s-ar fi purtat
straşnic cu ea? Femeia e tot
femeie; neam de ulii. Nimeni
n-ar trebui să le facă vreun
bine; e ca şi cum ai arunca apă
într-un puţ. Haide, haide, o
dragoste veche este o
adevărată plagă.

Cu toate astea a avut o
însmormântare frumoasă, pe
un pat de paradă cu stofe fine.
L'au jelit cum se cuvine.
Liberase câţiva sclavi. Numai
femeia lui nu l'a plâns
îndeajuns. Şi ce-ar fi fost dacă
el nu s'ar fi purtat atât de bine
cu ea? Dar femeile sunt neam
de uli hrăpareţi! Nu trebuie să
faci bine nici uneia dintre ele:
e ca şi cum binele l'ai aruncă
în puţ! Dar o iubire veche e ca
buba cea rea!»

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
 Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

182

¹ Adică tărâmul morților, mai numeroși decât cei vii. Anticii subliniau adesea superioritatea numerică a morților asupra oamenilor în viață. De aceea zeii Infernului erau numiți zeii bogați (în suflete).

² Fraza pare o expresie proverbială: *medicus nihil aliud este quam animi consolatio*.

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

183

XLIII.

Satiricon liber
1st century AD

Molestus fuit, Philerosque proclamavit: "Viuorum meminimus. Ille habet, quod sibi debebatur: honeste uixit, honeste obiit. Quid habet quod queratur? Ab asse creuit et paratus fuit quadrantem de stercore mordicus tollere. Itaque creuit, quicquid creuit, tanquam fauus. Puto mehercules illum reliquisse solida centum, et omnia in

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

He was becoming very tiresome, and Phileros cried out, "Let's think about the living! He has what was coming to him, he lived respectably, and respectably he died. What's he got to kick about? He made his pile from an as, and would pick a quadrans out of a dunghill with his teeth, any old time. And he grew richer and

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Devenise plictisitor, și Phileros i-a spus-o pe șleau. —Să revenim la cei vii. Ăla are tot ce merită; a trăit bine, a murit bine. De ce să-l plângem? A pornit de la un as și era totdeauna gata să scoată cu dinții și din gunoi un sfert de as. Și așa a crescut, cât a crescut, ca un fagure de miere. Cred, pe Hercule, că a lăsat o zdravănă sută de mii de

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Devenind plicticos, Phileros strigă: «Să ne gândim la cei vii! El a avut ceea ce a meritat: cinstit a trăit, cinstit a murit!... De ce are să se plângă? Delà o pară a început să-și facă averea și ar fi fost gata să scoată chiar din scâră un sfert de ban, cu dinții! Și așa a crescut, a tot crescut, ca un fagure de miere. Cred că a lăsat vreo sută de mii de

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

nummis habuit. De re tamen ego uerum dicam, qui linguam caninam comedi: durae buccae fuit, linguosus, discordia, non homo. Frater eius fortis fuit, amicus amico, manu plena, uncta mensa. Et inter initia malam parram pilauit, sed recorrexist costas illius prima uindemia: uendidit enim uinum quantum ipse uoluit. Et quod illius mentum sustulit, hereditatem accepit, ex qua plus inuolauit quam illi relictum est. Et ille stips, dum fratri suo irascitur, nescio cui terrae filio patrimonium elegauit. Longe fugit, quisquis

richer, of course: just like a honeycomb. I expect that he left all of a hundred thousand, by Hercules, I do! All in cold cash, too; but I've eaten dog's tongue and must speak the truth: he was foul-mouthed, had a ready tongue, he was a trouble maker and no man. Now his brother was a good fellow, a friend to his friend, free-handed, and he kept a liberal table. He picked a loser at the start, but his first vintage set him upon his legs, for he sold his wine at the figure he demanded, and, what made him hold his head higher still, he came into a

sestertii¹, și toată în bani sunători. Spun totul de la obraz, ca unul care a mâncat limbă de câine²: avea gură rea și limbă ascuțită. Era gâlceava în carne și oase, nu om. Fratele lui a fost un ins de ispravă, prieten adevărat, cu mână darnică, cu masa întinsă totdeauna pentru oaspeți. La început a tras mâța de coadă³, dar s-a pus pe picioare la cea dintâi recoltă de struguri; a vândut vinul așa cum a poftit. Da' a dat lovitura mai cu seamă când a primit o moștenire, din care a șterpeli mai mult decât i se lăsase prin testament. Și cap sec ăla, sub

sestertii, toți în bani sunători. Dealtminteri, voi spune adevărul ca unul care a mâncat limbă de câine: eră rău de gură, certăreț, zavistia întrupată, nu om. Fratele lui a fost un om de treabă, un prieten pentru prieteni, un om care ospătă bine. La început îi cântase cucul în dos, dar primul cules al viilor îl îndreptă din nou, căci vându vinul cu cât voî. Ceeace-l ridică însă deabinelea, fu o moștenire, din care șterpeli mai mult decât i-se lăsase prin testament. Și acel butuc de om fiind mâniat pe fratele său, lăsă moștenirea-i unuia din

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

suos fugit. Habuit autem oracularios seruos, qui illum pessum dederunt. Nunquam autem recte faciet, qui cito credit, utique homo negotians. Tamen uerum quod frunitus est, quam diu vixit. <Datum est> cui datum est, non cui destinatum. Plane Fortunae filius. In manu illius plumbum aurum fiebat. Facile est autem, ubi omnia quadrata currunt. Et quot putas illum annos secum tulisse? Septuaginta et supra. Sed corneolus fuit, aetatem bene ferebat, niger tanquam coruus. Noueram hominem olim oliorum, et adhuc salax erat. Non

legacy from which he stole more than had been left to him. Then that fool friend of yours, in a fit of anger at his brother, willed his property away to some son-of-a-bitch or other, who he was, I don't know, but when a man runs away from his own kin, he has a long way to go! And what's more, he had some slaves who were ear-specialists at the keyhole, and they did him a lot of harm, for a man won't prosper when he believes, on the spot, every tale that he hears; a man in business, especially. Still, he had a good time as long as he lived: for

cuvânt că e supărat pe frate-său, și-a lăsat averea nu știu cărui fiu al pământului⁴ fugе departe de tot cel ce fuge de ai săi⁵. Își ținea sclavii ca pe niște oracole, și tocmai ei l-au dus de răpă. Niciodată nu face bani ăi care se încrede prea ușor în oameni, mai ales dacă e negustor. Totuși, e drept că s-a bucurat de viață cât a trăit... nu-i pentru cine se pregătește, ci pentru cine se nimerește. Ce mai încoace și încolo, era fiu al Fortunei. În mâna lui plumbul se schimba în aur. Este însă ușor când toate merg ca pe roate. Și câți ani crezi că a trăit? Șaptezeci și

lumea largă. Cine se îndepărtează de ai săi, fuge de toți. A avut niște servitori în care s'a încrezut ca în niște oracole, și aceștia l-au dus la pierzanie. Niciodată nu va săvârși ceva bun acel care se încrede prea repede, mai ales în negustorie. Totuș rămâne adevărat faptul că a dus-o bine cât a trăit. Nu-i pentru cine se pregătește, ci pentru cine se nemerește. Eră cu adevărat un copil al Norocului: în mâna lui plumbul se schimbă în aur. E ușor când toate-ți merg ca după poruncă. Și câți ani crezi că a dus în spate? Mai mult de

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

186

mehercules illum puto domo
canem reliquisse. Immo etiam
puellarius erat, omnis
Mineruae homo. Nec
improbo, hoc solum enim
secum tulit.”

happy’s the fellow who gets
the gift, not the one it was
meant for. He sure was
Fortune’s son! Lead turned to
gold in his hands. It’s easy
enough when everything
squares up and runs on
schedule. How old would you
think he was? Seventy and
over, but he was as tough as
horn, carried his age well, and
was as black as a crow. I knew
the fellow for years and years,
and he was a lecher to the
very last. I don’t believe that
even the dog in his house
escaped his attentions, by
Hercules, I don’t; and what a
boy-lover he was! Saw a

mai bine. Da’ era verde, se
ținea bine, era negru la păr ca
un corb. Îl cunoscusem pe
omul ăsta de când lumea și
înco mai umbla să facă
dragoste. Pe Hercule, cred că
nu lăsase în pace în casa lui
nici pe cățelușe. Ba îi mai
plăceau și băieții: se pricepea
la toate. Nu vreau să-l bârfesc,
dar numai asta a dus cu el în
groapă.

șaptezeci. Dar a fost tare ca
cornul și și-a suportat bine
vârsta, căci eră negru la păr ca
un corb. Pe omul ăsta l’am
cunoscut din veacul
veacurilor, și de-atunci eră un
muieratic. N’ai fi putut din
pricina aceasta nici un câine
să-i lași în casă. Ba mai eră și
iubitor de copii! Eră iscusit în
toate. Dar n’am nimic de spus
împotriva-i, doar atât a luat cu
el în mormânt: astfel de
plăceri!»

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

187

virgin in every one he met!
Not that I blame him though,
for it's all he could take with
him."

¹ Ca și asusl, sesterțul era o unitate monetară romană. Un sesterț echivala cu doi ași și jumătate.

² Exprimare trivială. Cum câinele simboliza în antichitate nerușinarea, Phileros vrea să spună că nu se sinchisește de nimeni, că vorbește liber. Face aluzie, poate, și la cinici, numiți și „câini” – filosofi care preconizau respectarea adevărului.

³ În original, de fapt: „a smuls penele de pe o pasăre rău prevestitoare”; în latină, expresie proverbială.

⁴ Expresie uzuală, în latina vorbită, pentru „primul venit”.

⁵ Această frază este de fapt titlul unei satire menippee a lui Varro.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

188

XLIV.

Satiricon liber
1st century AD

Haec Phileros dixit, illa
Ganymedes: "Narrat is quod
nec ad caelum nec ad terram
pertinet, cum interim nemo
curat, quid annona mordet.
Non mehercules hodie
buccam panis inuenire potui.
Et quomodo siccitas
perseuerat! Iam annum
esuritio fuit. Aediles male
eueniat, qui cum pistoribus
colludunt: 'Serua me, seruabo

The Satyricon
Translated by
W. C. Firebaugh, 1922

Phileros had his say and
Ganymedes exclaimed, "You
gabble away about things that
don't concern heaven or earth:
and none of you cares how the
price of grain pinches. I
couldn't even get a mouthful
of bread today, by Hercules, I
couldn't. How the drought
does hang on! We've had
famine for a year. If the
damned AEdiles would only

Satyricon
Traducere de Eugen Cizek,
1995

Aşa sporovăia Phileros; iată
ce-a spus şi Ganymedes¹:
—Ăsta trăncăneşte verzi şi
uscate², dar nimănui nu-i pasă
de preţul grâului. Asta însă ne
mănâncă, nu alta. Pe Hercule,
n-am putut să gădesc azi nici
măcar o fărâmiţă de pâine! Şi
cum seceta ţine mereu... De un
an e foamete. Să dea boala în
edili³, care umblă mână în
mână cu brutarii: serveşte-mă,

Satyricon
Traducere de I.M.
Marinescu, 1921

Acestea le povestî Phileros.
Ganymedes începî altele:
«Spuneţi lucruri care nu se
petrec nici în cer, nici pe
pământ, şi în vremea asta nu-i
nimeni îngrijat de foametea
care muşcă din noi. Pe
Dumnezeul meu, azi n'am
putut găsi o bucată de
pâine. Şi seceta ţine mereu. De
un an tot flămânzim. Să-i ia
naiba pe edili care-şi fac

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

189

te.' Itaque populus minutus laborat; nam isti maiores maxillae semper Saturnalia agunt. O si haberemus illos leones, quos ego hic inueni, cum primum ex Asia ueni. Illud erat uiuere. † Similia sicilia interiores et † laruas sic istos percolopabant, ut illis Iuppiter iratus esset. Sed memini Safinium; tunc habitabat ad arcum ueterem, me puero: piper, non homo. Is quacunque ibat, terram adurebat. Sed rectus, sed certus, amicus amico, cum quo audacter posses in tenebris micare. In curia autem quomodo singulos [uel]

get what's coming to them. They graft with the bakers, scratch-my-arse-and-I'll-scratch-yours! That's the way it always is, the poor devils are out of luck, but the jaws of the capitalists are always keeping the Saturnalia. If only we had such lion-hearted sports as we had when I first came from Asia! That was the life! If the flour was not the very best, they would beat up those belly-robbing grafters till they looked like Jupiter had been at them. How well I remember Safinius; he lived near the old arch, when I was a boy. For a man, he was one

că am să te servesc și eu⁴. Poporul sărman se chinuiește, și cefe groase⁵ ăștia o duc mereu în Saturnale. Of, dacă i-am avea pe lei ășia pe care i-am găsit eu aici când am venit din Asia⁶! Atunci se trăia! Dacă făina de Sicilia⁷ era rea, îi ciomăgeau pe prăpădiții ăștia de-i făceau în ciudă și lui Iupiter. Îmi aduc amine de Safinius: locuia la arcul de triumf cel vechi când eram eu copil. Era piper, nu om. ăsta, pe unde umbla, făcea pământul scrum sub picioare. Numai că era drept, om de încredere și prieten adevărat, cu care te puteai juca fără grijă

trebile cu brutarii: «Ai grijă de mine și voi avea și eu de tine!» Iar poporul de jos, suferă, căci pentru cei sătui e totdeauna Crăciun. O, dacă am avea încă pe paraleii aceia pe cari i-am găsit aci, la venirea mea din Asia!... Atunci eră de trăit! Dacă făina ar fi fost proastă, mi-ți luau la palme pe caricaturile astea de vedeau pe dracu unde șade. Mi-aduc aminte de unul Safinius: locuia pe atunci lângă arcul cel vechiu și eu eram încă copil. Eră un pipăruș, nu un om: pe unde mergea, pârjoliă pământul. Dar eră drept, demn de

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

pilabat [tractabat]. Nec schemas loquebatur sed directum. Cum ageret porro in foro, sic illius uox crescebat tanquam tuba. Nec sudauit unquam nec expuit; puto enim nescio quid Asiadis habuisse. Et quam benignus resalutare, nomina omnium reddere, tanquam unus de nobis. Itaque illo tempore annona pro luto erat. Asse panem quem emissas, non potuisses cum altero deuorare. Nunc oculum bublum uidi maiorem. Heu heu, quotidie peius! Haec colonia retrouersus crescit tanquam coda uituli. Sed quare nos habemus aedilem

hot proposition! Wherever he went, the ground smoked! But he was square, dependable, a friend to a friend, you could safely play mora with him, in the dark. But how he did peel them in the town hall: he spoke no parables, not he! He did everything straight from the shoulder and his voice roared like a trumpet in the forum. He never sweat nor spat. I don't know, but I think he had a strain of the Asiatic in him. And how civil and friendly-like he was, in returning everyone's greeting; called us all by name, just like he was one of us! And so

cu degetele pe întuneric⁸. Însă cum îi mai scărmana pe toți în curie⁹! Nu vorbea așa cum cer rânduielele artei oratorice, ci pe șleau. Când ținea discursuri în for, vocea lui se umfla ca o trâmbiță. N-a asudat vreodată și nici n-a scuipat în timpul unei cuvântări; cred că a avut în el ceva de asiatic¹⁰. Și cu câtă blândețe răspundea la salut, chemându-ne pe fiecare pe nume, ca și cum ar fi fost și el unul dintre noi. În vremea aia grâul era ieftin ca țărâna. O pâine cumpărată cu un as nu puteai s-o dai gata singur. Acum și ochiul de bou e mai

încredere, bun cu prietenii, de-ai fi putut jucă, fără teamă, cu el, pe întunec jocul morei. În sfatul orășenesc, cum ți-i mai pisă pe fiecare în parte!... Nu vorbea după tipic, ci deadreptul. Când își făcea apariția în for, glasul lui izbucni ca o trâmbiță. Și niciodată n'asudă, nici nu scuipă. Avea, cred, ceva în el din felul de vorbire asiatic. Și ce blând răspundea la salut, zicând fiecăruia pe nume, ca oricare dintre noi. Pe vremea aceea grâul se da pe nimic: pâinea ce-ai fi cumpărat-o cu un as, n'ar fi putut s'o mănânce doi oameni. Acum

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

trium cauniarum, qui sibi mauult assem quam uitam nostram? Itaque domi gaudet, plus in die nummorum accipit quam alter patrimonium habet. Iam scio unde acceperit denarios mille aureos. Sed si nos coleos haberemus, non tantum sibi placeret. Nunc populus est domi leones, foras uulpes. Quod ad me attinet, iam pannos meos comedi, et si perseuerat haec annona, casulas meas uendam. Quid enim futurum est, si nec dii nec homines eius coloniae miserentur? Ita meos fruniscar, ut ego puto omnia illa a diibus fieri. | Nemo

provisions were cheap as dirt in those days. The loaf you got for an as, you couldn't eat, not even if someone helped you, but you see them no bigger than a bull's eye now, and the hell of it is that things are getting worse every day; this colony grows backwards like a calf's tall! Why do we have to put up with an AEdile here, who's not worth three Caunian figs and who thinks more of an as than of our lives? He has a good time at home, and his daily income's more than another man's fortune. I happen to know where he got a thousand gold

mare decât o pâine. Vai de noi, din zi în zi ne merge tot mai rău! Această colonie¹¹ a noastră o ia înapoi, și nu înainte, de parcă ar fi o coadă de vițel. Dar de ce trebuie să avem noi un edil care nu face nici cât o ceapă degerată¹², care între un as pentru sine și viața noastră se repede după cel dintâi? De-aia plesnește de bucurie acasă la el. Primește mai multe parale într-o singură zi decât toată averea altuia. Iată, știu o învârteală de unde i-a ieșit o mie de denari de aur. Dacă am avea fificații mai tari în noi, nu și-ar face atâta de cap. Acum

ea nu-i mare nici ca un ochiu de bou. Vai, vai din ce în ce mai rău! Orașul nostru dă îndărăț ca coada unui vițel. Dacă avem un edil ce nu prețuește nici cât trei smochine și care preferă mai bine să vâre un as la buzunar, decât ca noi să putem trăi. Așa că stă bucuros acasă și primește mai mulți bani, decât i-a rămas cuiva avere. Știu pe unul care i-a dat o mie de dinari de aur, De-am fi noi oameni tari de colț, nu i-ar merge așa de bine. Acum, orașenii noștri sunt lei acasă la ei, iar când ies afară devin vulpi. În ceeace mă

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

192

enim caelum caelum putat,
nemo ieiunium seruat, nemo
Iouem pili facit, sed omnes
opertis oculis bona sua
computant. | Antea stolatae
ibant nudis pedibus in cliuum,
passis capillis, mentibus puris,
et Iouem aquam exorabant.
Itaque statim urceatim
plouebat: aut tunc aut
nunquam, et omnes ridebant
udi tanquam mures. Itaque dii
pedes lanatos habent, quia nos
religiosi non sumus. Agri
iacent. . ." –

pieces. If we had any nuts,
he'd not be so damned well
pleased with himself!
Nowadays, men are lions at
home and foxes abroad. What
gets me is, that I've already
eaten my old clothes, and if
this high cost of living keeps
on, I'll have to sell my
cottages! What's going to
happen to this town, if neither
gods nor men take pity on it?
May I never have any luck if I
don't believe all this comes
from the gods! For no one
believes that heaven is
heaven, no one keeps a fast,
no one cares a hang about
Jupiter: they all shut their eyes

oamenii din popor sunt lei în
casă și vulpi în afară. Eu mi-
am mâncat până și zdrențele,
și dacă prețurile la grâne nu
scad, o să-mi vând și
cocioabele. Ce o să se
întâmples, dacă nu s-or
milostivi de noi nici zeii și nici
oamenii? Să n-am parte de
copiii mei, dacă nu cred că
toate ne vin de la zei. Căci
nimeni nu mai crede că cerul e
cer, nimeni nu mai postește,
nimeni nu se mai teme de
Iupiter, ci toți își numără
lacomi banii. Înainte, femeile
în straie lungi¹³ urcau în
picioarele goale movila pe
care se află templele zeilor, cu

privește pe mine, mi-am
mâncat tot ce am avut și dacă
scumpetea aceasta a grâului
mai ține încă, o să-mi vând și
căsuțele. Ce o să fie în viitor,
dacă nici zeii, nici oamenii
n'au milă de acest oraș? Așa
să am eu parte de copiii mei,
dacă aceasta nu ne vine dela
zei! Nimeni nu mai crede în
Providență, nimeni nu mai
ajunează, nimeni nu se mai
teme de Jupiter. Toți își
socotesc acum ceeace au, fără
a mai privi în lături.
Altădată, în timp de secetă,
femeile mergeau în haine
lungi și desculțe pe munte: cu
părul despletit și cu cugetul

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

193

and count up their own profits. In the old days, the married women, in their stolas, climbed the hill in their bare feet, pure in heart, and with their hair unbound, and prayed to Jupiter for rain! And it would pour down in bucketfuls then or never, and they'd all come home, wet as drowned rats. But the gods all have the gout now, because we are not religious; and so our fields are burning up!"

părul despletit, cu inima curată și cereau de la Iupiter apă. De îndată se și pornea să plouă cu găleata; turna nu glumă și toți oamenii se puneau pe răs, uzi ca niște șoareci. D-asta au zeii picioarele de lână, pentru că noi nu mai credem în ei. Zac în paragină ogoarele...

curat se rugau lui Jupiter să dea ploaie. Numai de cât începea să plouă cu găleata: atunci sau niciodată și toate se reîntorceau ude ca niște șoareci. Deaceia zeii stau acum cu urechile astupate, fiindcă nu mai suntem pioși. Ogoarele zac pustiite».

¹ Nume dat des sclavilor, mai ales paharnicilor, în amintirea paharnicului Olimpului Ganymedes, răpit de Iupiter de pe pământ și adus de el în reședința zeilor.

² În text, de fapt „despre lucruri care n-au nimic de a face nici cu cerul și nici cu pământul”.

³ Magistrați municipali însărcinați cu dirijarea unor sectoare ale administrației locale.

⁴ Expresie proverbială (în latinește: *serua me, seruabo te*).

⁵ În original, *maiores maxillae*, „fălci zdravene”.

⁶ Deci și Ganymedes, ca și alți liberiți — și însuși Trimalchio, de altfel — provenea din Asia.

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

⁷ Sicilia era grânarul Italiei în antichitate.

⁸ În original: *micare in tenebris*, expresie proverbială pentru a arăta că se poate avea încredere deplină în cineva. Jocul, încă popular în Italia, se desfășoară în felul următor: unul dintre jucători comandă un număr de degete și partenerul se execută cu cea mai mare promptitudine.

⁹ Aici – consiliul municipal, sfatul constituit din magistrați și din foștii magistrați ai orașului.

¹⁰ Oratoria numită asiatică se caracteriza prin discursul amplu, vehement, neobișnuit de sonor. Condiția fizică a oratorului juca, deci, un rol important. În Asia, oratorii, cântăreții și actorii se exersau să nu asude și să nu scuie în timpul îndeplinirii sarcinii lor.

¹¹ Coloniile erau în Imperiul Roman orașe cu drepturi foarte largi. Nu s-a putut identifica colonia în care se petrece acțiunea și la care se referă vorbitorul.

¹² Expresie proverbială. În original „trei smochine uscate”.

¹³ În original, *stolatae*. În secolele î.C., femeile romane purtau în timpul ceremoniilor rochie lungă (*stola*), cu sau fără mâneci, strânsă pe talie.

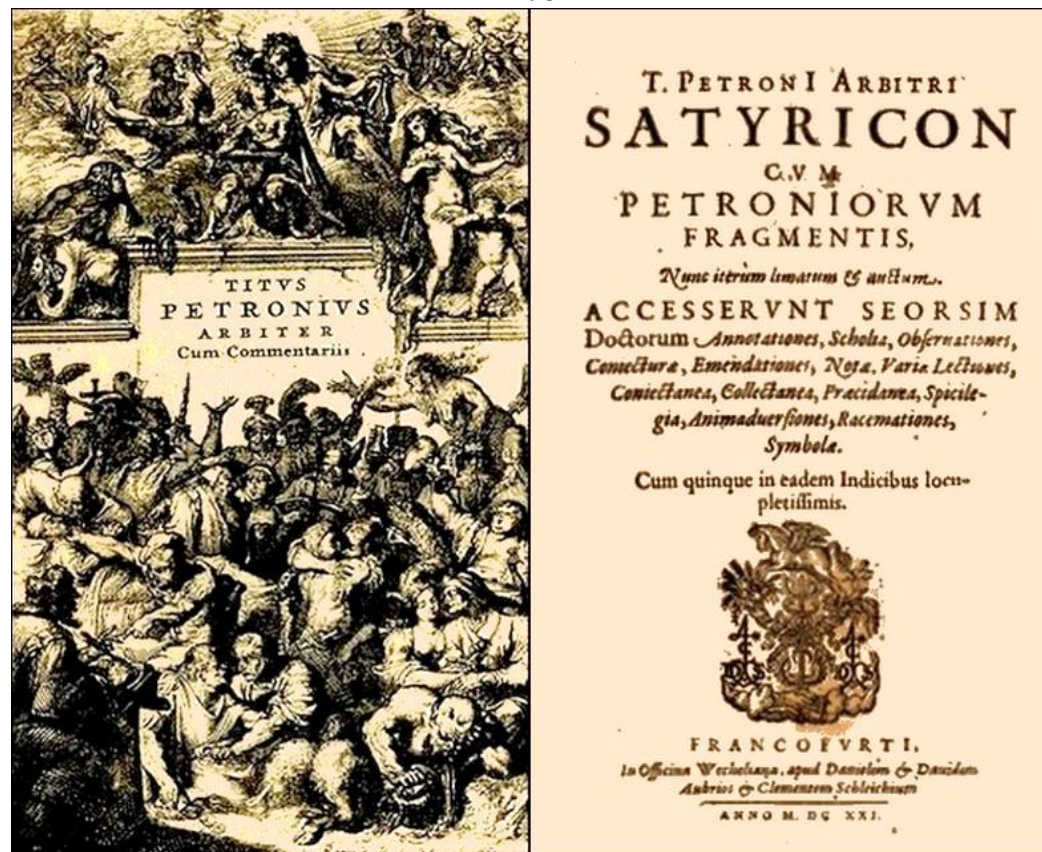

Satyricon, by Petronius Arbitr Elegantiarum
 Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

195

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

196

A Manual for the Advanced Study of James Joyce's *Finnegans Wake*

in **130** Volumes

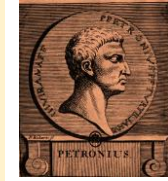
by C. George Sandulescu and Lidia Vianu

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

197

FW 167.28

My unchanging Word is sacred. The word is my Wife, to exponse and expound, to vend and to velnerate, and may the curlews crown our nuptias! Till Breath us depart! Wamen. Beware would you change with my years. Be as young as your grandmother! The ring man in the rong shop but the rite words by the rote order! *Ubi lingua nuncupassit, ibi fas! Adversus hostem semper sac!*

FW 219.16

And wordloosed over seven seas crowdblast in celtelleneteutoslavzendlatinoundsript.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

198

Title

Launched on

Vol. 1.	The Romanian Lexicon of <i>Finnegans Wake</i> .
http://editura.mttlc.ro/sandulescu.lexicon-of-romanian-in-FW.html	455pp	11 November
2011
Vol. 2.	Helmut Bonheim's German Lexicon of <i>Finnegans Wake</i> .
http://editura.mttlc.ro/Helmut.Bonheim-Lexicon-of-the-German-in-FW.html	217pp	7 December
2011
Vol. 3.	A Lexicon of Common Scandinavian in <i>Finnegans Wake</i> .
http://editura.mttlc.ro/C-G.Sandulescu-A-Lexicon-of-Common-Scandinavian-in-FW.html	195pp	13 January
2012
Vol. 4.	A Lexicon of Allusions and Motifs in <i>Finnegans Wake</i> .
http://editura.mttlc.ro/G.Sandulescu-Lexicon-of-Allusions-and-Motifs-in-FW.html	263pp	11 February
2012

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

199

- Vol. 5.** A Lexicon of '**Small Languages** in *Finnegans Wake*. 237pp 7 March 2012
Dedicated to Stephen J. Joyce.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-small-languages-fw.html>
- Vol. 6.** A **Total** Lexicon of Part Four of *Finnegans Wake*. 411pp 31 March 2012
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-total-lexicon-fw.html>
- Vol. 7.** **UnEnglish English** in *Finnegans Wake*. The First Hundred Pages. Pages 003 to 103. 453pp 27 April 2012
Dedicated to Clive Hart.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-unenglish-fw-volume-one.html>
- Vol. 8.** **UnEnglish English** in *Finnegans Wake*. The Second Hundred Pages. Pages 104 to 216. 280pp 14 May 2012
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-unenglish-fw-volume-two.html>
- Vol. 9.** **UnEnglish English** in *Finnegans Wake*. Part Two of the Book. Pages 219 to 399. 516pp 7 June 2012
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-unenglish-fw-volume-three.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

200

- Vol. 10.** **UnEnglish English** in *Finnegans Wake*. The Last Two Hundred Pages. Parts Three and Four of *Finnegans Wake*. From FW page 403 to FW page 628. 563pp 7 July 2012
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-unenglish-fw-volume-four.html>
- Vol. 11.** **Literary Allusions** in *Finnegans Wake*. 327pp 23 July 2012
Dedicated to the Memory of Anthony Burgess.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-literary-allusions.html>
- Vol. 12.** *Finnegans Wake* **Motifs** I. The First 186 Motifs from Letter A to Letter F. 348pp 7 September 2012
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-finnegans-wake-motifs.html>
- Vol. 13.** *Finnegans Wake* **Motifs** II. The Middle 286 Motifs from Letter F to Letter P. 458pp 7 September 2012
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-finnegans-wake-motifs.html>
- Vol. 14.** *Finnegans Wake* **Motifs** III. The Last 151 Motifs. from Letter Q to the end. 310pp 7 September 2012
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-finnegans-wake-motifs.html>
- Vol. 15.** *Finnegans Wake* without Tears. **The Honuphrius** & A Few other Interludes, 248pp 7 November

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

201

paraphrased for the UnEducated.

2012

<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-the-honuphrius.html>

Vol. 16. Joyce's *Dublin English in the Wake*.

255pp 29 November
2012

<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-dublin-english-in-the-wake.html>

Vol. 17. Adaline Glasheen's **Third Census** Linearized: A Grid. FW Part One A.

269pp 15 April 2013

<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-third-census.html>

Vol. 18. Adaline Glasheen's **Third Census** Linearized: A Grid. FW Part One B.

241pp 15 April 2013

<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-third-census.html>

Vol. 19. Adaline Glasheen's **Third Census** Linearized: A Grid. FW Part Two.

466pp 15 April 2013

<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-third-census.html>

Vol. 20. Adaline Glasheen's **Third Census** Linearized: A Grid. FW Parts Three and Four.

522pp 15 April 2013

<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-third-census.html>

Vol. 21. **Musical Allusions** in *Finnegans Wake*. FW Part One. All Exemplified.

333pp 10 May 2013

The University of Bucharest. 2016

<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

202

<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-musical-allusions.html>

- Vol. 22. Musical Allusions** in *Finnegans Wake*. FW Part Two. All Exemplified. 295pp 10 May 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-musical-allusions.html>
- Vol. 23. Musical Allusions** in *Finnegans Wake*. FW Parts Three and Four. All Exemplified. 305pp 10 May 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-musical-allusions.html>
- Vol. 24. Geographical Allusions** in Context. Louis Mink's *Gazetteer of Finnegans Wake* in Grid Format only. FW Episodes One to Four. 281pp 7 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-geographical-allusions.html>
- Vol. 25. Geographical Allusions** in Context. Louis Mink's *Gazetteer of Finnegans Wake* in Grid Format only. FW Episodes Five to Eight. 340pp 7 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-geographical-allusions.html>
- Vol. 26. Geographical Allusions** in Context. Louis Mink's *Gazetteer of Finnegans Wake* in Grid Format only. FW Episodes Nine to Eleven. 438pp 7 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-geographical-allusions.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

203

- Vol. 27. Geographical Allusions** in Context. Louis Mink's *Gazetteer of Finnegans Wake* in Grid Format only. FW Episodes Twelve to Fourteen. 238pp 7 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-geographical-allusions.html>
- Vol. 28. Geographical Allusions** in Context. Louis Mink's *Gazetteer of Finnegans Wake* in Grid Format only. FW Episode Fifteen. 235pp 7 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-geographical-allusions.html>
- Vol. 29. Geographical Allusions** in Context. Louis Mink's *Gazetteer of Finnegans Wake* in Grid Format only. FW Episodes Sixteen and Seventeen. 216pp 7 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-geographical-allusions.html>
- Vol. 30. German** in *Finnegans Wake* Contextualized. FW Episodes One to Four. 314pp 18 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-german-contextualized.html>
- Vol. 31. German** in *Finnegans Wake* Contextualized. FW Episodes Five to Eight. 339pp 18 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-german-contextualized.html>
- Vol. 32. German** in *Finnegans Wake* Contextualized. FW Episodes Nine to Eleven. 413pp 18 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-german-contextualized.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

204

- Vol. 33.** **German** in *Finnegans Wake* Contextualized. FW Episodes Twelve to Fourteen. 228pp 18 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-german-contextualized.html>
- Vol. 34.** **German** in *Finnegans Wake* Contextualized. FW Episodes Fifteen. 222pp 18 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-german-contextualized.html>
- Vol. 35.** **German** in *Finnegans Wake* Contextualized. FW Episodes Sixteen and Seventeen. 199pp 18 June 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-german-contextualized.html>
- Vol. 36.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 205 pp 9 September 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 37.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 127 pp 9 September 2013
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 38.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 193 pp 9 September 2013

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

205

FW Episode Three.

<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>

- Vol. 39.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 208pp 9 September 2013
FW Episode Four.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 40.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 136pp 9 September 2013
FW Episode Five.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 41.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 266pp 9 September 2013
FW Episode Six.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 42.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 173pp 9 September 2013
FW Episode Seven.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

206

- Vol. 43.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 146pp 9 September 2013
FW Episode Eight.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 44.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 280pp 9 September 2013
FW Episode Nine.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 45.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 290pp 9 September 2013
FW Episode Ten.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 46.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 271pp 9 September 2013
FW Episode Eleven. Part One.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 47.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). FW 266pp 9 September 2013
Episode Eleven. Part Two.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

207

- Vol. 48.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 116pp 9 September 2013
FW Episode Twelve.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 49.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 169 pp 9 September 2013
FW Episode Thirteen.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 50.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 285pp 9 September 2013
FW Episode Fourteen.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 51.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). FW 260pp 9 September 2013
Episode Fifteen. Part One.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 52.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). FW 268pp 9 September 2013
Episode Fifteen. Part Two.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

208

- Vol. 53.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 247pp 9 September 2013
FW Episode Sixteen.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 54.** A Lexicon of **Selective Segmentation** of *Finnegans Wake* (The 'Syllabifications'). 241pp 9 September 2013
FW Episode Seventeen.
<http://editura.mttlc.ro/sandulescu-segmentation-of-fw.html>
- Vol. 55.** **Theoretical Backup** One for the Lexicon of *Finnegans Wake*. Charles K. Ogden: 331pp Noël 2013
The Meaning of Meaning.
Dedicated to Carla Marengo.
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-theoretical-backup.html>
- Vol. 56.** **Theoretical Backup** Two for the Lexicon of *Finnegans Wake*. Charles K. Ogden: 93pp Noël 2013
Opposition.
Dedicated to Carla Marengo.
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-theoretical-backup.html>
- Vol. 57.** **Theoretical Backup** Three for the Lexicon of *Finnegans Wake*. Charles K. Ogden: 42pp Noël 2013
Basic English.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

209

Dedicated to Carla Marengo.

<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-theoretical-backup.html>

- Vol. 58.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses Linearized**. FW Episode One. 235pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/boldereff-linearized.html>
- Vol. 59.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses Linearized**. FW Episode Two. 149pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 60.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses Linearized**. FW Episode Three. 190pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 61.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses Linearized**. FW Episode Four. 191pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 62.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses Linearized**. FW Episode Five. 164pp 7 January 2014

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

210

<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>

- Vol. 63.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses Linearized**. FW Episode Six. 310p 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 64.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses Linearized**. FW Episode Seven. 136pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 65.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses Linearized**. FW Episode Eight. 157pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 66.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses Linearized**. FW Episode Nine. 234pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 67.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses Linearized**. FW Episode Ten. 361pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

211

- Vol. 68.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses** Linearized. FW Episode Eleven, Part One. 337pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 69.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses** Linearized. FW Episode Eleven, Part Two. 266pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 70.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses** Linearized. FW Episode Twelve. 167pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 71.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses** Linearized. FW Episode Thirteen. 148pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 72.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses** Linearized. FW Episode Fourteen. 174pp 7 January 2014

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

212

<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>

- Vol. 73.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses** Linearized. FW Episode Fifteen Part One. 187pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 74.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses** Linearized. FW Episode Fifteen Part Two. 229pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 75.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses** Linearized. FW Episode Sixteen. 191pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 76.** A Lexicon of *Finnegans Wake*: **Boldereff's Glosses** Linearized. FW Episode Seventeen. 215pp 7 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-linearized.html>
- Vol. 77.** **Stories** from *Finnegans Wake*. Frances Boldereff: Sireland calls you, James Joyce! 171pp 17 January 2014

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

213

<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-boldereff-stories.html>

- Vol. 78.** Theoretical Backup Four for the Lexicon of *Finnegans Wake*. Volume 78. **Tatsuo Hamada**: *How to Read FW? Why to Read FW? What to Read in FW?* 271pp 23 January 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-lexicography-hamada.html>
- Vol. 79.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode One. 246pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 80.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Two. 141pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 81.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Three. 238pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 82.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Four. 246pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

214

- Vol. 83.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Five. 168pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 84.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Six. 325pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 85.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Seven. 216pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 86.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Eight. 164pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 87.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Nine. 349pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

215

- Vol. 88.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Ten. 363pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 89.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Eleven Part One. 371pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 90.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Eleven Part Two. 337pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 91.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Twelve. 145pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 92.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Thirteen. 198pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

216

- Vol. 93.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Fourteen. 350pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 94.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Fifteen Part One. 335pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 95.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Fifteen Part Two. 339pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 96.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Sixteen. 316pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>
- Vol. 97.** Clive Hart's **Segmentation** as Exemplified by **Romanian**. FW Episode Seventeen. 311pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-segmentation-romanian.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

217

- Vol. 98.** Alexandru Rosetti *echt rumänisch* Corpus 227pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-rosetti-corpus.html>
- Vol. 99.** Clive Hart **Segmentation Corpus** One (From A to M) 322pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-hart-segmentation-corpus.html>
- Vol. 100.** Clive Hart **Segmentation Corpus** Two (From N to Z) 253pp 11 February 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-hart-segmentation-corpus.html>
- Vol. 101.** Text Exegesis. Excerpts from *Assessing the 1984 Ulysses* (1986), edited by C. G. Sandulescu and C. Hart. 44pp 24 March 2014
<http://editura.mttlc.ro/assessing-1984-ulysses.html>
- Vol. 102.** James Joyce's Word-Poetry: **Context-Free Graphotactics** of FW. 107pp 10 May 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-poetic-graphotactics.html>
- Vol. 103.** **Out-of-the-way** Joyce. 134pp May 2014

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

218

<http://editura.mttlc.ro/out-of-the-way-joyce.html>

- Vol. 104. Long Words** in *Finnegans Wake*. From Episode One to Episode Eight. 195pp 7 August 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-long-words.html>
- Vol. 105. Long Words** in *Finnegans Wake*. From Episode Nine to Episode Fourteen. 218pp 7 August 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-long-words.html>
- Vol. 106. Long Words** in *Finnegans Wake*. From Episode Fifteen to Episode Seventeen. 156pp 7 August 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-long-words.html>
- Vol. 107. Joyce's 'Words'** in *Finnegans Wake*. Letters A to C. 239pp 23 August 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-joyce-words.html>
- Vol. 108. Joyce's 'Words'** in *Finnegans Wake*. Letters D to G. 203pp 23 August 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-joyce-words.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

219

- Vol. 109.** **Joyce's 'Words'** in *Finnegans Wake*. Letters H to M. 255pp 23 August 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-joyce-words.html>
- Vol. 110.** **Joyce's 'Words'** in *Finnegans Wake*. Letters N to R. 208pp 23 August 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-joyce-words.html>
- Vol. 111.** **Joyce's 'Words'** in *Finnegans Wake*. Letters S and T. 200pp 23 August 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-joyce-words.html>
- Vol. 112.** **Joyce's 'Words'** in *Finnegans Wake*. Letters U to Z. 123pp 23 August 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-joyce-words.html>
- Vol. 113.** *Finnegans Wake* Seen from the Angle of **Mathematics** 58pp 18 February 2015
<http://editura.mttlc.ro/FW-mathematics.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

220

- Vol. 114.** Dan Alexe: 'Romi', români și ceilalți în *Finnegans Wake*! 44pp 15 September 2014
<http://editura.mttlc.ro/FW-dan-alexe.html>
- Vol. 115.** The Table of Contents of A Wake Newslitter, published by Clive Hart and Fritz Senn between March 1960 and December 1980 118pp 11 March 2015
<http://editura.mttlc.ro/awn-contents.html>
- Vol. 116. Spectacular Acrobatics in the field of Rhetoric!** 175pp 18 March 2015
One Hundred Different Devices packed into one single FW Page by James Joyce!
<http://editura.mttlc.ro/rhetoric-joyce.html>
- Vol. 117. Lewis Carroll – His Stories** 224pp 18 May 2015
<http://editura.mttlc.ro/grownup-books-for-children.html>
- Vol. 118. Jonathan Swift – His Travels** 288pp 18 May 2015
<http://editura.mttlc.ro/grownup-books-for-children.html>
- Vol. 119. Oscar Wilde – His Tales** 149pp 18 May 2015
<http://editura.mttlc.ro/grownup-books-for-children.html>

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

221

- Vol. 120** **Rudyard Kipling – His Legends** 149pp 1 June 2015
<http://editura.mttlc.ro/grownup-books-for-children.html>
- Vol. 121** **The ‘Quark’...** 191pp 11 June 2015
<http://editura.mttlc.ro/the-quark.html>
- Vol. 122** **The Sayings of Brancusi, Blake, and Joyce** 99pp 23 July 2015
<http://editura.mttlc.ro/joyce-sayings.html>
- Vol. 123** **Translatability ?** 179pp 12 October 2015
In French, Italian, German, Spanish, and Japanese
<http://editura.mttlc.ro/joyce-translatability.html>
- Vol. 124** **The Devil in Corsica. Work in Progress** 101pp 5 September 2016
<http://editura.mttlc.ro/joyce-the-devil-in-corsica.html>
- Vol. 125** **As to the Theory of the Novel, the very First & the very Last** 225p 11 October 2016
Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum.

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

222

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923).

<http://editura.mttlc.ro/petronius-stayricon.html>

Vol. 126	As to the Theory of the Novel, the very First & the very Last
Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum.
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923).
http://editura.mttlc.ro/petronius-stayricon.html	249pp	11 October
2016
Vol. 127	As to the Theory of the Novel, the very First & the very Last
Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum.
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923).
http://editura.mttlc.ro/petronius-stayricon.html	222pp	11 October
2016
Vol. 128	As to the Theory of the Novel, the very First & the very Last
Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum.
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923).
http://editura.mttlc.ro/petronius-stayricon.html	219pp	11 October
2016
Vol. 129	As to the Theory of the Novel, the very First & the very Last
Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum.	228pp	11 October
2016

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

223

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923).

<http://editura.mttlc.ro/petronius-stayricon.html>

Vol. 130 As to the Theory of the Novel, the very First & the very Last

316pp 11 October
2016

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum.

Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923).

<http://editura.mttlc.ro/petronius-stayricon.html>

You are kindly asked to address your comments, suggestions, and criticism to the Publisher: lidia.vianu@g.unibuc.ro

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mttlc.ro>

Satyricon, by Petronius Arbiter Elegantiarum
Parallel Texts: Latin, English (1922), Romanian (1921, 1995), and French (1923)

224

Contemporary Literature Press

Bucharest University
The Online Literature Publishing House
of the University of Bucharest

A Manual for the Advanced Study of *Finnegans Wake* in One Hundred and Thirty Volumes

Totalling 5,000 pages

by C. George Sandulescu and Lidia Vianu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mtlc.ro>

Holograph list of the
40 languages
used by James Joyce
in writing *Finnegans Wake*

Director
Lidia Vianu

Executive Advisor
C. George Sandulescu

You can download our books for free,
including the full text of *Finnegans Wake* line-numbered, at
<http://editura.mtlc.ro/>, <http://sandulescu.perso.monaco.mc/>

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

The University of Bucharest. 2016
<http://editura.mtlc.ro>